Rebîu'l Evvel
1445

tevhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP, ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!" (39/ZUMER, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | EKİM '23 | YIL: 12 | SAYI: 129 | FİYATI: 40₺ | ISSN: 2148-4635

BAHÇE SAHİPLERİ KISSASI

HALİS BAYANCUK HOCA | HASBİHÂL' 04

بسم الله الرحمن الرحيم

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Tevhid Dergisi olarak 129. sayımızı Rabbimizin yardımıyla sizlere takdim ediyoruz.

Halis Bayancuk Hoca'mız, bu sayımızda Kur'ân-ı Kerim'in indirilen ilk kıssasını konu ediniyor ve bu kıssanın anlatmak istedikleri üzerinde duruyor. Bahçe Sahipleri Kıssası'nın hem bireysel hem de toplumsal olarak nerede yanıldığımızı ve nasıl ilerleyeceğimizi resmettiğini, doğru okursak tüm bunları ve daha fazlasını görebileceğimizi nasihat ediyor.

Enes Yelgün, İfk Hadisesi'nin acı sonuçlarını değerlendirdiği yazılarından sonra Âişe Annemizin (r.anha) örnek duruşuna, bu duruşun kaynağına ve İslam toplumunun kazançlarına dikkat çekerek siyer tarihindeki bu sayfayı kapatıyor.

Talha Akman, Mu'minûn Suresi'nin ikinci ayetini tefsir ederken yaşam gayemiz tevhid ile gözümüzün nuru namaz arasındaki ilişkiye temas etmeyi ihmal etmiyor.

Enes Doğan, Sünnetin korunması bahsinde raviler ve rivayetler hususunda oldukça kilit bir konuyu inceliyor.

Emre Acar, her nimet aynı zamanda bir imtihandır düsturundan yola çıkarak yuvalarımızda korumamız gereken manevi azıklarımızı sıralıyor.

Ömer Akduman, şerhini yaptığı hadisteki son hüküm olan mürtedin katli meselesinde sınırlar ve özgürlük kavramlarına değiniyor, her tercihin bir sonucu olduğu gerçeğinin altını çiziyor.

Salim Kandemir, cenneti kazanma yarışında öncülerden olan ve hakkında ayet indirilerek Allah (cc) tarafından müjdelenen Suheyb ibni Sinân Er-Rûmî'yi (ra) konuk etmeye devam ediyor.

Kerem Çağlar, aile özelindeki yazı dizisinde evlilik hayatında fertlerin hak ve görevlerini hatırlatıyor, aile saadeti için elzem olan noktaları belirtiyor.

Zeynep Bayancuk, çocuk kalbinde Allah (cc) için vermeyi sevdirmenin etkileyici bir örneğini paylaşıyor.

Dr. Gözde Tercuman, kızamık hastalığından korunma yollarından biri olan kızamık aşısını anlatıyor ve bu aşıyla ilgili oluşabilecek soru işaretlerini gidermeye çalışıyor.

Psk. Elif Duruk, maddi ve manevi iyi oluşumuzu destekleme ve kendimizi gerçekleştirebilme yolunda ebeveynlerimizle olan ilişkimizi daha iyi bir noktaya taşımanın önemli bir adım olduğunu söylüyor ve bu doğrultuda yol gösterici önerilerde bulunuyor.

Psk. Dan. Melek Şeref, gençlerin bağımsız olmak istemelerinin aslında bir ihtiyaç olduğunu vurguladığı yazısında ebeveynlere iş birliği içinde olmalarını teklif ediyor.

Bahri Tunçbilek, içerisinde yaşadığımız Güneş Sistemi'ni daha yakından tanıdığımız yazı serisinde Dünya'mızı incelemeyi sürdürüyor.

Bedirhan Eren, Mişko isimli hikâyesini sürükleyici ikinci bölümüyle tamamlıyor.

Alper Tanrıverdi, Sünnet İlmihâli'mizin yeni baskılarına özel olarak hem hayatımızı kolaylaştıracak hem de dinimizin incelikli fıkhına şahit olacağımız maddeleri âdeta hap bilgiler tadında bizlere sunuyor.

Sultan Amed Yaşar, çağımızın gözdesi olan yapay zekâ teknolojisinin geçmişi ve nereye doğru gittiği hakkında bir yazı kaleme alıyor.

Osman Sadıkoğlu, Necm Suresi'nin üç ve dördüncü ayetleri bağlamında Allah Resûlü'nün (sav) sözlerinin vahiyden başka bir şey olmadığını, hevasından konuşmadığını ve sahabenin bu hususta ona (sav) olan yaklaşımını ele alıyor.

Bu sayımızda sizlere Hocamızın, tasavvufu tüm gerçekleriyle sansürsüz bir şekilde tanıttığı ve yalnızca bu inanç sisteminin temel kaynaklarından referans alarak hazırladığı Tasavvuf isimli kitabını tavsiye ediyor, tüm okurlarımızın faydalanmasını umuyoruz.

Rahmâni bakış açısıyla hayatın her alanına temas etmeye çalıştığımız 129. sayımızı istifadenize sunuyor, El-Veliy ve En-Nesîr olan Rabbimizden muvaffakiyet diliyoruz.

Editör

tevhid

İmtiyaz Sahibi
Hamza ÖZTÜRK

Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com
0 (545) 762 15 15

Adres
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Yazışma Adresi
Hamza ÖZTÜRK
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Basım
İmak Ofset, 71320
Akçaburgaz Mah. 137. Sok. No. 12
Esenyurt/İSTANBUL 0 212 656 49 97

Satış Noktaları: Tevhid Kitabevi

- **İstanbul** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
- **Diyarbakır** : Fırat Mah. 500. Sok. Taşkıran 2 Sitesi D Blok Altı 21070 Kayapınar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49
- **Van** : Vali Mithatbey Mah. Gündüz 2. Sok. No. 2 A İpekyolu/VAN 0 543 225 50 45
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. 1. Hürriyet Cad. 1. Sedir Sok. No. 1 16160 Osmangazi/BURSA 0 543 225 50 46

İrtibat Büroları

- **Merkez** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
- **Avcılar** : Firuzköy Mah. Kazım Karabekir Cad. Tütün Sok. No. 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
- **Sultangazi** : İsmetpaşa Mah. 95. Sok. No. 41/A 34270 Sultangazi/İSTANBUL
- **Diyarbakır** : Fırat Mah. 500. Sok. Taşkıran 2 Sitesi D Blok Altı 21070 Kayapınar/DİYARBAKIR
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA
- **Van** : Bahçıvan Mah. Sıhke Cad. Karatekin Sok. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040 İpekyolu/VAN
- **Erciş** : Kışla Mah. Şehitler Cad. No. 10 65400 Erciş/VAN
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. 1. Hürriyet Cad. 1. Sedir Sok. No. 1 16160 Osmangazi/BURSA
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 06794 Etimesgut/ANKARA

Ekim 2023 | Rebîu'l Evvel 1445
Yıl: 12 | Sayı: 129 | Fiyat: 40₺
ISSN: 2148-4635

teuhid

İÇİNDEKİLER

Halis BAYANCUK HOCA

BAHÇE SAHİPLERİ KISSASI

Bahçe Sahipleri Kıssası, tarım toplumunda yaşayan üç çiftçi kardeşi anlatıyor. Onlar hasat mevsiminde ihtiyaç sahiplerini atlatmak, tüm hasadı kendilerine ayırmak istediler. Biz ise sanayi toplumunda yaşıyoruz. Yani çoğumuzun bostanla tarlayla işi yok. Biz kent hayatı yaşayanların hasadı; maaş aldığımız, bize ödeme yapılan, borç tahsil ettiğimiz, yeni bir mülk devraldığımız… gündür. Elimize para geçtiğinde ihtiyaç sahiplerinin hakkını ayırmalıyız. Şayet elimize para geçtiğinde birilerinden kaçmak, onlara görünmemek gibi bir duyguya kapılıyorsak Bahçe Sahiplerine benzemişiz demektir.

Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Bu hasbihâlimizde Kur'ân'da anlatılan ilk kıssayı konu edinecek, Kalem Suresi'nde yer alan Bahçe Sahipleri Kıssası'ndan çıkarabileceğimiz dersler üzerinde duracağız. Çaba bizden, başarı Allah'tandır (cc).

(17) "Şüphesiz ki Bahçe Sahiplerini denediğimiz gibi bunları da (Mekkelileri de) denedik. Hani onlar, sabah vakti (meyveleri) devşireceklerine dair yemin etmişlerdi."

(18) " 'İnşallah' demiyor (yoksulların hakkını ayıracaklarına dair istisnada bulunmuyorlardı)."

(19) "Onlar uyurken, Rabbinden bir afet (bahçelerini) kuşattı."

(20) "(Bahçe) gecenin karanlığı gibi kapkara kesiliverdi."

(21) "Sabah vakti birbirlerine seslendiler."

(22) "Şayet ürünleri toplamaya (kesin niyetliyseniz), erkenden yola koyulun."

(23) "Aralarında sessizce konuşarak çıktılar."

(24) "Bugün yanınıza sakın bir yoksul girmesin!"

(25) "Yoksulları engellemeye güç yetirecek(mişler gibi), erkenden yola çıktılar."

(26) "Onu (yanmış ve kapkara kesilmiş) görünce: 'Hiç şüphesiz yolu şaşırdık.' dediler."

(27) "(Hayır!) İşin aslı biz mahrum bırakıldık."

(28) "Ortancaları: 'Ben, 'Allah'ı tesbih etmeniz gerekir.' dememiş miydim?' dedi."

(29) "Dediler ki: 'Rabbimiz! Sen tüm eksikliklerden münezzehsin. Doğrusu biz, zalimleriz.' "

(30) "Birbirlerine dönüp karşılıklı kınamaya başladılar."

(31) "Dediler ki: 'Yazıklar olsun bize! Gerçekten biz azgınmışız.' "

(32) "Umulur ki Rabbimiz, onun yerine daha hayırlısını verir bize. Şüphesiz ki biz, Rabbimize rağbet edenleriz."

(33) "İşte azap böyledir. Ahiret azabıysa elbette daha büyüktür. Keşke bilselerdi."

Bahçe Sahipleri Kıssası

Okuduğumuz ayetler, nüzul sırasına göre Kur'ân'daki ilk kıssadır. Yüce Allah bu ayetlerde Mekkelilerin bildiği, nesilden nesile aktarılan tarihî bir olayı anlatmıştır. Ancak bir farkla! Mekkeliler diğer tüm müşrik toplumlar gibi tarihî olayları vakit öldürmek, atalarıyla övünmek, düşmanlarını yermek... için anlatırlardı. Gaye fasid olunca tarihî olaylar her ağızda şekil değiştirir, eklemeler ve çıkarmalarla bambaşka bir mahiyete bürünürdü. Yaşanmış olaylardan ibret alıp ıslah olmak şöyle dursun; toplum, bu kıssalarla vakit öldürür ve yaratılış gayelerini unuturdu. Yüce Allah diğer tüm Kur'ân kıssalarında olduğu gibi bu kıssayı da "hak üzere" ve "kalpleri sabit kılacak ibretlerle" yeniden insanlığa hatırlattı:

"Biz sana, onların kıssalarını hak olarak/gerçek hâliyle anlatıyoruz."[1]

"Sana, resûllerin kıssalarından her (vahyettiğimizi), kalbini sağlamlaştırmak için anlatıyoruz. Bu (kıssalarla beraber) sana hak (olan bilgiler), müminlere de öğüt ve hatırlatma gelmiştir."[2]

"Andolsun ki onların kıssalarında, akıl sahipleri için ibretler vardır."[3]

Yüce Allah, kıssaları yalanlardan, yani insanı aldatıp saptıran fazlalıklardan "hak anlatım" ile arındırdı. Kıssaları detaylardan, yani insana faydası olmayan bilgilerden "ibretli anlatım" ile arındırdı. Bahçe Sahipleri Kıssası'nı öyle bir bağlama oturttu ki dinleyen herkes kıssanın Mekke eşrafını hedef aldığını anladı. Şöyle ki; 14 ve 15. ayetlerde Yüce Allah mal ve çocuk sahibi oldukları için Kur'ân'a karşı kibir içinde olanlardan söz etti.[4] Sonra malın fitnesine kapılıp Allah'ı (cc) unutanların kıssasını anlattı.[5] Böylece mele tabakasına şu mesajı verdi: Malının çokluğuna güvenerek kul olduğunu unutanlar, mahrumiyet ve zilletle cezalandırılırlar. Siz de kendinize çekidüzen vermezseniz, aynı akıbete düçar olacaksınız! Öyle de oldu. Mekke eşrafı, İslam davetine kendisiyle karşı çıktıkları tüm imkânlarını ve liderlerini on yıl içinde peyderpey kaybettiler.

Kıssanın öncesiyle bağlantısını kurduktan sonra kıssadan alabileceğimiz derslere/ibretlere geçelim:

Bahçe Sahipleri Kıssası'ndaki İbretler

Bize Verilen Her İmkân İmtihandır

"Şüphesiz ki Bahçe Sahiplerini denediğimiz gibi bunları da (Mekkelileri de) denedik. Hani onlar, sabah vakti (meyveleri) devşireceklerine dair yemin etmişlerdi."[6]

1. bk. 18/Kehf, 13
2. 11/Hûd, 120
3. bk. 12/Yûsuf, 111
4. "Mal ve çocuk sahibi olmuş diye, Ona ayetlerimiz okunduğu zaman, "evvelkilerin masalları" diyen." (68/Kalem, 14-15)
5. bk. Tefsîru'r Râzî, 22/54, 16. ayetin tefsiri; Et-Tahrîr ve't Tenvîr, 29/79, Kalem Suresi, 16-25. ayetlerin tefsirleri
6. 68/Kalem, 17

Yüce Allah her insana farklı imkânlar vermiştir. Okuduğumuz kıssada imkân, bahçe sahibi olmaktır. Her insana verilen imkân, aynı zamanda onun imtihanıdır. Zira O (cc), El-Hakîm'dir; hiçbir şeyi -imkânlar da dâhil- öylesine vermez. Her imkânın insana yüklediği şer'i sorumluluklar vardır ve her insanın kulluk anahtarı, "Bu imkânın sorumluluğu nedir?" sorusuna doğru cevap vermesidir. Bahçe Sahiplerinin imkânı "hasadı bol bir bahçe", imtihanları da "Allah'a (cc) şükretmek ve yoksulların payını vermek" idi. Atacakları adımlarda "İnşallah!" demeyerek[7] Allah'a (cc), "Yanınıza yoksul girmesin." diyerek[8] yoksullara karşı sorumluluklarını ihmal ediyorlardı. Sonuçta onlara verilen imkân, onların musibeti oldu. Düne kadar gönüllerine huzur veren bahçe, bugün onlar için dert oldu...

Allah'ın (cc) verdiği imkânlar O'nun (cc) istediği şekilde kullanılmazsa dünyada mahrumiyet ve pişmanlığa, ahirette de can yakıcı bir azaba dönüşür. Bahçe Sahipleri Kıssası dünya mahrumiyetine örnektir. Ahiret azabına ise şu ayetler örnek gösterilebilir:

"Allah'ın lütuf ve ihsanından verdiği (nimetler) konusunda cimrilik edenler, (bu cimriliğin) onlar için hayır olduğunu sanmasınlar. (Hayır, öyle değil!) Bilakis onlar için şerdir. Cimrilik ettikleri şey Kıyamet Günü'nde bir bağ olarak boyunlarına dolanacaktır. Göklerin ve yerin mirası Allah'a aittir. Allah yaptıklarınızdan haberdardır."[9]

"Ey iman edenler! Şüphesiz ki din bilginlerinin ve abidlerin çoğu, insanların malını haksız yollarla yemekte ve Allah'ın yolundan alıkoymaktalardır. Altını ve gümüşü biriktirip Allah yolunda infak etmeyenleri, can yakıcı bir azapla müjdele. (Zekâtını vermedikleri altın ve gümüşler) o gün ateşte kızdırılacak; alınları, böğürleri ve sırtları bu tabakalarla dağlanacak. 'Bu, kendiniz için yığıp biriktirdiklerinizdir. Yığıp biriktirdiklerinizi tadın (bakalım)!' (denilecek.)"[10]

Bahçe Sahipleri Kıssası'ndan payımıza düşen, "bize verilen imkânların bilincinde olmak ve bu imkânların sorumluluğunu yerine getirmek" olsun. Yalnızca maddi durumu iyi olanlar değil, her imkân sahibi bu kıssadan payına düşeni heybesine koysun.

Allah'ı (cc) Hesaba Katmamak, Cezalandırılma Nedenidir

" 'İnşallah' demiyor (yoksulların hakkını ayıracaklarına dair istisnada bulunmuyorlardı)... Sabah vakti birbirlerine seslendiler. 'Şayet ürünleri toplamaya (kesin niyetliyseniz), erkenden yola koyulun.' Aralarında sessizce konuşarak çıktılar. 'Bugün yanınıza sakın bir yoksul girmesin!' Yoksulları engellemeye güç yetirecek(mişler gibi), erkenden yola çıktılar. Onu (yanmış ve kapkara kesilmiş) görünce: 'Hiç şüphesiz yolu şaşırdık.' dediler."[11]

7. bk. 68/Kalem, 18
8. bk. 68/Kalem, 24
9. 3/Âl-i İmrân, 180
10. 9/Tevbe, 34-35
11. 68/Kalem, 18, 21-26

Kıssada geçen ortanca kardeş, günümüzde "ben demiştimci" insan tipine denk düşer. Yapılan her işe iştirak eden, lakin sürekli eleştirel bir dil kullanan bu insan tipi, her işin sonunda "Ben demiştim!" diye söylenir. İslam'ın inşa ettiği insan, masiyete tavır alan ve masiyetten uzaklaşan insandır. Masiyete iştirak edip söylenmek İslam'ın onayladığı bir ahlak değildir. Vahye teslim olan toplumlarda bozulma bu "ben demiştimci" insan tipleriyle başlar.

Bahçe Sahipleri kendilerinden eminler; gizlice hasadı devşirecek, kimse görmeden evlerine dönecek ve ihtiyaç sahiplerini hasattan uzak tutacaklar. Gizlice sözleşiyor, erkenden yola çıkıyorlar. Ayetleri okurken onların kısık seslerini, kafa kafaya vermiş hâllerini, sessiz yürüyüşlerini görür gibi oluyoruz. Ancak burada bir sorun var: Bahçenin asıl sahibini, El-Melik olan Allah'ı anmıyor; O'nu (cc) hesaba katmıyorlar. Yüce Allah onları cezalandırırken "İnşallah demediklerini", yani Yüce Allah'ı hesaba katmadıklarını özellikle belirtiyor. Cezalandırmada bu tutumlarının etkisi var ki özet bir kıssada dahi onların bu durumuna yer veriliyor...[12]

Bir konuda plan yapan, proje geliştiren, organizasyon tertip eden her insan; Allah'ı düşünmeli, O'nu (cc) hesaba katmalıdır. İşte "İnşallah" sözü; Müslimce düşünüşün, mümince duyarlılığın dile gelmiş hâlidir. "Allah dilerse" demek, "Ben hesabımı yaptım, ancak tüm hesapların üstünde O'nun (cc) hesabı vardır ve her şey O'nun dilemesine tabidir." demektir. "Allah dilerse" demek; O'nun (cc) mutlak ilmine, kudretine ve yegâne otorite oluşuna imanın özetlenmiş hâlidir. Allah'ı (cc) hesaba katmadan plan yapanlar O'na (cc) gereken değeri vermemiş, O'nu gerektiği şekilde takdir etmemişlerdir ve O'na değer vermeyenler; değersizlikle, mahrumiyetle, pişmanlıkla cezalandırılır.

Yoksulları İtip Kakmak Müşrik Toplumların Ortak Özelliğidir

"Bugün yanınıza sakın bir yoksul girmesin!"[13]

Yoksulu kovmak, yetimi itip kakmak, ihtiyaç sahiplerinin hakkını gözetmemek; şirk toplumunun ahlaklarındandır. Zira şirk toplumu güç ve gösteri, yani şov toplumudur. Her insanın değeri, güç ve gösterişine göredir. Bu nedenle yetimler, yoksullar, hastalar, düşkünler... vebalı muamelesi görür, dışlanır. İnen ilk ayetlerde ısrarla bu sınıflara kol kanat germe çağrısı, şirk inancının sosyal ilişkilerdeki yansımasına neşter vurmak içindir:

"O hâlde, sakın yetimi kahretme/hor görüp ezme! Ve sakın isteyeni azarlayıp tersleme!"[14]

"Ona olan sevgilerine/iştahlarına rağmen yemeği, miskine/ihtiyaç sahibi yoksula, yetime ve esire yedirirler. 'Biz, size ancak Allah rızası için yediriyoruz. Sizden ne bir mükâfat ne de teşekkür isteriz. Çünkü biz asık suratlı, uzun ve zor bir gün (nedeniyle) Rabbimizden korkuyoruz.' "[15]

"Onların mallarında belli bir hak vardır. Dilenen ve mahrum olan (fakir) için."[16]

Şirk zihniyeti günümüzde farklı formlarda tezahür ediyor. Bazı insanlar VIP konuk muamelesi görüyor, yoksullarla aynı kapıdan geçmeyi kabullenemiyorlar. Korunaklı sitelerine yoksulu, düşkünü, yolda kalmışı sokmuyorlar. Bazıları apartman girişine, bazıları iş yerinin kapısına "Dilenciler giremez!" yazdırıyorlar. Âdeta bahçe sahibi kardeşlerin "Bugün yanınıza sakın bir yoksul girmesin!"[17] sözünü güncelleyerek yaşatıyorlar.

Hasadı Devşiren, İhtiyaç Sahiplerinin Hakkını Ayırmalıdır

Bahçe Sahipleri Kıssası, tarım toplumunda yaşayan üç çiftçi kardeşi anlatıyor. Onlar hasat mevsiminde ihtiyaç sahiplerini atlatmak, tüm hasadı kendilerine ayırmak istediler. Biz ise sanayi toplumunda yaşıyoruz. Yani çoğumuzun bostanla tarlayla işi yok. Biz kent hayatı yaşayanların hasadı; maaş aldığımız, bize ödeme yapılan, borç tahsil ettiğimiz, yeni bir mülk devraldığımız... gündür. Elimize para geçtiğinde ihtiyaç sahiplerinin hakkını ayırmalıyız. Şayet elimize para geçtiğinde birilerinden kaçmak, onlara görünmemek gibi bir duyguya kapılıyorsak Bahçe Sahiplerine benzemişiz demektir.

İhtiyaç Sahiplerini Düşünmemek, Tuğyandır

"Dediler ki: 'Yazıklar olsun bize! Gerçekten biz azgınmışız.' "[18]

Ayetteki azgınlık kelimesi "tâğîn/طَاغِينَ" ile ifade edilir. Bu da gösterir ki siyasi tuğyan ve toplumsal tuğyan gibi bireysel tuğyan da vardır. Bireysel tuğyanın farklı suretleri bulunur ve bunlardan biri de ihtiyaç sahiplerini yok saymak ve onların hakkını gözetmemektir. Bunun tuğyan olması şöyle açıklanabilir: Yukarıda okuduğumuz gibi her malda yoksulun, mahrumun, ihtiyaç sahiplerinin hakkı vardır. Mülkün sahibi Allah'tır (cc) ve mülkte bir hak olduğunu belirleyen, yani ölçü koyan O'dur (cc). İhtiyaç sahibinin hakkını yok sayan, Yüce Allah'ın ölçüsünü yok saymış ve haddini aşmıştır. Allah'a (cc) karşı haddini bilmek kulluk, had bilmemek ve azgınlaşmak ise tuğyandır.[19]

12. bk. İbni Teymiyye Tefsîri, 9/395-396, Kalem Suresi Girişi
13. 68/Kalem, 24
14. 93/Duhâ, 9-10
15. 76/İnsân, 8-10
16. 70/Meâric, 24-25
17. 68/Kalem, 24
18. 68/Kalem, 31
19. Kur'ân'da tağut/tuğyan kavramı hakkında geniş bilgi için bk. Tevhid İnancını

Allah (cc) Kalplerimize Bakar[20]

Kardeşler hasadı devşirmeden önce kötülüğe niyet etmişlerdir. Henüz ortada bir eylem yoktur, ancak o eyleme yönelik niyet ve irade azmi vardır. Kalplerinde şer olunca Allah (cc) onlara niyetlerinin cinsinden muamele etmiş, kararttıkları kalplerine mukabil olarak onları kapkara kesilmiş bir bahçeyle cezalandırmıştır. Neden? Çünkü Allah (cc), kulunun kalbine bakar. Kalbinde hayır olanı hayırla mükâfatlandırır, şer olanı hak ettiğiyle tecziye eder. Bahçe Sahipleri Kıssası kalbini karartanlara örnektir. Kalbini aydınlık tutanları ise şu ayetler irşad eder:

"Ey Nebi! Elinizde bulunan esirlere de ki: 'Allah kalplerinizde hayır olduğunu bilirse, sizden alınan (fidyelere) karşılık size daha hayırlısını verir. Günahlarınızı bağışlar. Allah (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir.' "[21]

"Andolsun ki o ağacın altında sana biat ettikleri zaman, Allah müminlerden razı olmuştur. Onların kalplerinde olan (samimiyeti) bilmiş, üzerlerine sekinet indirmiş ve onları yakın bir fetihle mükâfatlandırmıştır."[22]

Kul, amellerini kontrol ettiği gibi kalbini de yoklamalıdır. Kalbindeki niyetleri, umutları, düşünceleri ayıklamalıdır. Yüce Allah'ın kalplere nazar ettiğini ve insana kalbine göre muamele ettiğini unutmamalıdır.

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz ki Allah sizin güzelliğinize ve mallarınıza bakmaz. Bilakis kalplerinize ve amellerinize bakar."[23]

İnsan Azmettiklerinden Sorumlu Tutulur

Kalpte kötülüğe karşı oluşan düşünceler iki kısımdır. İlki, bir düşünce olarak kalbe gelen, fakat kalpte yer etmeyen geçici düşüncelerdir/vesveselerdir. Kişi bunlardan sorumlu tutulmaz. Dahası, bu düşünceden uzaklaştığı için ecir alır.

İbni Abbâs'tan (ra) rivayet edildiğine göre Nebi (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah, bütün iyilikleri ve bütün kötülükleri yazdı. Sonra bunları açıkladı. Kim bir iyilik yapmaya niyet eder, fakat onu yapmazsa Allah, onu kendi katında tam bir iyilik olarak kayıt altına alır. Kim de onu niyet ettikten sonra yerine getirirse Allah, kendi katında onun için on katından yedi yüz katına kadar ecir yazar ve Allah dilediği kulları için de arttırır. Buna mukabil kim bir kötülüğü düşünür ve o kötülüğü yapmazsa Allah, kendi katında onun için tam bir ecir yazar. Kim kötülükten vazgeçmeyip yerine getirirse Allah ona tek bir kötülük yazar."[24]

İkincisi, kalpte yer tutan, ânlık düşünce boyutunu aşarak irade ve azim boyutuna ulaşan düşüncelerdir. Kişi bunu eyleme dökmese dahi düşüncesinden sorumlu tutulur:

"Kim de orada yoldan sapmayı ve zulmü isterse ona, can yakıcı azaptan tattırırız."[25]

Ahnef ibni Kays'tan (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Şu adama (Alî'ye) yardım etme niyetiyle çıktım. Ebû Bekre ile karşılaştım. Bana, 'Nereye gidiyorsun?' diye sordu. 'Şu adama yardım etmeye gidiyorum.' dedim. Bana, 'Geri dön. Çünkü ben Allah Resûlü'nün (sav) şöyle dediğini duydum: 'İki Müslim kılıç kılıca karşılaştıklarında öldüren de öldürülen de ateştedir.' Bunu duyunca, 'Ey Allah'ın Resûlü! Öldüreni anladım da öldürülen niçin ateştedir?' diye sordum. Allah Resûlü de (sav), 'Çünkü o da arkadaşını öldürmek istiyordu.' buyurdu.' "[26]

Bir mümini öldürmeye karşı duyulan aşırı istek/hırs, âdeta bir amel gibi kabul edilmiş ve Yüce Allah tarafından cezalandırılmıştır. Bu da kalpte kesin bir inanç ve isteğe dönüşen düşüncelerin cezalandırılacağını gösterir.

Ebû Kebşe El-Enmârî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Bu ümmetin misali tıpkı şu dört sınıf gibidir: Bir kul ki Allah kendisine hem mal hem de ilim vermiştir ve bu kişi malı hakkında ilmiyle amel etmiş, malı olması gerektiği gibi infak etmiştir.

Yine bir kul ki Allah ona ilim vermiş fakat mal vermemiştir. Bu kul şöyle der: 'Eğer falan gibi malım olsaydı ben de tıpkı onun yaptığı gibi infak ederdim.' Bu iki sınıf ecirde eşitlerdir.

Yine bir kul ki Allah kendisine rızık vermiş fakat ilim vermemiştir. Bu kişi malını dengesizce ve sorumluluklarını yerine getirmeksizin harcar.

Yine bir kul daha vardır ki Allah kendisine ne mal ne de ilim vermiştir. Bu kimse de şöyle der: 'Eğer falan gibi malım olsaydı ben de tıpkı onun harcadığı gibi (dengesizce ve şerre) harcardım. Bu iki sınıf da günahta eşitlerdir.' "[27]

Görüldüğü gibi bir başkasında bulunan hayır/şer imkânlarına gıpta eden ve o imkânlara eriştiği takdirde yapacağı şeyleri tahayyül eden biri, onu yapmış gibi sevap veya günah kazanır.

Bahçe Sahipleri de yaptıkları bir işten ötürü değil, azmettikleri bir işten dolayı cezalandırılmışlardır.[28]

İnşa Eden Kavramalar, s. 645. İlgili içeriğe ulaşmak için karekodu okutabilirsiniz.

20. bk. Kıssatu Ashâbi'l Cenne, s. 12
21. 8/Enfâl, 70
22. 48/Fetih, 18
23. Müslim, 2564/34
24. Buhari, 6491; Müslim, 131
25. bk. 22/Hac, 25
26. Buhari, 31; Müslim, 2888
27. Ahmed, 18024; İbni Mace, 4228
28. bk. Tefsîru'l Mennân fî Kısasi'l Kur'ân, s. 494

Masiyete İştirak Edip Uyarıda Bulunmak Faydasızdır

"Ortancaları: 'Ben, 'Allah'ı tesbih etmeniz gerekir.' dememiş miydim?' dedi."[29]

Ortanca (veya aralarında en ölçülü/vasat olan) kardeş, diğer kardeşlerini uyarmış; Allah'ı (cc) anmalarını, yoksulun hakkını gözetmelerini tavsiye etmiştir. Ancak onlardan ayrılmamış ve yoksulu gözetmeden yapılacak hasat işine, yani masiyete iştirak etmiştir. İlahi ceza geldiğinde uyaranı da uyarılanı da kapsamış, masiyete iştirak edenlerin tamamı azaptan nasibine düşeni almıştır.

Kıssada geçen ortanca kardeş, günümüzde "ben demiştimci" insan tipine denk düşer. Yapılan her işe iştirak eden, lakin sürekli eleştirel bir dil kullanan bu insan tipi, her işin sonunda "Ben demiştim!" diye söylenir. İslam'ın inşa ettiği insan, masiyete tavır alan ve masiyetten uzaklaşan insandır. Masiyete iştirak edip söylenmek İslam'ın onayladığı bir ahlak değildir. Vahye teslim olan toplumlarda bozulma bu "ben demiştimci" insan tipleriyle başlar.

Abdullah ibni Mes'ûd'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"İsrailoğullarında meydana gelen ilk çözülme şöyle olmuştur: Bir kişi masiyet işleyen başka bir adamla karşılaşır ve ona, 'Ey adam! Allah'tan kork, yaptığını terk et, çünkü o sana helal olmaz.' derdi. Sonra ertesi gün onunla tekrar karşılaşır, fakat dünkü yaptığı gibi onunla birlikte yemesine, içmesine ve oturmasına engel olmazdı. Bu yaptıklarıyla Allah onların kalplerini birbirine karıştırdı.

(Allah Resûlü (sav) sonra şu ayetleri okudu:) 'İsrailoğullarından kâfir olanlar, Davud'un ve Meryem oğlu İsa'nın dilinden lanetlendiler. Bu, onların isyan etmeleri ve haddi aşmaları sebebiyledir. Yaptıkları kötülükten birbirlerini alıkoymazlardı. Yaptıkları şey ne kötüdür. Onların birçoğunun kâfir olan kimseleri dost edindiğini görürsün. Nefisleri kendilerine (Kıyamet Günü için) ne kötü bir şey sundu. Allah onlara öfkelendi ve onlar azabın içinde ebedî kalacaklardır. Şayet Allah'a, Nebi'ye ve ona indirilene inanmış olsalardı onları dost edinmezlerdi. Fakat onların çoğu fasıklardır.'[30]

(Daha sonra şöyle buyurdu:) 'Dikkat ediniz, Allah'a kasem olsun ki ya iyiliği emreder ve kötülükten menedersiniz, zalimin elinden tutup onu hakka döndürürsünüz ve onu hak üzere tutarsınız (ya da Allah (cc) sizin de kalplerinizi birbirine karıştırır).' "[31]

Okuduğumuz kıssada Allah Resûlü'ne (sav) ve ümmetine uyarı vardır. Şöyle ki; kıssanın geçtiği surenin 8 ila 16. ayetlerinde[32] Rabbimiz, gayrimeşru otoritenin sıfatlarını zikretmiş ve onlara itaati yasaklamıştır. Şayet gayrimeşru otoriteyi uyarmakla beraber onlara itaat söz konusu olursa onların başına gelen azap, uyarıcıları da kapsar. Mesele uyarmak, tanımlamak veya tarif etmek değildir. Mesele tavır almak, içtinab etmek, reddetmek meselesidir.

Tevbe Kapısı Açıktır

"Dediler ki: 'Yazıklar olsun bize! Gerçekten biz azgınmışız. Umulur ki Rabbimiz, onun yerine daha hayırlısını verir bize. Şüphesiz ki biz, Rabbimize rağbet edenleriz.' "[33]

Kıssanın okuduğumuz ayetlerle bitmesi önemlidir. Allah (cc) bu ayetlerde Mekkeli müşriklere yol göstermiş, Allah'a (cc) yönelmelerini, O'na (cc) rağbet etmelerini istemiştir. Pişmanlık ve tevbe kapısı açıktır. Güvendikleri mal ve evlatlar birer azap vesilesine dönüşmeden Allah'a (cc) yönelmeleri en akıllı yoldur. Ne ki Mekke eşrafı bu uyarılara kulak vermemiş; Bedir Günü, güvendikleri ne varsa azap vesilesine dönüşmüştür. Bahçe Sahipleri Kıssası, dünyada karşılaştıkları azabın ahiret azabının habercisi olduğunu ve ahiret azabının çok daha büyük olduğunu haber vererek son bulmuştur:

"İşte azap böyledir. Ahiret azabıysa elbette daha büyüktür. Keşke bilselerdi."[34]

Elindeki imkânları Allah (cc) için kullanmayan her kul, tevbeyle Rabbine yönelmeli ve O'nun (cc) verdiği imkânları O'nun yolunda kullanma çabası içinde olmalıdır. İmkânlar birer azap vesilesine dönmeden Allah'a (cc) yönelmek, Bahçe Sahipleri Kıssası'ndan alınacak en faydalı ders olacaktır.

Sözümüzün sonu, âlemlerin Rabbine hamdetmektir.

29. 68/Kalem, 28
30. 5/Mâide, 78-81
31. Ebu Davud, 4346; Tirmizi, 3047; Rivayetin sıhhatinde ihtilaf edilmiştir.
32. "(Öyleyse) yalanlayanlara itaat etme. Onlar, senin kendileriyle uyum içinde olup (sapkınlıklarına karşı yumuşamanı) istediler. (Buna karşılık) onlar da uyum gösterip (sana karşı yumuşayacaklardı). Çokça yemin eden değersiz kimseye itaat etme. Sürekli ayıplayıp (gıybet yapan) ve (insanların) sözlerini taşıyan, Hayra engel olan, haddi aşan, çok günah işleyen, Kaba-saba/zorba sonra da nesebi belli olmayan, Mal ve çocuk sahibi olmuş diye, Ona ayetlerimiz okunduğu zaman, 'evvelkilerin masalları' diyen. Onu burnundan damgalayacağız." (68/Kalem, 8-16)
33. 68/Kalem, 31-32
34. 68/Kalem, 33

İFK HADİSESİ'NDEN İSLAM TOPLUMU NE KAZANDI?

Enes YELGÜN

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a; salât ve selam, Resûl'üne olsun.

İfk Hadisesi Allah Resûlü'nün (sav) ashabından umduğu desteği bulamaması nedeniyle daha da zor bir hâl almaya başlamıştı. Münafıklar seslerini kesecek vahyin henüz inmemesinin verdiği şımarıklıkla fütursuzca konuşmaya, safları ve kalpleri karıştırmaya devam ediyorlardı.

Olay tüm sıcaklığını korurken bazı şeylerin daha yeni farkına varan Âişe Annemiz (r.anha) ise her iffetli kadının yaşayacağı o sıkıntıları en derinden hissetmeye başlamıştı:

"O gece ben yine sabaha kadar ağladım ve gözüme uyku girmedi. Annem ve babam da yanımda sabahladılar. Bir gün, iki gece boyunca ağladım. Ne gözümün yaşı kesildi ne de gözüme uyku girdi. Öyle ki anne babam ağlamaktan dolayı ciğerimin parçalanacağını düşündüler.

Annem babam yanımda oturuyorlarken ve ben de ağlıyorken Ensâr'dan bir kadın girmek için izin istedi. Ona izin verince de geldi ve benimle birlikte ağlamaya başladı. Bizler bu durumdayken yanımıza Resûlullah (sav) girdi, selam verdi ve oturdu. İftira olayları ortaya çıktıktan sonra Nebi (sav) yanımda hiç oturmamıştı. Bir ay geçmiş olmasına rağmen durumum hakkında da vahiy nazil olmamıştı. Resûlullah (sav) otururken şehadet getirdi, sonra da, 'Ey Âişe! Şöyle şöyle yaptığın bana ulaştı. Şayet masumsan Yüce Allah senin masumiyetini ortaya koyacaktır. Ama eğer öyle bir suç işlediysen Yüce Allah'tan mağfiret dile ve tevbe et. Zira kul suçunu itiraf edip tevbe ederse Yüce Allah onun tevbesini kabul eder.' buyurdu.

Resûlullah (sav) sözlerini bitirince gözyaşlarım bitti. Artık akıtacak tek damla dahi kalmamıştı. Babama, 'Benim yerime, söyledikleri için Resûlullah'a (sav) sen cevap ver.' dedim.

Babam, 'Vallahi Resûlullah'a (sav) ne diyeceğimi bilemiyorum!' karşılığını verdi.

Anneme, 'Resûlullah'ın (sav) dediklerine sen cevap ver.' dediğimde o da, 'Vallahi Resûlullah'a (sav) ne diyeceğimi bilemiyorum!' karşılığını verdi.

Henüz yaşı küçük bir kızdım ve Kur'ân'dan da fazla bir bilgim yoktu. Buna rağmen şöyle dedim:

Genellikle Kur'ân kıssalarından dersler çıkarırken toplumsal olarak bazı değerlendirmeler yapmak daha yaygındır. Ancak Âişe Annemiz Yûsuf'un kıssasından bizzat kendine bir ders çıkarttı, karşılığında Kur'ân ona sabır kaynağı oldu.

'Vallahi anlıyorum ki insanların dedikleri içinizde yer etmiş ve onlara inanmışsınız. Şayet size suçsuz olduğumu söylesem -ki Allah suçsuz olduğumu biliyor- bana inanmayacaksınız. Oysa size bunu yaptığımı itiraf etsem -ki Yüce Allah bundan uzak olduğumu biliyor- o zaman bana inanırsınız. Durumumuzu ifade edecek bir söz bulamıyorum, ama sadece Yûsuf'un babasının dediğini diyebiliyorum. Ki o, '(Artık bana düşen) güzel bir sabırdır. Sizin söylediklerinize karşı (yardımına sığınılacak) El-Mustean olan Allah'tır.'[1] demişti.'

Bunu dedikten sonra da yatağıma uzandım. Masum olduğumu ve Yüce Allah'ın masumiyetimi göstereceğini de biliyordum. Ancak benim hakkımda okunur bir vahiy indirileceğini hiç beklemiyordum. Kur'ân'da benimle ilgili bir şeyler indirilecek kadar değerli değilim. Sadece Yüce Allah'ın benim masumiyetim yönünde Resûlullah'a (sav) bir rüya göstermesini dilemiştim.

Vallahi henüz Nebi (sav) oradan ayrılmadan ve bizden hiç kimse henüz dışarı çıkmadan vahiy nazil oldu. O esnada vahyin ağırlığından dolayı Resûlullah'ı (sav) bir terleme aldı. Vahiy indiği zaman kış günü olsa dahi Resûlullah'ın (sav) alnında boncuk boncuk ter olurdu. Bu hâli geçtikten sonra Resûlullah (sav) sevinçten gülüyordu. Söylediği ilk söz, 'Müjde ey Âişe! Vallahi Yüce Allah senin masum olduğunu vahyetti!' oldu. Annem bana, 'Kalk ve Resulûllah'a (sav) teşekkür et!' deyince ben, 'Vallahi kalkmam! Masum olduğum hakkında vahiy indiren Allah'tan başkasına da şükretmem!' karşılığını verdim.

Yüce Allah bu konuda, 'Şüphesiz ki (Aişe'ye zina iftirasında bulunarak) o yalanı getirenler, sizin içinizden bir topluluktur. Onu kendiniz için şer sanmayın. (Hayır, öyle değil!) Bilakis o, sizin için hayırlıdır. Onlardan her birine kazandığı günahın karşılığı vardır. Onlardan (iftiranın) büyüğünü yüklenene ise büyük bir azap vardır... Ey iman edenler! Şeytanın adımlarına uymayın. Kim de şeytanın adımlarına uyarsa şüphesiz ki o, fuhşiyatı ve münkeri emreder. Şayet üzerinizde Allah'ın lütfu ve rahmeti olmasaydı içinizden hiç kimse ebediyen arınamazdı. Fakat Allah, dilediğini temizleyip arındırır. Allah (işiten ve dualara icabet eden) Semi', (her şeyi bilen) Alîm'dir.'[2] şeklinde tam on ayet indirmişti."[3]

Âişe Annemizin (r.anha) daha genç yaşına rağmen kalbine iman yerleşmiş, Kur'ân'la kurduğu samimi bağ sayesinde bu ağır imtihana karşı gayet vakur bir karşılık vermişti. Bu durumda vaveyla koparıp ortalığı ayağa kaldırmak varken Rabbine dayanma ve O'ndan bir şeyler bekleme yoluna gitmişti.

Genellikle Kur'ân kıssalarından dersler çıkarırken toplumsal olarak bazı değerlendirmeler yapmak daha yaygındır. Ancak Âişe Annemiz Yûsuf'un (as) kıssasından bizzat kendine bir ders çıkarttı, karşılığında Kur'ân ona sabır kaynağı oldu.

Kendisi gibi iftiraya uğrayan herkese de örnek oldu:

"İnsanların kalpleri Allah'ın (cc) elindedir, sana kim ne söylerse söylesin şayet Rabbinin adil ve vekil olduğuna inanıyorsan korkma. Eziyet çekeceksin elbet, ama netice hayır olacak."

İfk Hadisesi üzerine Nûr Suresi'nde iftira hükmüne dair birçok ayet indi, münafıkların maskeleri bir kez daha düştü, mümin gönüllere sekinet ve rahmet indi.

Peki, bu imtihan neticesinde İslam toplumu neler kazandı?

Bir kardeşleri iftiraya uğradığında nasıl muamele etmeleri gerektiğini öğrendiler. Hem de bu, en şereflilerin hanesi üzerinden oldu:

"O günlerde Ebû Eyyûb el-Ensârînin hanımı Ümmü Eyyûb, kocasına:

'İnsanların Âişe aleyhinde söyledikleri şeyleri işittin mi?' diye sordu. Ebû Eyyûb:

'Evet! İşittim. Onların hepsi yalan ve uydurmadır!' dedi. Sonra hanımına:

'Sen böyle bir kötülük yapar mısın?' diye sordu. O da:

'Hayır! Vallâhi ben kat'iyyen böyle bir kötülük yapmam!' dedi. Bunun üzerine Ebû Eyyûb:

'Sen böyle olunca, vallâhi Âişe senden daha hayırlıdır!' dedi."[4]

Kardeşlerinden herhangi birine atılan iftiranın aslında hepsine atılmış olacağını, kardeşin kardeş üzerindeki haklarından en önemlisinin onu savunmak olduğunu öğrendiler.

Münafıkları bir kez daha tanıdılar. Toplumsal bir kargaşada ne yapmaları gerektiğini öğrendiler.

İfk Hadisesi'nin Allah Resûlü'nün (sav) hanesi içinde de sonuçları oldu.

Temiz bir hane olduğu sema tarafından bir kez daha tescillendi.

Her imtihanın günahları döktüğü gibi bu da onları manevi olarak temizledi.

Âişe Annemizi (r.anha) bu zorluklar daha da kuvvetlendirdi. Yaşça genç, ama ruhen olgun bir hanım oldu.

Sonuç olarak Kur'ân şer'i bir hükmü yine olaylar üzerinden İslam ümmetine aktardı. Zihinler iftiraya uğrayan birini görünce Âişe Annemizi; iftira atanları görünce münafıkları hatırlamaya kodlandı.

Duamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

1. 12/Yûsuf, 18
2. bk. 24/Nûr, 11-21
3. Buhari, 4141; Müslim, 2770

4. Tefsîru İbni Ebî Hâtim, 14221

BİR DEVRİM: NAMAZ

Talha AKMAN

اَلَّذٖينَ هُمْ فٖى صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَۙ

"Onlar ki; namazlarında huşu içerisindelerdir."[1]

Allah'ın (cc) adıyla,

Allah'a (cc) hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Geçen ayki yazımızda, Mu'minûn Suresi'nin ilk ayetinde müminlerin hakiki anlamda başarıya ulaştıklarını ve imanlarıyla değer kazandıklarını anlatmıştık. Okuyacağımız müteakip ayetlerde ise kurtuluşun ve başarının sadece imana bağlı olmadığını, bu imanın bazı vasıflara sahip olması gerektiğini göreceğiz.

İnsanın iç dünyasındaki değişim ve dönüşüm, iman ve tevhidle gerçekleşirken bu değişimin hayatındaki dışa vurumu, yani devrimi, namazla gerçekleşir. Şuayb'ın (as) davetini buna örnek olarak verebiliriz. Şuayb (as), Medyen Kavmi'ni tevhide davet ettiği zaman kavmi ona şu cevabı vermişti:

"Demişlerdi ki: 'Ey Şuayb! Atalarımızın ibadet ettiği (putları) ve mallarımızda dilediğimiz gibi tasarruf etmeyi bırakmayı, namazın mı sana emrediyor? Şüphesiz ki sen, yumuşak huylu ve olgun/aklı başında bir adamsın.' "[2]

Müşrikler, Şuayb'ın (as) ve yanında yer alan müminlerin hayatındaki değişimi/devrimi namazla ilişkilendirdiler. Zira müşriklerin dediği gibi müminler kimsenin işine karışmayan, yumuşak başlı ve kendi hâllerinde kimselerdi. Ama bir gün, kavimlerinin karşısına dikildiler ve devrim yaptılar. Onların şirk sistemlerine ve cahiliye anlayışlarına karşı çıktılar. Müşrikler, "Namaz kıldığınız için mi böyle değiştiniz?" diyerek bu değişimi namazdan başka bir şeyle açıklayamadılar.

Onlar ki; namazlarında huşu içerisindelerdir.

Kurtuluşa eren müminlerin ilk vasfı olarak Rabbimiz (cc) namazı zikretmiştir. Namaz, kulun maddi ve manevi tüm hayatında ciddi bir etkendir. Varlığı ile yokluğu arasında çok ciddi bir fark olduğu gibi namazın niteliğinin de çok önemli bir etkisi vardır. Hakiki başarıyı ve kurtuluşu elde eden mümin kulların namazına huşu hâkimdir.

Namaz, tüm söylem ve eylemleriyle bir tevhid öğretisidir. Tevhidle olan bu bağı nedeniyle her peygamberin şeriatında var olmuş, tüm peygamberler nezdinde tevhid akidesinden sonra ikinci sırada yer almıştır.

1. 23/Mu'minûn, 2
2. 11/Hûd, 87

Müşrikler, Şuayb'ın ve yanında yer alan müminlerin hayatındaki değişimi/devrimi namazla ilişkilendirdiler. Zira müşriklerin dediği gibi müminler kimsenin işine karışmayan, yumuşak başlı ve kendi hâllerinde kimselerdi. Ama bir gün, kavimlerinin karşısına dikildiler ve devrim yaptılar. Onların şirk sistemlerine ve cahiliye anlayışlarına karşı çıktılar. Müşrikler, "Namaz kıldığınız için mi böyle değiştiniz?" diyerek bu değişimi namazdan başka bir şeyle açıklayamadılar.

İnsan, yaratılışı itibarıyla içinde fücuru ve kötülüğü barındırır:

"Ona hem kötülüğü hem de takvayı ilham edene (tüm bunlara andolsun ki)," [3]

İnsan acelecidir:

"İnsan hayra dua ettiği gibi, (öfkelenip sıkıldığında beddua ederek) şerre de dua eder. İnsan çok acelecidir." [4]

İnsan bencil ve cimridir:

"Şüphesiz ki insan, helu' (sabırsız/aceleci, bencil) olarak yaratılmıştır." [5]

İnsan sabırsızdır, başına bir sıkıntı geldiği zaman hemen vaveyla koparır!

"Ona bir şer dokundu mu (sabredip ecrini Allah'tan beklemez), vaveylayı koparır." [6]

İnsanın yaratılışı bu hâl üzereyken kurtuluşa ermesi mümkün değildir. Ancak namaz kılanlar müstesna...

"Ancak namaz kılanlar hariç. Onlar ki; namazlarında sürekli olanlardır." [7]

İnsan, yaratılışı gereği sahip olduğu fücurdan ve kötülüklerden ancak namazla kurtulabilir. Lakin bu namaz, herhangi bir namaz değildir; huşuyla kılınan namazdır.

Huşu kavramı, namazla özdeşleşmiş bir kavramdır. Öyle ki, namazın vaciplerinden olup olmadığı dahi âlimler arasında tartışılmıştır. Huşu, h-ş-a kökünden türetilir. Bu kök alçalmak, boyun eğmek anlamlarına gelir. [8]

Okuduğumuz ayet-i kerimenin tefsiri hakkında İbni Abbâs'tan (ra) şöyle nakledilmiştir:

"Korku ve sükûnet içindelerdir." [9]

İbni Abbâs'ın (ra) öğrencisi Mucâhid'ten (rh) ise şöyle aktarılmıştır:

"İbni Zubeyr namaza durduğu zaman odun gibi hareketsiz olurdu. Ebû Bekir'in (ra) böyle olduğunu söylerdi. Denirdi ki: 'Namazda huşu işte budur.' " [10]

Huşuyla kılınan namaz, kulun kalbinin sükûnet bulması ve namaz dışındaki şeylerle bağını koparmasıdır. Kalbin Rabbinin merhametini umması; azabından sakınmasıdır. Bu da ancak kalbin hayırla meşgul olmasıyla olur. Kişinin namaz içerisindeyken farklı düşüncelere dalması, huşuyla namaz kılmasına engel olacaktır.

Huşuyla namaz kılmak, kulun bedeninde de sükûnet içerisinde olmasıdır. Arş'ın Rabbi olan Allah'ın (cc) huzurunda olduğunun farkında olması ve o makamın edebine uygun bir şekilde davranmasıdır. Namazlarında gaflet içerisinde olanlar, namaz kılarken öylesine, sıradan bir iş yapar gibi sağına soluna bakar, esner, elbisesiyle ve sakalıyla oynar. Ancak kendinden büyük bir yöneticinin veya işvereninin karşısına geçtiğinde el pençe divan durur, ne dediğini dinler, dikkat kesilir. İşte bu, kulun Rabbine karşı nankörlüğü ve gafletinden başka bir şey değildir. Kişi, kıldığı namazın hayatında maddi ve manevi yansımalarını/faydalarını görmek istiyorsa namazını huşuyla kılması gerekir.

Huşuyla kılınan namaz, sahibini günahlardan ve kötülüklerden koruyacaktır:

"Sana vahyedilen Kitab'ı oku ve namazı dosdoğru kıl. Şüphesiz ki namaz, insanı fuhşiyat ve münkerden alıkoyar. (Kıldığınız namaza karşılık) Allah'ın sizi anması daha büyüktür. Allah, yaptıklarınızı bilir." [11]

Huşuyla kılınan namaz, sahibini kötülüklerden korumasıyla birlikte işlemiş olduğu günahların bağışlanmasını da sağlar:

"Gündüzün iki ucunda ve gecenin (gündüze) yakın saatlerinde namazı dosdoğru kıl. Şüphesiz iyilikler, kötülükleri giderir. Bu, (Allah'ı) ananlar için bir öğüttür." [12]

Huşuyla kılınan namaz, insanın içinde taşıdığı acelecilik/sabırsızlık hasletinden kişiyi kurtarır:

"Sabır ve namazla (Allah'tan) yardım dileyin. Şüphesiz ki o (namaz ve sabırla yardım dilemek), huşu ehli dışındakilere büyük/ağır gelen bir yüktür." [13]

3. 91/Şems, 8
4. 17/İsrâ, 11
5. 70/Meâric, 19
6. 70/Meâric, 20
7. 70/Meâric, 21-22
8. bk. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 2/182; El-Mufredât, s. 283, h-ş-a maddesi
9. İbn-i Kesîr Tefsîri, Polen Yayınları, 7/413, Mu'minûn Suresi, 2. ayetin tefsiri
10. Es-Sunenu'l Kubrâ, 3522
11. 29/Ankebût, 45
12. 11/Hûd, 114
13. 2/Bakara, 45

Hakiki başarıya ve kurtuluşa eren müminlerin namazı işte böyledir. Bir de kıldıkları namaz sebebiyle Allah'ın (cc) kendilerine veylettiği kişiler vardır:

"Veyl olsun o namaz kılanlara! Onlar ki namazlarında gaflet içindedirler. Onlar, riyakâr kimselerdir. Ve onlar, insanların gündelik yardımlaşmalarına dahi engel olurlar."[14]

Tevhid ve Namaz

Namaz, kalpte bulunan tevhid akidesinin dışa yansımasıdır. Namaz ibadetinin şartlarına ve rükunlarına baktığımızda bunu net bir şekilde görebiliriz. Mümin bir kul, namazının her rekâtında Fatiha'yı okur. Öyle ki, Fatiha'nın okunmadığı bir namaz yerine gelmemiş bir namazdır.

Ubâde ibni Sâmit'ten (ra) rivayet edilen bir hadiste Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Fatiha okumayanın namazı yoktur."[15]

Mümin kul, "Yalnızca sana ibadet eder ve yalnızca senden yardım isteriz." ayetini okurken, tam olarak tevhid inancının özünü dile getirir. Bu hem bir akide beyanı hem de bir yardım talebidir. Aslında, "Ya Rabbi! Yardım et ki yalnızca sana kulluk edip yalnızca senden yardım isteyelim." demiş olur.

Namaz, tüm söylem ve eylemleriyle bir tevhid öğretisidir. Tevhidle olan bu bağı nedeniyle her peygamberin şeriatında var olmuş, tüm peygamberler nezdinde tevhid akidesinden sonra ikinci sırada yer almıştır.

İbrâhîm (as) şöyle dua etmiştir:

"Rabbimiz! Şüphesiz ki ben, ailemden bir kısmını namazı dosdoğru kılsınlar diye senin mukaddes evinin (Kâbe'nin) yanında, ekin bitmez bir vadiye yerleştirdim. İnsanlardan bir kısmının kalplerini onlara meylettir/onlara karşı ilgili kıl. Onları meyvelerden rızıklandır. Umulur ki şükrederler."[16]

Tevhid imamı İbrâhîm (as) ailesini çorak bir arazide yalnız bırakma sebebinin onların namazı hakkıyla eda etmeleri olduğunu söylüyor. İbrâhîm'in (as) oğlu İsmâîl (as) hakkında Rabbimiz şöyle buyurmuştur:

"Ailesine namazı ve zekâtı emrederdi. O, Rabbinin yanında razı olunan bir kuldu."[17]

Allah (cc) Kur'ân'da razı olduğu ve örnek olarak gösterdiği kullarının özelliklerini zikrederken mutlaka onların namazlarını da zikretmiştir. Bunun tam karşısında, müşriklerin Kur'ân'da pek çok defa zikredilen temel özelliklerinden biri de onların namaz kılmamalarıdır:

"Onlar cennetlerdedir. Birbirlerine sorarlar. Mücrimleri(n durumunu). 'Sizi Sakar'a/Cehenneme ne sürükledi?' (derler.) Derler ki: 'Biz namaz kılanlardan değildik.' "[18]

14. 107/Maûn, 4-7
15. Buhari, 756; Müslim, 394
16. 14/İbrâhîm, 37
17. 19/Meryem, 55
18. 74/Muddessir, 40-45

SÜNNET ÜZERİNE

Enes DOĞAN

KİŞİYE ÖZEL SEBEPLERİN HADİS RİVAYETİNE ETKİSİ

Ümmetin yönetim işlerini bazı sahabiler üstlendiği gibi Allah Resûlü'nün hadislerini rivayet işini de bu sahabiler üstlenmişlerdir.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Bir önceki sayımızda sahabenin birbirinden farklı hadis rivayet etme nedenlerini işlemeye başladık. Yaşam süresinin ve mekânın hadis rivayetine etkilerinden söz ettik. Bu ay, kişiye özel sebeplerin rivayet sayısını nasıl etkilediğine bakacağız, inşallah...

3. Kişiye Özel Sebepler

İslam'ı seçmesi çok erkene dayanan, Allah Resûlü (sav) ile pek çok ortamda bulunan, uzun ömürlü veya ilmî muhitte yaşayan nice sahabi vardır. Ancak bu sahabiler arasında da rivayet sayıları az olanları görüyoruz.

Örneğin,

– Alî ibni Ebî Tâlib (ra). İlk Müslimlerden olmasının yanında, Allah Resûlü'yle akrabadır, onun (sav) evinde yetişmiştir; kızı Fâtıma (r.anha) evlenmiş, damadı olmuştur; yanından ayrılmamış ve önemli görevler üstlenmiştir. Sahabenin ileri gelen âlimlerinden ve fakihlerindendir. Uzun müddet Medine'de kalmıştır. H 40 yılında da şehit olmuştur. Yani Allah Resûlü'nden sonra yirmi dokuz otuz sene yaşamıştır. Tüm bu niteliklere rağmen Alî'den (ra); Bakiy ibni Mahled'in Müsned'ine göre 500, İmam Ahmed'in Müsned'ine göre ise 804 hadis aktarılmıştır.

– Sa'd ibni Ebî Vakkâs (ra). İlk Müslimlerdendir. Cennetle müjdelenen on sahabeden biridir. Muhâcirlerin en son vefat edeni olduğu, H 54, 55 veya 58 tarihinde vefat ettiği söylenmiştir. Yani, Allah Resûlü'nden (sav) sonra kırk beş sene kadar yaşamıştır. Tüm bunlara rağmen, rivayet ettiği hadis sayısı Bakiy ibni Mahled'in Müsned'ine göre 271, İmam Ahmed'in Müsned'ine göre 194'tür.

Demek ki rivayet sayısındaki farklılık, sadece yaşam süresine ve mekâna bağlanamaz. Bunun yanında her sahabiye özel başka sebepler bulunabilir ve bunlar rivayet miktarını etkilemiş olabilir. Hâliyle rivayet azlığı/çokluğu yaşam süresi ve mekânla ilgili olabildiği gibi o sahabiye özel diğer sebeplerle de ilgili olabilir.

Bazen de hem yaşam süresi ve mekân hem de o sahabiye özel bir durum rivayet miktarını etkilemiş olabilir.

Sebepleri zikrettiğimizde buna dair de bazı örnekler göreceğiz, inşallah…

Bu sebepleri şu başlıklar altında özetleyebiliriz:

a. Meşguliyetin Etkisi

Bazı sahabiler halifelik, valilik, kadılık, komutanlık gibi idari sorumluluklar üstlenmişlerdir. Bu sahabiler vakitlerinin ve enerjilerinin ekserisini, ümmetin sorunlarına çözüm üretmek, ihtiyaçlarını karşılamak, işlerini yönlendirmek/yönetmek, aralarındaki davaları sonuca bağlamak, iç karışıklıkları önlemek, cihada katılmak, orduyu yönetmek, kâfir ve münafıklarla mücadele etmek, beldeleri fethetmek, şehirler inşa etmek gibi devlet idaresi ve siyasî işleri için harcamışlardır. Böyle olunca da hadis rivayet etmeye fazlaca vakit ve imkân bulamamışlardır.

Bu hususa işaret eden rivayetlerden biri Ömer'in (ra) şu sözüdür:

"Yönetici olmadan önce İslami ilimlerde bilgi sahibi olun."[1]

Yani, yönetici olup sorumluluklar üstlendikten sonra ilim öğrenme fırsatı kısıtlıdır. Bu ilim öğretme için de geçerlidir.

Yine, Mekhûl'ün (rh) aktardığı şu rivayet buna işaret eder:

"Muâz ibni Cebel hastalığından dolayı acılar içindeydi. Yanında Yezîd ibni Amîra Ez-Zubeydî vardı. Yezîd onun bu hâline ağlamaya başladı.

Muâz ona dedi ki: 'Neye ağlıyorsun?'

O dedi ki: 'Ben sana her gün soru sorardım. Artık buna imkân bulamayacağım. Buna ağlıyorum.'

Muâz, 'Şüphesiz ilim ve iman iki parıltı kaynağıdır. Kalk ve onu bulmaya çalış, peşini sür.' dedi.

Yezîd, 'Onu kimin yanında arayayım?' dedi.

Muâz, 'Şu dört kişinin yanında ara: Uveymir Ebu'd Derdâ, Abdullah ibni Mes'ûd, Selmân El-Fârisî ve Abdullah ibni Selâm. Onun hakkında 'Cennetteki on kişiden onuncusudur.' denirdi.' dedi.

Yezîd dedi ki: 'Peki, Ömer ibni Hattâb?'

Muâz, 'Ona hiçbir şey hakkında sorma, çünkü onun sana vakit ayıramayacak şekilde işleri vardır.' dedi."[2]

Dört Raşid Halifeyi düşünelim:

Ebû Bekir (ra) H 13. yılda vefat etmiştir. Allah Resûlü'nden (sav) sonra yaşadığı bu kısa dönemde halifelik yapmıştır. Halife olduğu iki yıllık süre içerisinde de yalancı peygamberler, mürtedler ve zekât vermeyenlerle mücadele etmiştir. Ayrıca Kur'ân-ı Kerim'in iki kapak arasında toplanması onun döneminde olmuştur.[3]

1. Buhari, Kitabu'l İlm, 15. babta muallak olarak; Darimi, 256
2. Mustedrek, 335
3. bk. El-Bidâye ve'n Nihâye, 6/425 vd.

Kimisi de ilmî çalışmaları daha ehil gördükleri sahabilere havale edip ibadet ve zühde meyletmişlerdir. Böyle olunca da bu sahabiler vasıtasıyla rivayet diğerlerine göre daha az olmuştur.

Ömer (ra) H 23. yılda şehit olmuştur. Ebû Bekir'in (ra) hilafetinde idari meşguliyetleri olmuştur. On yıldan fazla süren hilafet devrinde ise beldelerin fethi ve idari düzenlemelerle meşgul olmuştur.[4]

Osmân (ra) H 35. yılda şehit olmuştur. Ebû Bekir ve Ömer (r.anhuma) hilafetlerinde idari meşguliyetleri olmuştur. On iki yıl süren hilafet devrinde fetihler, mushafların çoğaltılması ve son yıllarda iç karışıklıklarla/fitnelerde meşgul olmuştur.[5]

Alî (ra) H 40. yılda şehit olmuştur. İlk üç halife döneminde idari bir görev almamış, herhangi bir savaşa katılmamıştır. Daha çok ilmî faaliyetlerle meşgul olmuştur. Halife olduktan sonra da Osmân'ın (ra) şehadetiyle birlikte daha da büyüyen fitne olaylarıyla karşı karşıya gelmiştir. Beş yıl süren hilafet devrini iç karışıklıklarla mücadele ederek geçirmiştir.[6]

Yine, Ebû Ubeyde Âmir ibni Abdullah ibni El-Cerrâh'ı (H 18) düşünelim. Kendisi Aşere-i Mübeşşere'dendir, sahabenin kibârından/büyüklerindendir, Allah Resûlü (sav) tarafından Yemen'e muallim olarak gönderilmiştir. Ancak rivayet ettiği hadis sayısı on dörttür. Çünkü Ebû Ubeyde (ra) Ebû Bekir (ra) devrinde maliye işleriyle ilgilenmiş, ayrıca kumandanlık yapmıştır. Ömer (ra) devrinde ise vefatına kadar Şam'ın fethiyle ve idaresiyle meşgul olmuştur. Hadis rivayeti ve fetva işlerini ordusunda yer alan Muâz ibni Cebel (ra) gibi bazı sahabiler yürütmüştür.[7]

Bunun karşısında bazı sahabiler ise kendilerini ilme ve hadis rivayetine adamışlardır. Yani, başka sahabiler, devlet işleri, ticaret ve ibadetle meşgulken bu sahabiler vakitlerinin ve enerjilerinin çoğunu bu iş için harcamışlardır. Belli günlerde hadis meclisleri oluşturmuşlar, birçok talebe yetiştirmişler, tahdis üslubu kullanarak aktardıklarını Allah Resûlü'ne (sav) nispet etmişlerdir… Ümmetin yönetim işlerini bazı sahabiler üstlendiği gibi Allah Resûlü'nün (sav) hadislerini rivayet işini de bu sahabiler üstlenmişlerdir. Böyle olunca kendilerinden rivayet

4. bk. age. 7/34 vd.
5. bk. age. 7/238 vd.
6. bk. age. 7/360 vd.
7. bk. Sahabe ve Hadis Rivayeti, s. 146

edenler artmış, Allah Resûlü'nün (sav) sünneti en fazla bu sahabiler eliyle ümmete ulaşmıştır. Ebû Hureyre, Âişe Annemiz ve İbni Ömer (r.anhum) gibi muksirun sahabiler buna örnek olarak zikredilebilir.

"Ebû Hureyre'nin, bildiği hadisleri başkalarına öğretmek amacıyla Cuma günleri imam camiye gelinceye kadar bir meclis kurup cemaate hadis dersi yaptığı da bilinmektedir.[8] Yine Abdullah b. Abbas'ın çok kalabalık öğrenci topluluklarına hadis dersleri verdiği, tâbiûnun ileri gelenlerinden pek çok muhaddisin kendisinden hadis aldığı[9] ve ayrıca Câbir b. Abdullah'ın da camide hadis dersi yaptığı bildirilmektedir.[10] "[11]

Hâliyle onların rivayetlerinin diğerlerine oranla fazla oluşu çok normaldir.

Hem idari hem de ilmî meşguliyeti olmayan bazı sahabiler de vardır. Onlardan kimisi ticaretle veya kendi işleriyle meşgul olmuştur. Kimisi de ilmî çalışmaları daha ehil gördükleri sahabilere havale edip ibadet ve zühde meyletmişlerdir. Böyle olunca da bu sahabiler vasıtasıyla rivayet diğerlerine göre daha az olmuştur.

Örneğin, Zubeyr ibni Avvâm (öl. 36/656) ve Abbâs ibni Abdulmuttalib (öl. 32/652) halk arasına pek karışmamış, ziraatle meşgul olmuş, insanlar ilmî ve dinî ihtiyaçlarını diğer sahabiler vasıtasıyla gidermiştir. Saîd ibni Zeyd (öl. 51/671) ibadete düşkün, içe kapanık biriydi.[12] Yine çok hadis bilen sahabilerden olmasına rağmen[13] Abdullah ibni Amr eğitim faaliyetlerinden çok ibadetle meşgul olmuştur.[14]

(Devam edecek, inşallah.)

Gelecek sayımızda buluşmak duası ile...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

8. Hakim, El-Mustedrek, I, 108; Zehebî, Siyer, II, 611; Kandemir, "Ebû Hureyre", DIA, X, 163
9. Hakim, El-Mustedrek, III, 537-538; İbn Hacer, Tehzibu't-Tehzîb, 111, 180-181
10. İbn Hacer, Tehzibu't-Tehzîb, 1, 350; bk. Karataş, "Mukillûn ve Hadis Sayıları", https://www.mustafakaratas.com/?p=detay&id=102 (Erişim: 3 Ekim 2023)
11. Sahabe Dönemi Hadis Rivayetinde Tesebbüt, İklâl ve İksâr, s. 128
12. bk. Sahabe ve Hadis Rivayeti, s. 147
13. bk. Buhari, 113
14. bk. Mine'n Nebiy ile'l Buhârî, s. 45

Emre ACAR

AİLE AZIĞIMIZ

Aile yuvası, dünya içerisindeki en güzel köşklerden bir köşktür. Varlığıyla dünyayı süslemektedir. Âdeta dünyadaki cennetimizdir. Bu mübarek köşkte ailelerin huzur ve sekinete ulaşması doğru temellerle evliliğin yapılmasına bağlıdır. Bu nedenle "Evliliği hangi temeller üzerine inşa etmeliyiz?" sorusunun yanıtı, yeni evlenecek kişiler için önemlidir. Bu sorunun cevabını Allah Resûlü'nden (sav) öğrenelim:

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kadınlarla şu dört haslet için evlenilir: Malı (zenginliği), soyu, güzelliği ve dini için. Sen dine bağlı olanını tercih et ki mutlu olasın."[1]

Hadisten öğrendiğimiz üzere kadın ve erkek, dört haslet için evlilik yapabilir. Ancak "Bunlardan hangisi bizim için hayırlı ve güzeldir?" diye sorduğumuzda, Allah Resûlü (sav) evliliğin dine bağlılık ilkesi üzerine kurulmasını söylemektedir.

Neden diğerleri değil de dine bağlı olanı tercih etmeliyiz?

Çünkü güzellik, mal ve soy geçici şeylerdir. Geçici olanın hazzı ve istikrarı da geçicidir. Ancak din ve imanın hayata yansıması ölünceye kadar bakidir. Dine bağlı olan insan, İslam'ın evlilikle alakalı emir ve nehiylerini dikkate alır.

İslam, eşlere birbirlerinin haklarını korumayı, karşılıklı sevgi ve saygıyla muamele etmeyi, sorunları adil bir şekilde konuşarak çözmeyi, verilen sözleri tutmayı, kendi aralarında yardımlaşmayı vb. aile içerisinde olması gereken temel ilkeleri emreder. İşte iman insana bu hassasiyeti kazandırır/kazandırmalıdır.

Çağımızın evlilikleri maalesef bu temel üzerine kurulmamaktadır. Güzellik, mal, soy, makam, diploma, şöhret gibi dünyevi arzular esas alınarak gerçekleştirilmektedir. Tabii ki bunlar için de evlilik yapılabilir. Ancak sorun şudur ki kişiler evleneceği kişilerde bu hususlar bulunmadığında yahut eksik olduğunda ya evlenmiyorlar ya da evlenseler bile sürekli gündemde bu arzular olduğu için aile ilişkilerinde problemler baş gösteriyor. Hâliyle evliliklerde sükûnet ve mutluluk olmadığı gibi bu tür evlilikler uzun da sürmüyor.

1. Buhari, 5090; Müslim, 1466

Unutmayalım ki aile yuvasında mutluluk ve huzur, birbirimize olan sadakate bağlıdır. Sadakat, eşler arası güveni kuvvetlendirir. Güvenin olduğu ortamlarda sorunlar ve eksiklikler yapının temeline zarar veremez, kolayca ve kısa zamanda çözülürler. Ancak güven problemi olan ortamlarda en ufak sorunlar dahi büyük sıkıntılara yol açabilir ve temeldeki sızıyı hayırla ıslah etmedikçe, yani güven problemini gidermedikçe de devam edecektir.

Aile içerisinde iffeti korumanın yolu ise eşlerin birbirlerine ilgili olmaları, sevgi ve saygıyla yaklaşmaları, beden temizliklerine ve giyimlerine özen göstermeleri ve ilişkilerinde karşı tarafı mutlu etme çabasında olmalarından geçer. Böylece hem kendilerini hem de eşlerini muhafaza ederler.

Evliliklerin ilk yıllarda boşanma ile sonuçlanmasının ve bu konuda artışın olmasının sebebi de temeldeki bu bozukluklardır.

Yukarıdaki izahtan da anlaşıldığı üzere güzel bir yuva, evlenirken, dine bağlı olanı tercih ederek oluşmaktadır. Ancak bu da kendi başına yeterli değildir. Aile içerisinde imanı kuvvetlendirecek azıklar da oluşturulmalıdır.

Peki, aile yuvamızda olması gereken azıklarımız nelerdir?

"Şüphesiz ki teslim olan erkekler ve teslim olan kadınlar, iman eden erkekler ve iman eden kadınlar, gönülden ve sürekli Allah'a kulluk yapan erkekler ve gönülden sürekli Allah'a kulluk yapan kadınlar, sadık erkekler ve sadık kadınlar, sabreden erkekler ve sabreden kadınlar, (Allah'tan) saygıyla korkan erkekler ve (Allah'tan) saygıyla korkan kadınlar, sadaka veren erkekler ve sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkekler ve oruç tutan kadınlar, iffetini koruyan erkekler ve iffetini koruyan kadınlar, Allah'ı çokça zikreden erkekler ve (Allah'ı) çokça zikreden kadınlar; Allah onlar için bağışlanma ve büyük bir mükâfat hazırlamıştır."[2]

Allah'a iman ve itaat

Allah'a teslim olmuş kullar, istek ve arzularını Rablerinin isteğinde eritirler. Erkek ve kadını evlilik için bir araya getiren de bu teslimiyettir. Aksi durumda ayrışma meydana gelir. Bir evde de iki farklı din yaşanmaz.

Allah'a teslim olan kullar emir ve yasaklar konusunda da Rablerinin buyruklarına karşı itaat ehlilerdir. Ev ortamını, aile ilişkilerini İslam'ın emri ve nehyi çerçevesinde oluştururlar. Örfün, toplumun ve ekranların istek ve arzularına teslim olmazlar. Evin içinin döşenmesinden misafir ağırlamasına, eşler arası muameleden çocukların yetişmesine kadar akla gelebilecek her konuda dini esas alırlar. Bunlar da evdeki mutluluğa katkı sağlayan temel etkenlerdir.

"Sen dine bağlı olanını tercih et ki mutlu olasın."[3]

Sadakat

Aile içerisinde eşler, Allah'a olan sözlerinde sadakat sahibi oldukları gibi birbirlerine karşı da sadakat sahibi olmaları gerekir. Özellikle evlilik görüşmelerinde ve evlendikten sonra vadedilen sözleri yerine getirmede daha hassas davranmalılardır.

Hakeza eşler birbirlerine ve çocuklarına muamele ederken amel ile sözler uyum içerisinde olmalıdır. Eşimizi ve çocuklarımızı geçiştirmek, onların isteklerinden kurtulmak için o ân "Tamam." deyip sonrasında yapmamız gerekenleri kulak arkası etmemek gerekir.

Unutmayalım ki aile yuvasında mutluluk ve huzur, birbirimize olan sadakate bağlıdır. Sadakat, eşler arası güveni kuvvetlendirir. Güvenin olduğu ortamlarda sorunlar ve eksiklikler yapının temeline zarar veremez, kolayca ve kısa zamanda çözülürler. Ancak güven problemi olan ortamlarda en ufak sorunlar dahi büyük sıkıntılara yol açabilir ve temeldeki sızıyı hayırla ıslah etmedikçe, yani güven problemini gidermedikçe de devam edecektir.

Sabır

Evlilikle beraber eşimiz ve çocuklarımızla imtihan olmaya başlarız. Çünkü doğruları ve yanlışları olan iki ayrı cinsin bir araya gelmesi tarafları imtihana tabi kılmaktadır. Eşimizle karakter olarak uyuşmayabiliriz, beklentilerimiz karşılanmayabilir, hassasiyetlerimiz farklı olabilir. Hakeza çocuklarımız anne karnından itibaren büyüyünceye kadar -hatta evlendikten sonrası da dâhilbizlerin imtihanı olabilirler.

Öyleyse diyebiliriz ki aile ortamı aynı zamanda imtihan ortamıdır. Bu duruma karşı aile içerisindeki en büyük azığımız ise sabırlı olmaktır. Eşler biribirlerine hoşgörü ve sabırla muamele etmezse uzun vadede birbirlerini tüketir ve tükenirler. Yaşadığımız olaylarda mutlaka birimiz alttan almayı bilmeliyiz. Tabii ki alttan alan hep aynı kişi olmamalıdır. Bununla birlikte lastiğin iki taraftan gerginleştirildiğinde kopacağını da biliriz. Öyleyse zor ânlarda, umulur ki o ânların daha öncesinde, birbirimizin duygu durumunu (ruh hâlini) tartarak daha iyi durumda olanın diğerine karşı şefkat ve hoşgörüyle sabır göstermesi gerekir.

Allah korkusu ve tevazu

Aile yuvasının temelini koruyan ahlaklardan biri de takvalı olmaktır. Hepimiz bilmekteyiz ki her işin başı Allah korkusudur. Allah korkusu ve ahiret bilinciyle yaşanan aile ortamında davranışlar da olgunluk, ciddiyet, tevazu, hassasiyet üzere olur. Aynı zamanda birbirlerinin haklarını yerine getirme çabası oluşur. O evin evlatları da bu ahlak üzerine büyümüş olurlar. Ancak Allah korkusu olmayan aile bireyi için artık her şey mübah hâle gelir. Zamanla birbirlerine zulmetmeye başlarlar. Aileyi ayakta

2. 33/Ahzâb, 35
3. Buhari, 5090; Müslim, 1466

tutan ise adaletle muamele etmektir. Adalet yıkıldı mı yuva da yıkılır.

Cömertlik

Aile içerisinde birbirimize vakit ayırmada, işlerimizde, karar verme ânlarımızda, muhabbet etmede, ikramda/hediyeleşmede cömert olmalıyız. Bu, aile içerisinde sevgi ve saygıyı arttıracaktır.

Aynı zamanda ailemizin dışındaki insanlara karşı da cömert olmalıyız. Komşularımıza, kapımıza gelen ihtiyaç sahiplerine, yetimlere, yolda kalmışlara karşı tasadduk etmeliyiz. O kadar ki çevremizdeki sokak hayvanlarına da aynı cömertliği göstermeliyiz.

Aile içerisindeki cömert davranış çocukların gelişimine, merhametle muamele etmelerine katkı sağlayacak ve ellerindeki mülkün sahibinin Allah (cc) olduğu bilincine ulaştıracaktır. Unutmayalım ki evladımızın nasıl olmasını istiyorsak önce biz o şekilde olmalıyız.

İffet

İffetli olmak, aile yuvasını ayakta tutan temellerdendir. İffetli olmanın ilk adımı, düşüncelere ve gözlerin bakışlarına hâkim olmak ve iffetimize zarar verecek konuşmalardan uzak durmaktır.

Bugün iffetimize en fazla zarar veren nokta akıllı telefonlar, sosyal medya ortamlarıdır. İnsanların dinsizleşmelerinde ve ahlaksızlaşmalarında sosyal medyanın etkisini hepimiz görmekteyiz. Bu hâl ailenin temeline zarar vermektedir. Gerekirse akıllı cihazlar evlerden kaldırılmalı, sosyal medya hesapları da kapatılmalıdır.

Aile içerisinde iffeti korumanın yolu ise eşlerin birbirlerine ilgili olmaları, sevgi ve saygıyla yaklaşmaları, beden temizliklerine ve giyimlerine özen göstermeleri ve ilişkilerinde karşı tarafı mutlu etme çabasında olmalarından geçer. Böylece hem kendilerini hem de eşlerini muhafaza ederler.

Zikir

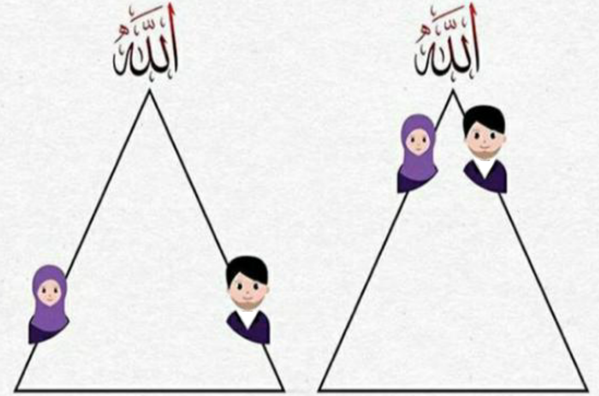
Zikir kalbin mutmainliğini arttırır. Kovulmuş şeytana karşı kalkandır. Eşler ev ortamlarında Allah'ı zikrettiklerinde birbirlerine karşı kalpleri mutmain olur ve şeytanın aileye kuracağı tuzaklara karşı da kendilerini korumuş olurlar.

Allah'a (cc) iman etmiş eşler aile içerisinde, yerken içerken, yatarken kalkarken, darlık ânlarında, bolluk zamanlarında, her hâlde Allah'a yönelir, O'nu zikrederler. Özellikle onların Allah'ı (cc) zikrettikleri amelleri namazlarıdır. Dinin direği namaz olduğu gibi ailenin de direği namazdır. Namazı yıkılan evlerin kaleleri de yıkılır ve korunaksız hâle gelirler.

Sonuç olarak, Rabbimiz (cc) ayet-i kerimede ayrım yapmaksızın erkek ve kadının dikkat etmeleri gereken iman ve ahlak ilkelerini zikretti. Bu maddelerin hepsi aile azığımızın içerisinde olmalıdır ki aile olmadaki maksada ulaşmış olalım. Rabbimizin dünya ve ahirette vereceği büyük mükâfatlara erişmiş olalım.

"Allah onlar için bağışlanma ve büyük bir mükâfat hazırlamıştır."[4]

Unutmayalım ki yeryüzünün en değerli ikilisi eşlerdir. Ahiretin en değerli ikilisi ise Allah'a (cc) en yakın olanıdır.

Rabbim bizleri o ikiliden eylesin. Allah'ın haklarını koruyan, iman ve ahlak esaslarına uyan, birbirine sevgi ve saygıyla muamele eden ailelerden eylesin. (Allahumme âmin)

Davamızın sonu âlemlerin Rabbine hamdetmektir.

Bir sonraki yazımızda görüşmek ümidi ile...

4. bk. 33/Ahzâb, 35

Ömer AKDUMAN

HELAKIN TESCİLLİ HÂLİ: İRTİDAT

İman konusunda özgürlük tanıyan ayetler mutlak/kayıtsız değildir. İman tercihe bırakılmıştır, ancak bu tercih, tercih sahibini cezadan muaf kılmamıştır. Küfrü tercih eden, küfre sapan insan bu tercihin sonucu olarak cezalandırılır.

İbni Mes'ûd'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Müslim olan kimsenin kanı şu üç kişi dışında helal olmaz: Zina eden dul, cana karşılık can, dinini terk edip cemaatten ayrılan."[1]

Bize İslam ahkâmının önemli meselelerini anlatan bir hadisi beraberce incelemeye başladık. Müslim'in kanının haram olduğunu ve bu haramlığın sadece şeriatın gerekli gördüğü bazı yerlerde bozulduğunu belirttik. Evliliğin ardından zina yapan kimsenin durumunu ve Müslim'i öldüren bir başka Müslim'in durumunu hadis bağlamında inceledik. Bu yazımızda ise Nebi'nin (sav) hadisin sonunda zikrettiği "dinini terk eden ve cemaatten ayrılan" ifadesi üzerinde duracağız.

İslam şeriatının gözettiği ve ahkâmını kendisi çerçevesinde belirlediği beş temel maslahat söz konusudur. Bunlar sırasıyla din, can, akıl, namus ve maldır. Hadiste Nebi (sav) evlilikten sonra zina diyerek namus maslahatına, cana karşılık can diyerek can maslahatına değindi. Âdeta Allah Resûlü (sav) en önemli olanı sona saklarcasına din maslahatına ilişkin bir maddeyi sona aldı: Dinden irtidat etmek.

İnsanların iç dünyalarında küfre sapmaları, ayetteki ifadeyle imandan sonra küfre göğüslerini açmaları hiç şüphesiz kendileri açısından can yakıcı İlahi ikap demektir. Dünyada ölüm cezası, ahirette ise ebedî bir ceza. Bu bir manada sapan insanı sağduyuya davet etmek, dünyasını ve ahiretini heba edecek olan sapkın yollara heves etmemesi gerektiğini hatırlatmak anlamı taşır. Bu anlam çok önemlidir, zira insanların imandan sonra küfre sapmalarındaki temel meseleyi -ileride geleceği gibi- Allah (cc) dünyayı sevip tercih etmeye bağlar. Doğruyu başka yerde gördüğü için değil, dünyaya meylettiği için küfrü tercih eden bir kimse cezayı düşünerek tevbe edip hâlini ıslah edebilir.

Bu küfür ve sapma durumu insanın nefsinden çıkıp topluma mâl olmaya, toplumda bilinerek sapmalara meşruiyet alanı oluşturmaya başlayınca durum değişir. En temel maslahatlardan biri olan dinin, yani İslam'ın muhafaza

1. Buhari, 6878; Müslim, 1676

edilmesine yönelik çok tehlikeli sinyaller verir. Bu noktada ahiret cezası öncesinde dünyada bir cezalandırma söz konusudur. Zira hiçbir haklı gerekçe olmaksızın -ki irtidatın haklı gerekçesi olamaz- imandan sonra küfre dönmek en açık ifadeyle zayıf akıllı yahut avamdan olan insanların dinleri konusunda soru işaretleri oluşturabilir. Yahudiler bu durumu tespit etmiş olacaklar ki ayette ifade edildiği gibi bunu bir tuzak olarak kullanmaya kalkışmışlardır:

"Ehl-i Kitap'tan bir grup: 'Günün başında iman edenlere indirilene inanın. Günün sonunda da inkâr edin. Umulur ki onlar da (dinlerinden) dönerler.' dedi."[2]

Suddî der ki:

"Arap beldelerinin hahamları on iki kişiydi. Kendi aralarında dediler ki:

'Günün başında Muhammed'in dinine girin ve Muhammed'in hak ve doğru olduğuna inanıyoruz, deyin. Günün sonu olduğunda inkâr edin ve deyin ki: 'Biz âlimlerimize ve hahamlarımıza dönüp sorduk. Bize Muhammed'in yalancı olduğunu, sizin de hak üzere olmadığınızı söylediler. Biz de dinimize geri döndük. Bizim dinimiz sizin dininizden daha fazla hoşumuza gidiyor.' Bu şekilde şüpheye düşebilir ve şöyle diyebilirler: 'Bu adamlar günün başında bizimleydiler. Neden böyle yapıyorlar!' '

Allah bu durumu Resûl'üne bildirdi."[3]

Mürted Öldürülür mü?

Şeriat mürted ifadesini imandan sonra küfre dönen kimse için özel bir ıstılah olarak kullanır. Mürted aslında kâfir veya müşriktir. Ancak ona kâfir veya müşrik denmesi belirgin vasfını ön plana çıkarmaz. Herhangi bir kâfir veya müşrik gibi anlaşılmasın diye mürted kelimesi kullanılır. Böylece iman edip ardından küfre saptığına dikkat çekilir.

Mürtedin Cezası

Mürted kimsenin cezası dünyada ve ahirette olmak üzere iki kısımdır. Evvela ayetlerde detaylandırılan ahiret cezasını ve ardından dünya cezasını zikredelim.

Mürtedin Ahiret Cezası

Mürtedin ahiretteki cezasına ilişkin bazı ayetler şöyledir:

" 'Fitne/şirk, öldürmekten daha beterdir.' Şayet güç yetirirlerse, sizi dininizden döndürünceye dek sizinle savaşırlar. Sizden her kim dininden döner ve kâfir olarak can verirse, onların amelleri dünyada da ahirette de boşa gitmiştir. Bunlar, ateşin ehlidir ve orada ebedî kalacaklardır."[4]

"İman ettikten sonra kâfir olan, Resûl'ün hak olduğuna şahitlik eden ve kendilerine apaçık deliller gelmiş olmasına rağmen (küfre sapan) bir topluluğu Allah nasıl hidayet etsin? Allah, zalimler topluluğunu hidayet etmez. (Bunlar hidayeti hak etmez.) Bunların cezası; Allah'ın, meleklerin ve tüm insanların lanetlerinin üzerlerine olmasıdır. Onda ebedî kalacaklardır. Onlardan azap hafifletilmeyecek ve onlara değer verilmeyecektir/onların azabı ertelenmeyecektir. Bundan sonra tevbe edenler ve (hatalarını) düzeltenler müstesna! Şüphesiz ki Allah, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir. Muhakkak ki iman ettikten sonra kâfir olan ve (kâfirlerin safında yer alıp, müminlere düşmanlık eden veya riddet üzere ölerek) küfürlerini arttıranların tevbesi kabul olunmayacaktır. Bunlar, sapıkların ta kendileridir. Şüphesiz ki kâfir olan ve kâfir olarak can verenler, yeryüzü dolusu altını (azaptan kurtulmak için) fidye verseler de hiçbirinden kabul edilmez. Bunlara can yakıcı bir azap vardır ve onların yardımcıları da yoktur."[5]

"Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse, Allah (sizin yerinize) öyle bir topluluk getirir ki (Allah) onları sever, onlar da (Allah'ı) severler. Müminlere karşı alçak gönüllü/yumuşak huylu, kâfirlere karşı izzetlilerdir. Allah yolunda cihad ederler ve kınayıcının kınamasından korkmazlar. Bu, Allah'ın lütfudur. Allah onu dilediğine verir. Allah (ihsanı ve lütfu bütün varlığı kuşatacak kadar geniş olan) Vâsi', (her şeyi bilen) Alîm'dir."[6]

"Kalbi imanla mutmain olduğu hâlde (küfre) zorlananlar hariç, kim de imanından sonra kâfir olur, (kendi tercihiyle küfre saparak) küfre gönlünü açarsa, Allah'ın gazabı onların üzerinedir ve onlar için büyük bir azap vardır. (Bunun nedeni) onların dünya hayatını ahirete tercih etmeleri ve Allah'ın kâfirler topluluğunu hidayete erdirmeyecek olmasıdır. İşte bunlar, Allah'ın kalplerini, kulaklarını ve gözlerini mühürlediği kimselerdir. Bunlar, gafillerin ta kendileridir. Çare yok! Hiç şüphesiz onlar, ahirette hüsrana uğrayanların ta kendileridir."[7]

Mürtedin Dünya Cezası

Tevbeye davet edildiği hâlde tevbe etmeyen, şüpheleri naslarla giderildiği hâlde inat eden kimse öldürülür. Bu konuda Allah Resûlü'nden (sav) hüküm sabit olmuş, sahabe uygulaması da bize ulaşmıştır:

Alî (ra) bazı insanları yaktı. Bu İbni Abbâs'a ulaşınca şöyle dedi:

"Şayet Alî'nin yerinde ben olsaydım onları yakmazdım. Çünkü Nebi (sav) dedi ki: 'Allah'ın azabıyla azap etmeyiniz.' Ancak ben mutlaka onları öldürürdüm. Nebi'nin (sav) buyurduğu gibi, 'Dinini değiştireni öldürünüz.' "[8]

Ebû Mûsâ El-Eş'arî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav), 'Ey Ebâ Mûsâ! Yemen'e git!' buyurdu. Sonra arkasından Muâz ibni Cebel oraya gitti. Muâz, Ebû Mûsâ'nın yanına geldiği zaman Ebû Mûsâ onun için bir yastık koydu ve ona 'bineğinden in!' dedi. Ebû

2. 3/Âl-i İmrân, 72
3. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 5/292, 13345 No.lu rivayet
4. bk. 2/Bakara, 217
5. 3/Âl-i İmrân, 86-91
6. 5/Mâide, 54
7. 16/Nahl, 106-109
8. Buhari, 3017

Mûsâ'nın yakınında bir bağla sıkıca bağlanmış bir adam bulunuyordu. Muâz, Ebû Mûsâ'ya 'bu nedir?' dedi. Ebû Mûsâ, 'Bu bir Yahudi idi, İslâm'a girdi sonra da yine Yahudi oldu' dedi. Ebû Mûsâ, Muâz'a 'otur' dedi. Muâz da üç kere 'Allah'ın ve Resûlü'nün hükmü olarak (dininden dönen bu kişi) öldürülünceye kadar oturmam!' dedi. Akabinde Ebu Mûsâ'nın emri üzerine o kişi öldürüldü. Bundan sonra Muâz ile Ebû Mûsâ gece yaptıkları ibadeti aralarında konuşmaya başladılar. Bunlardan biri 'Bana gelince, ben gece ibadeti yapar ve uyurum. İbadetimden umduğum sevabı uykumdan da umarım' dedi."[9]

Ebû Burde'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ebû Mûsâ'ya (ra) İslâm'dan çıkan bir adam getirildi. Ebû Mûsâ adamı yirmi gece veya ona yakın bir müddet (İslâm'a) davet etti. Sonra Muâz geldi, o da (İslâm'a) davet etti. Ama adam kabul etmedi. Bunun üzerine boynu vuruldu."[10]

"Müslim olan kimsenin kanı şu üç kişi dışında helal olmaz: Zina eden dul, cana karşılık can, dinini terk edip cemaatten ayrılan."[11]

Hadiste geçen helaldir ifadesi mübahtır anlamı ifade etmez. Aksine öldürülmesi vaciptir. Bu Peygamber'in (sav) emridir. Aynı hüküm öncesinde zikredilen evlilikten sonra zina edenin ve cana kastedip mümini öldüren kimsenin hakkında da geçerlidir.

Cemaatten Ayrılan

Bunu Allah Resûlü (sav) dördüncü bir madde olarak zikretmedi. Dinini terk eden kimsenin bir özelliği olarak söyledi. Cemaati terk eden, yani Müslimlerin üzerine olduğu hanif dinden, İslam inancından vazgeçip bu yönüyle Müslimlere muhalefet ederek onlardan ayrılandır. Yoksa burada bahsedilen bir İslami cemaatten ayrılan veyahut büyük İslam cemaati olan bir İslami yönetime itaat etmekten el çeken insan değildir.

Din Seçiminde Özgürlük Sınırları

Mürtedin öldürülmesine ilişkin şer'i hüküm beyan edildiğinde zihinlerde beliriveren bir soruyu ele alalım:

Yüce Allah birçok ayette iman konusunda insana özgürlük tanıdığını söyler.[12] Bu ayetler bir kimsenin dilediği dini tercih edilebileceğini ve yanı sıra bu konuda bir zorlamanın söz konusu olmadığını anlatır. Bu açık ayetlerden sonra nasıl olur bir din tercihi nedeniyle imanından sonra küfre dönen insan öldürülür?

Bu soruyu daha ileri götürüp hususen hadis hakkında, genel olarak da sünnet konusunda inkârcı bir tavır takınıp bize Kur'ân'da anlatılanı kabul ederiz diyenler de peyda oluvermektedir.

Diyebiliriz ki:

İman konusunda özgürlük tanıyan ayetler mutlak/kayıtsız değildir. İman tercihe bırakılmıştır, ancak bu tercih, tercih sahibini cezadan muaf kılmamıştır. Küfrü tercih eden, küfre sapan insan bu tercihin sonucu olarak cezalandırılır. Bizzat bu hususta umde gibi zikrettikleri bir ayetin devamı, bu kaideyi doğrulamaktadır:

"De ki: 'Hak, Rabbinizden gelendir. Dileyen iman etsin, dileyen kâfir olsun.' Şüphesiz ki biz zalimlere, duvarları kendilerini her yönden kuşatan bir ateş hazırlamışızdır. Şayet yardım talebinde bulunurlarsa, onlara (yaklaştığında) yüzü yakıp kavuran erimiş maden şeklinde bir su verilir. Ne kötü bir içecek ve ne kötü bir konak!"[13]

İmanı ve küfrü tercihe bırakan Allah (cc), ahiret cezalandırmasıyla tehdit ediyor. Bu yukarıda da ifade ettiğimiz gibi din tercihinde mutlak bir özgürlük alanı tanımıyor.

Bir din tercihinde bulunan insan ahirette cezalandırılabildiği gibi aynı zamanda dünyada da cezalandırılabilir. Hususen imandan sonra küfre sapan insan hakkında şeriat özel bir hüküm belirterek tevbe etmemesi hâlinde öldürülmesini emretmiştir. Sahih hadislerle sabit olan bu hüküm bizim için bağlayıcıdır. Zira sahih sünnet dinin iki temel kaynağından birini teşkil eder. Sünnetin teşri yapma, yani yasama yetkisi vardır ve bu, Allah (cc) tarafından yapılan bir yetkilendirmedir. Okuyalım:

"Onlar ki; yanlarında bulunan Tevrat ve İncil'de yazılı olarak (sıfatlarını) buldukları **ümmi olan Resûl Nebi'ye uyarlar. Onlara iyiliği emreder, kötülükten sakındırır; temiz şeyleri helal, pis şeyleri haram kılar;** sırtlarındaki ağır yükü ve zincirlerini kaldırır. Ona iman edenler, onu saygı ile yüceltenler, ona yardım edenler ve onunla beraber indirilen Nur'a (Kur'ân'a) uyanlar... İşte bunlar, kurtuluşa erenlerin ta kendileridir."[14]

Ubeydullah ibni Ebî Râfi'nin (ra) babasından rivayet ettiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Sizden birinizi koltuğuna oturmuş vaziyette, emrettiğim ve yasakladığım bir konuda, 'Benim aklım ona ermez. Allah'ın Kitabı'nda ne bulursak ona uyarız.' derken bulmayayım."[15]

Sonuç olarak; mürtedin öldürülmesine ilişkin hüküm; din maslahatının korunması, fitne ve şüphelerin defedilmesi açısından önemlidir ve din konusunda tanınan özgürlüğün kayıtsız olmadığını gösterir.

9. Buhari, 6923
10. Ebu Davud, 4356
11. Buhari, 6878; Müslim, 1676
12. "Dinde zorlama yoktur. Rüşd/Hak, batıldan (kesin bir biçimde) ayrılmıştır." (bk. 2/Bakara, 256)
"De ki: 'Hak, Rabbinizden gelendir. Dileyen iman etsin, dileyen kâfir olsun.' " (bk. 18/Kehf, 29)
13. 18/Kehf, 29
14. 7/A'râf, 157
15. Ebu Davud, 4605; Tirmizi, 2854

KÂRLI TİCARET SAHİBİ: SUHEYB İBNİ SİNÂN ER-RÛMÎ

Salim KANDEMİR

صُهَيْبُ بْنُ سِنَانٍ Ebû Yahyâ Suheyb ibni Sinân ibni Mâlik Er-Rûmî

Geçtiğimiz sayıda Suheyb ibni Sinân'ın (ra) şahsından, ailesinden, iman edişinden, dini uğrunda gördüğü eziyetlerden bahsetmiştik. Bu yazımızda ise Suheyb'in hicretinden bahsedecek, hayatından hayatımıza köprüler kurarak öğüt almaya çalışacağız.

Ticaretin Kârlı Olsun Ey Ebû Yahyâ!

Allah Resûlü (sav) Mekke'de davete başlamasıyla birlikte müşriklerin de daveti engelleme çabası başlamıştı. Kureyş davetin hızla yayıldığını ve her geçen gün müntesiplerinin çoğaldığını gördükçe baskı ve şiddeti arttırıyordu. Özellikle kendisini koruyacak kimsesi olmayan müminlere büyük eziyet ve zulümlerde bulunuyorlardı. Suheyb'in de kendisini koruyacak kimsesi yoktu. Bu yüzden ağır işkencelerin altında kalıyordu.

Amr ibni Hakim'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Suheyb ne dediğini bilmeyinceye kadar müşriklerden azap görüyordu...

Şu ayet onlar hakkında indi:

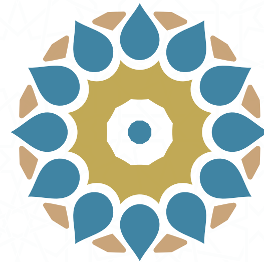
'Sonra Rabbin, işkenceye uğradıktan sonra hicret eden, sonra cihad edip sabredenlere karşı (evet,) hiç şüphesiz ki Rabbin, (böylelerine) (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) pek Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir.' "[1] [2]

Rabbimiz (cc), Suheyb (ra) ve onun gibi, müşriklerden eziyet gören müminleri bir yandan müjdeleyerek teselli ediyor bir yandan da hicrete işaret ederek onları hazırlıyordu. Onlar da böylesi işkencelere sabrediyor ve hicret için bir çıkış kapısı arıyordu. Allah Resûlü (sav) müminlerin kurtulması ve davetin yayılması için Rabbine sürekli münacatta bulunuyordu. Rabbimiz (cc) ise indirdiği ayetlerde tekrar hicrete işaret ediyor ve tekrar sabretmelerini öğütlüyordu.

"De ki: 'Ey iman eden kullarım! Rabbinizden korkup sakının! Bu dünyada iyilik yapanlara iyilik vardır. Allah'ın arzı geniştir. (Dininizi yaşayamadığınız yerden hicret edin.) Ancak sabredenlere ecirleri hesapsızca verilir.' "[3]

1. 16/Nahl, 110
2. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, Dâru ibni Hazm, 12/531, 41214 No.lu rivayet
3. 39/Zumer, 10

Suheyb Allah Resûlü'nün yanına geldiğinde Allah Resûlü, "Ticaretin kârlı olsun, ey Ebû Yahyâ! Ticaretin kârlı olsun, ey Ebû Yahyâ!" dedi ve şu ayet nazil oldu: "İnsanlardan öylesi de vardır ki; Allah'ın rızasını elde etmek için canını feda eder. Allah, kullarına karşı (şefkatli olan) Raûf'tur."

Bu yol böyledir. Cennet denildiğinde karşılığının ucuz olması düşünülemez. Onu elde etmek için kişi benliğinden bir şeyler vermelidir. Bu uğurda kimileri hicret esnasında tüm varlığı olan malını verdi. Kimileri de cihad esnasında insanın en kıymetli varlığı olan canını verdi. Onlar en kıymetli varlıklarını takdim ederek en kıymetli nimeti satın aldılar. Yaptıkları bu merabih ticaretle yüksek mertebelere eriştiler.

On üç yılın ardından zorluklar had safhaya ulaştığında artık müjde gelmişti. Birkaç fedakâr gencin eliyle bir beldenin kapısı açılacaktı. Allah Resûlü (sav), "Bana hicret yurdunuz gösterildi. İki kara taşlık arasında hurmalık çorak bir yer gördüm."[4] diyerek Yesrib'i göstermişti. Yesrib, bundan sonra "Medînetu'n Nebî" olacaktı. Bu belde kutlu bir nizama şahitlik edecekti.

Her şeyi arkalarında bırakıp yola koyuldular, birer ikişer hicret yurduna ulaştılar. Herkes gidince Allah Resûlü de (sav) hicret için yola çıktı. Zorlu bir yoldan geçerek birçok tehlikeyi atlatarak Medine'ye ulaştı. Artık Mekke'de Suheyb ile Alî'den (r.anhuma) başka kimse kalmamıştı. Alî emanetleri sahiplerine vermek için, Suheyb de müşrikler tarafından engellendiği için en sona kalmışlardı.

Huzeyme ibni Sâbit'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Medine'ye en son hicret eden kişiler Alî ve Suheyb ibni Sinân'dı. Hicretleri Rebîu'l Evvel ayının ortasında Allah Resûlü (sav) Kuba'dan henüz ayrılmadığı sırada gerçekleşti."[5]

Ancak Suheyb sona kalsa da engellere takılı kalmamış, bu son yokuşu da aşmış ve yolculuğunu tamamlamıştı. Allah Resûlü (sav) Kuba'da bulunurken yanına varmıştı. Bu kutlu yolculuğundan dolayı Allah (cc) ve Resûl'ü (sav) tarafından büyük bir övgüye nail olmuştu. Rabbimiz, hakkında ayet indirerek, Nebimiz kendisine güzel sözler söyleyerek onu müjdelemişti.

Saîd ibni'l Museyyeb'den (rh) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

" 'Bana hicret yurdunuz iki kara taşlık arasında kurak bir yer olarak gösterildi. Orası ya Hecer'dir ya da Yesrib'dir.'

Suheyb dedi ki: Resûlullah (sav) Medine'ye çıkıp gitti. Onunla birlikte Ebû Bekir de (ra) gitti. Ben de onunla birlikte çıkmak için gayret etmiştim, ama Kureyş'in birtakım gençleri beni alıkoymuştu. Bu sebeple ben o gecemi oturmadan hep ayakta geçirdim. Müşrikler, 'Allah onu karnındaki ağrıyla meşgul ettiğinden size katılamadı.' dediler. Hâlbuki benim hiçbir şikâyetim yoktu. Sonra kalktılar, ben de bir berîdlik mesafe yol aldıktan sonra onlardan bazı kimseler beni geri çevirmek için bana yetişti. Ben de onlara, 'Size birkaç ukiyye altın versem siz de yolumu açsanız, beni bırakıp Mekke'ye gitseniz, ne dersiniz?' dedim. (Onlar bunu kabul etti.) Sonra onlara, 'Kapı eşiğinin altını kazın. Onun altında (altından) ukiyyeler olacak (onları alın). Ondan sonra filan kadının yanına gidin, ondaki iki takım elbiseyi de alın.' deyip çıktım. Nihayet oradan ayrıldım ve Resûlullah (sav) oradan -yani Kuba'dan- ayrılmadan önce yanına vardım. Beni görünce üç defa, 'Ey Ebû Yahyâ alışverişin kârlı oldu.' buyurdu. Ben de, 'Ey Allah'ın Resûlü! Benden önce yanına kimse gelmedi. Sana (bunu) Cibrîl'den (as) başkası haber vermiş olamaz.' dedim."[6]

Saîd ibni'l Museyyeb'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Suheyb Medine'ye hicret etmek için yola çıktı. Kureyş'ten bir grup onu takip etti. Bineğinden indi ve sadağından oklarını çıkardı. Sonra dedi ki: 'Ey Kureyş topluluğu! Kuşku yok ki sizler, içinizde en iyi ok atan olduğumu biliyorsunuz. Allah'a (cc) yemin olsun ki sadağımdaki bütün okları size atarım ve beni ele geçiremezsiniz. Kalanlarınızı da elimdeki kılıçla öldürürüm. Dilediğinizi yapın. Dilerseniz benim malımı alın ve benim yolumu serbest bırakın.' Kureyşliler onun malını almayı kabul ettiler. Suheyb (ra) Allah Resûlü'nün (sav) yanına geldiğinde Allah Resûlü (sav) 'Ticaretin kârlı olsun, ey Ebû Yahyâ! Ticaretin kârlı olsun, ey Ebû Yahyâ!' dedi ve şu ayet nazil oldu:

'İnsanlardan öylesi de vardır ki; Allah'ın rızasını elde etmek için canını feda eder. Allah, kullarına karşı (şefkatli olan) Raûf'tur.'[7] "[8]

Suheyb (ra) Allah Resûlü (sav) ile birlikte olup davası için mücadele etmeyi çok arzuluyordu. Bunun için müşrikler tarafından azaba uğradı ve yolundan alıkonuldu. Ama arzusuna kavuşmak için her şeyi göze aldı. Allah'ın rızasına erişmek için hem canını feda etmekten çekinmedi hem de malını. Böylece kıyamete kadar okunacak Kur'ân'ı Kerim'in övgüsüne nail oldu.

Ebû Sâlih'ten (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"İbni Abbâs, 'İnsanlardan öylesi de vardır ki; Allah'ın rızasını elde etmek için canını feda eder.'[9] ayeti hakkında, 'Bu ayet Suheyb ibni Sinân ve onun arkadaşlarından bir topluluk üzerine indi. Mekkeliler onları Allah'a şirk koşmaları için tutup azap etmişlerdi.' dedi."[10]

4. Buhari, 2297
5. Hâkim, 5698
6. Hâkim, 5706
7. bk. 2/Bakara, 207
8. Et-Tabakâtu'l Kubrâ, İbnu Sa'd, Dâru's Sadr, 3/288
9. bk. 2/Bakara, 207
10. Ma'rifetu's Sahâbe, Ebu Nuaym, Dâru'l Vatan, 4/2233; El-İstîâb fî Ma'rifeti'l Ashâb, İbnu Abdilber, Dâru'l Ceyl, 1/145

Bu yol böyledir. Cennet denildiğinde karşılığının ucuz olması düşünülemez. Onu elde etmek için kişi benliğinden bir şeyler vermelidir. Bu uğurda kimileri hicret esnasında tüm varlığı olan malını verdi. Kimileri de cihad esnasında insanın en kıymetli varlığı olan canını verdi. Onlar en kıymetli varlıklarını takdim ederek en kıymetli nimeti satın aldılar. Yaptıkları bu merabih ticaretle yüksek mertebelere eriştiler.

Tam da Allah Resûlü'nün (sav) buyurduğu gibi korkup yol aldılar, menzile ulaştılar, pahalı cenneti satın aldılar.

Ebû Hureyre'den rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu:

"Korkan yol alır. Yol alan menzile ulaşır. Dikkat edin! Allah'ın satışa sunduğu şey pahalıdır. Dikkat edin! Allah'ın satışa sunduğu şey cennettir."[11]

Bugün de dinimiz ve davamız bizden karşılığında cenneti vermek için yanımızda kıymetli olan bazı fedakârlıklar istiyor. Özellikle hayatın siyaha kestiği şu zamanda, her şeyin dünyevi çıkarlar üzerine kurulu olduğu şu düzende bu fedakârlıklar daha bir kıymetli hâle geliyor. Bizim de Allah'a doğru hicret ederken yolumuzu kesen yol kesiciler var. Bu bazen şahıslar bazen kurumlar bazen de olgular olabiliyor. İşte böyle ânlarda Suheyb gibi, onlardan kurtulabilmeli ve hicretimizi gerçekleştirebilmeliyiz. Umulur ki Suheyb gibi, bizler de dünyada olmasa da ahirette böyle güzel bir müjdeye nail oluruz. Düşünsenize, Suheyb yaptığı bu fedakârlıktan dolayı kıyamete dek bu müjdeyle anılacak. Gerçek kazanç bu değil midir? Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu:

"Suheyb kazandı, Suheyb kazandı!"[12]

Hoş Bir Latife

Rabbimiz Suheyb'in çamurunu yeryüzünün yumuşak yerinden seçmiş olacak ki şakacı bir tabiata sahipti. Güzel ahlakıyla birlikte insana inşirah veren bir yapısı vardı.

"Suheyb dindeki faziletiyle birlikte şakacı, neşeli, sevinçli biriydi."[13]

Allah Resûlü'nün (sav) Suheyb'i (ra) çok sevdiğini önceki yazımızda anlatmıştık. Nebi, Suheyb'le arasındaki bu yakın sevgiden olsa gerek hicret edip yanına geldiğinde hoş bir latifede bulunmuştu. Suheyb de kendinden önce hicret edip onu yanına almadığı için biraz sitem etmişti. Aralarında geçen o güzel muhabbeti okuyalım:

Ebû Amr'dan şöyle rivayet edilmiştir:

"Suheyb faziletli, veralı, güzel ahlaklı ve edepli biriydi. Ondan şunu naklettik:

'Allah Resûlü (sav) Kuba'da konakladığında yanına geldim. Onların önünde yaş ve kuru hurmalar vardı. Benim de gözlerim iltihaplanmıştı, buna rağmen hurmaları yemeye başladım. Nebi (sav), 'Gözlerin iltihaplandığı hâlde hurma mı yiyorsun?' dedi. Ben de, 'Ey Allah'ın Resûlü! Sağlam olan diğer gözümle yiyorum.' dedim. Allah Resûlü (sav) azı dişleri görününceye kadar gülmeye başladı.' "[14]

Ömer ibni Hakim'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Suheyb, Allah Resûlü (sav) Kuba'dayken ve beraberinde Ebû Bekir ve Ömer varken onun yanına geldi. Onların önünde taze hurma vardı. Ummu'l Cerâzin türünden olan o yaş hurmaları, onlara Kulsûm ibni El-Hidm getirmişti. Suheyb'in gözleri yolda iltihaplanmış ve şiddetli bir açlığa maruz kalmıştı. Bu sebeple hemen hurmalara daldı. Bunu gören Ömer, 'Ey Allah'ın Resûlü! Suheyb'i görüyor musun? Gözleri iltihaptan kapanmış olduğu hâlde hurmaları nasıl da yiyor?' dedi. Allah Resûlü (sav), 'Gözlerin iltihaptan kapanmış olduğu hâlde nasıl da hurma yiyorsun?' deyince Suheyb de, 'Sadece onları gözlerimin (gören) sağlam tarafıyla yiyorum.' dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sav) tebessüm etti.

Akabinde Suheyb, Ebû Bekir'e şöyle demeye başladı: 'Hicret ederken arkadaşlık yapacağına dair söz vermiştin, ama beni bırakıp gittin.' (Sonra Allah Resûlü'ne (sav) yöneldi ve) 'Ey Allah'ın Resûlü! Sen de bana arkadaşlık edeceğine dair söz vermiştin. Ama beni bırakıp gittin. Kureyş beni yakaladı ve hapsettiler. Kendimi ve ailemi malımı vererek kurtardım.' dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), 'Bu alışveriş kazançlı oldu.' buyurdu ve ardından Allah 'İnsanlardan öylesi de vardır ki; Allah'ın rızasını elde etmek için canını feda eder.'[15] ayetini indirdi.

Suheyb, 'Ey Allah'ın Resûlü! Ebvâ'da, hamur yoğurduğum bir ölçek kadar undan başka bir azığım yokken senin yanına geldim.' dedi."[16]

Suheyb (ra) ve Allah Resûlü (sav) onca sıkıntıyı atlattıktan sonra işte böyle, mutluluklarını paylaşıyorlardı. Böylesine zor ve tehlikeli bir durumdan kurtulduktan sonra bu şekilde muhabbet etmeleri çok hoş değil mi? Bu rivayetleri okudukça insan onların sohbetinde bulunmayı ne kadar da çok arzuluyor.

Devam edecek inşallah…

11. Tirmizi, 2450; Hakim, 7851
12. İbni Hibbân, 3419
13. bk. El-Bidâye ve'n Nihâye, İbnu Kesîr, Dâru İhyâi't Turâs, 7/353
14. El-İstîâb fî Ma'rifeti'l Ashâb, İbnu Abdilber, Dâru'l Ceyl, 2/732
15. bk. 2/Bakara, 207
16. bk. Et-Tabakâtu'l Kubrâ, İbnu Sa'd, Dâru's Sadr, 3/229

Hangisi Makbul?

Bir ormanda iki kişi ağaç kesiyormuş. Birinci adam sabahları erkenden kalkıyor, ağaç kesmeye başlıyor ve bir ağaç devrilir devrilmez hemen diğerine geçiyormuş. Gün boyu ne dinleniyor ne öğle yemeği için kendine vakit ayırıyormuş. Akşamları da arkadaşından birkaç saat sonra ağaç kesmeyi bırakıyormuş.

İkinci adam ise arada bir dinleniyor ve hava kararmaya başladığında eve dönüyormuş. Bir hafta boyunca bu tempoda çalıştıktan sonra ne kadar ağaç kestiklerini saymaya başlamışlar.

Sonuca bakıldığında ikinci adamın çok daha fazla ağaç kestiği görülmüş. İlk adam öfkelenmiş: “Bu nasıl olabilir? Ben daha çok çalıştım. Senden daha erken işe başladım, senden daha geç bitirdim. Üstelik senin gibi dinlenmedim bile! Ama sen daha fazla ağaç kestin. Bu nasıl olabilir?”

İkinci adam yüzünde tebessümle yanıt vermiş: “Aslında cevabı sen verdin. Evet, sen durmaksızın çalışırken ben arada bir dinlenip baltamı biliyordum. Keskin bir balta ve vakitli çabayla daha çok ağaç kesilir.”

Kendimizi geliştirmek, baltamızı bilemektir. Kendimize zaman ayırıp yaşamımızı objektif bir bakışla gözden geçirmektir. Zayıf bulduğumuz yanlarımızı geliştirmek için çaba göstermektir. Bu; zihnimizin, ruhumuzun, karakterimizin güçlenmesi için olmazsa olmaz bir koşuldur. Bireysel ve iş yaşamımızda, hatta ibadetlerimizde dahi başarılı, mutlu ve mutmain olmak istiyorsak baltamızı bilemek için kendimize zaman ayırmalıyız.

SAADET VE ŞEKAVET DENKLEMİ: HAKLAR VE GÖREVLER

Kerem ÇAĞLAR

İnsanlık tarihi boyunca gelmiş geçmiş ve hâlen ayakta durabilen devlet ve medeniyetleri diri tutan asıl güç sağlıklı toplum ve sağlıklı toplumu oluşturan güçlü aile yapısıdır. "Devlet-i ebed müddet" sloganı, yani devletin sonsuza kadar yaşatılması anlamına gelen imparatorluk mottosu, malum olduğu üzere tarihsel gerçeklerle uyuşmamaktadır. Zira tarih; kurulan, gelişen, güçlenen ve gücünün zirvesine ulaşan nice devletlerin duraklama, gerileme, çöküş ve tarih sahnesinden çekilişini de konu edinir.

Evet, devletler ve medeniyetler sağlıklı bir zeminde devamlılıklarını sağlayabilmek için askerî, iktisadi ve sosyal alanlarda birçok kurum tesis etmiştir. Güçlü devletleri ayakta tutan ve onların yüzyıllar boyunca tarih sahnesindeki ömürlerini uzatan asıl gücün sağlıklı toplumsal yapı ve bu toplumsal yapının temelinin aile olduğu düşünüldüğünde aile müessesesinin yukarıda saydığımız diğer tüm kurumlardan daha önemli ve süreklilik gerektiren hayatî önemde olduğu apaçık ortaya çıkmaktadır. O hâlde günümüz toplumunun da önceliği sağlıklı ve güçlü aile olmalıdır.

Sadece devletler değil, hemen hemen herkesin güç peşinde olduğu günümüzde konu aile olunca asıl gücün güzel ahlak, hilm ve merhamet olduğu aşikârdır. Hiçbir kaba kuvvetin, sopanın veya kırbacın aile içerisinde güzel ahlak, hilm ve şefkat kadar yaptırım gücü yoktur.

Rabbani ölçüler gözetilerek eşlerden her birinin üzerlerine düşen sorumlulukların gereğini yeri geldiğinde paylaşarak ifa etmeleri saadet ve şekavet denklemini çözecek ve Allah'ın lütfuyla hiç umulmadık şekilde birçok hayırlara vesile olacaktır.

Şüphesiz ki İslam makro düzeyde kadın ile erkeğin hak, görev ve sorumluluklarını belirlemiştir. Eşlerden her birinin fıtri özelliklerine uygun yönelim ve yetenekleri dikkate alınarak evlilikle beraber hak, görev ve sorumlulukların genel çerçevesini ortaya koyulmuştur.

Aile gibi önemli ve değerli bir müessesede dahi zaman zaman sorun ve sıkıntıların yaşanması beşer hayatının doğal sonucudur. Herkesin çok iyi bildiği bir hakikat de şudur: "Hayatta sıfır sorun, daimî mutluluk" diye bir şey yoktur, olamaz da... Fakat insanlar cennet hayatını dünyada aramaya çalıştıklarından olmalı ki bu türden ütopik

Şüphesiz ki İslam makro düzeyde kadın ile erkeğin hak, görev ve sorumluluklarını belirlemiştir. Eşlerden her birinin fıtri özelliklerine uygun yönelim ve yetenekleri dikkate alınarak evlilikle beraber hak, görev ve sorumlulukların genel çerçevesini ortaya koymuştur.

hedeflere odaklanarak aslında hayatlarını zindanlaştırmaktan başka bir şey yapmıyorlar. Sorunsuz ve daimî mutluluk üzere bina edilmiş bir hayat şu fâni dünyada değil, ancak ebedî saadet ve esenlik yurdu cennette mümkündür. Müminler olarak bizler aile yuvasını cennetin dünya hayatındaki bir şubesi olarak gördüğümüz ândan itibaren insana özgü sıkıntıların en az düzeyde tutulabilmesi daha kolay olur. Bunun gerçekleşebilmesi için de en başta eşlerin cennet ehli olmaya namzet nezih bir hayat yaşıyor olmaları gerekir.

Allah'a Kulluk+Fıtrata Saygı=Aile Saadeti

İslam'ın eşler için öngördüğü ortaklaşma ve paylaşım esasları çerçevesinde sürdürülecek bir hayatta esas olan Allah'a kulluk, fıtrata saygı, muhabbet, uyumluluk ve bunların sonucu olarak da mutluluktur. Bu esaslar samimi bir şekilde ve ısrarla tatbik edildiğinde eşler arasında yaşanabilecek hoşnutsuzluklar, münakaşalar, sürtüşmeler ve çatışmalar minimize edilebilecektir.

Eşler arasında birbirlerini iyi tanıyamamaktan kaynaklanan ön yargı ve zanna dayalı birçok sorunun yaşanması da muhtemeldir. Mesela erkek ile eşi arasında olumsuz bir şey yaşanınca bu olay erkek tarafından genelleştirilerek etiketleniyor. Erkek eğer hanımını "asabi birisi" diye etiketlediyse, eşi velev ki başka herhangi bir kadın gibi sinirleniyor olsa da bu şablon erkek için her zaman hatırlanan ve gerginliğe sebep olabilen bir meseleye dönüşüyor. Aslında bunu da en çok kadınlar yapıyor. Kadınların hafıza arşivi bu türden "dosyalar"la doludur. Olumsuz şeyleri sürekli bir biçimde biriktirerek yeri geldiğinde "hatırlamaya" her zaman hazır olan bu sınıf kadınlar aile içerisinde ve yakın çevrelerinde genellikle mutsuz ve depresif olurlar. Kadınların bu ahvali doğal olarak eşlerini ve ailenin diğer fertlerini de olumsuz yönde etkilemektedir.

Her birinin "benim hakkım, senin görevin, senin sorumluluğun" nakaratını tekrar edip durduğu ailede eşler arasında ne haklar ifa edilebilir ne de görev ve sorumluluklar yerine getirilebilir. Oysa eşler, Allah'ın razı olduğu her bir konuda birbirlerine şefkatle yaklaşarak dışarıdaki herhangi bir mümin kardeşine yardımcı olmak gibi bir hassasiyetle hareket ettiklerinde kalplerde hilm kıvılcımları harlanacak ve işleri daha da kolaylaşacaktır. Bu türden empatik yaklaşımlar ve hassas tutumlar aile yuvasını eşler için dünya hayatında huzur kaynağı kılacaktır. Öyle ki eşlerden her biri diğeri için cennet vesilesi olabilecektir.

Zerreden gezegenlere kadar tüm varlığı yaratan ve idare eden Allah'ın (cc) insanlar için belirlediği hayat nizamından insanların yüz çevirmesi ve ismi ne olursa olsun vahşi kapitalizme dayalı, akıl ve heva kaynaklı beşerî kanunların hüküm sürmesi ekinlerin ve nesillerin ifsadını hızlandırmıştır. Allah'ın (cc) dünya hayatında barış, huzur ve mutluluk içinde yaşamaları için bir hayat nizamı olarak kullarına gönderdiği Kitab'a, yani anayasaya uyulmamasının ağır bedelini de yine insanlar ödemektedir. Her geçen gün artan yozlaşma, fesat, fitne, kargaşa ve huzursuzluk İlahi nizamın iptal edilmiş olmasının sosyal, ekonomik ve ahlaki sonuçlarındandır.

Farklı coğrafyalardaki toplumlar açısından hâl böyleyken bütün toplumların özünü oluşturan ailede de benzer bir görünüm vardır. Erkek ve kadının dünyası da aile yuvasıdır. Hayatın, inançta tevhid ve amelde sünnete göre tanzim edilmesi kaidesi eşler için de geçerlidir. Toplumun tevhid ve takva istikametine doğru değişimi ve dönüşümü de öncelikle fert ve aileden başlar. Bu hakikate istinaden Müslim ailenin doğru bir istikamet üzere huzur ve saadeti için aile içerisinde de Allah'ın razı olduğu bir düzenin tesisi kaçınılmazdır. Bu da Resûlullah'ın (sav) gösterdiği ve öğrettiği gibi bir aile düzeni kurmakla mümkün olur.

Aile, nasıl ki büyük bir nimetse ve aile fertlerinin her biri bu nimetten istifade etmekte ortaklaşıyorlarsa, aile hayatında karşılaşılması muhtemel sıkıntıların hafifletilmesi veya ortadan kaldırılmasında da ortaklaşılmalıdır. Bu ve benzeri durumlarda olaylara deneme yanılma yoluyla müdahale edip problemlerin kronikleşmesine ya da büyümesine sebep olmamak için ilgili alanda muhakkak surette bilgi sahibi olunmalı yahut bu alanda yetkin ilim ehline müracaat edilmelidir. Buradaki "bilgi sahibi olunmalı" ifadesinde kastedilen şudur: Kişi, içerisinde bulunduğu hâlin ilmini/ilmihâlini öğrenmekle mükelleftir.

Evlenme çağına gelmiş bir hanım kızımız nasıl ki annesiyle beraber çeyizini düzmeye başlıyorsa evliliğin fıkhını da öğrenmek hususunda azami hassasiyet göstermelidir. Çeyiz, evini ve odasını göz alıcı bir güzelliğe büründürürken aile hukuku ve fıkhını bilmesi ve bunlarla amel etmesi de güzel ahlakla ziynetlenmesine ve eşiyle aralarında ülfet ve muhabbetin artmasına vesile olacaktır. Bu sorumluluk sadece kadınlara mahsus değil, aynı zamanda erkekler için de geçerlidir. Müslim erkek de evlenmeden önce evlilik fıkhı ve ahlakı hususunda yeterince araştırmada bulunup bu hususta ilim azığı edinmelidir.

Enes ibni Mâlik'in (ra) rivayet ettiği hadiste Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

طلب العلم فريضة عَلَى كُلّ مسلم

"İlim öğrenmek bütün Muslimler üzerine farzdır."[1]

Hadis-i şerifte geçen "ilim" lafzından kasıt ilmihâl, yani "ilimden gerekli olanıdır". Müslim'in günlük hayatı, sosyal ilişkileri, ticareti ve ibadetiyle ilgili gerekli dinî bilgileri edinmesi kendisine farz olduğu gibi hayat boyu sürecek bir beraberliğin temellerinin atıldığı evlilik ve aile fıkhı hususundaki gerekli ilmi edinmek de aynı hükümdedir.

1. İbni Mace, 3808

Öğrenilmesi farz olan ilim; ibadet ve muamelelerin kendisiyle sahih olduğu miktardaki ilimdir.

Eşler arasında yaşanan birçok problemin temelinde de esasen bilgi eksikliği, cehalet vardır. Cehaletin olduğu yerde ilme dayalı yakin olmaz. Yakinin, yani kesin bilginin olmadığı yerde ortaya hemen zan çıkar. Eşlerin birbirlerine karşı hüsn-ü zanda bulunmaları esastır. Ancak karşılıklı sevgi ve güven duygularında zamanla zedelenmeler oluştuysa eşlerin birbirleri hakkında su-i zan beslemeye başlamaları da kaçınılmaz olacaktır. Sonraki süreçte karşılıklı iddialaşmalardan kabalık ve fizikî şiddet noktasına kadar gidebilecek tutumlar da görülebilecektir. Tüm bunların temelinde güzel ahlak ve ilim yoksunluğu vardır.

Hayatın hangi alanında olursa olsun cehalet bütün kötülüklerin davetçisidir. Aile hukukunda ve eşler arasında da durum böyledir. Mesela ticaret fıkhını bilmeyen bir kimse ticaret yaparken kolaylıkla harama düşebilir.

Çiftler veya adaylar; evlilik ve aile fıkhı konusunda gerekli ilmi edindikten sonra yeri geldiğinde gereğince amel etmelidir. İlim, kişiye ancak amel etmesi hâlinde faydalı olur. Evlilik ve aile fıkhıyla ilgili ayetler ve hadisler dâhil olmak üzere ansiklopedik ölçüde bilgi sahibi olan ve hatta bu konularda uzmanlaşan kimse eğer yeri geldiğinde gerektiği gibi ve ihlas üzere amel etmiyorsa sahip olduğu tüm bilgiler onun için ancak bir yüktür.

Ailevi tüm meselelerde olduğu gibi birbirleri üzerindeki hak ve sorumluluklarda da eşlerin her biri diğerine yardımcı olmalıdır. Hangi şartlarda olursa olsun kişinin güzel ahlakı koruyarak salih olması güzeldir. Fakat Müslim kimse salih olmakla yetinmemeli, kulluk hedefini daha da ileriye taşıyabilmelidir. Bu da aynı zamanda muslih olmakla mümkün olur. Aynı ânda hem salih hem de muslih olan bir kimsenin öncelikli olarak ıslah etmeye çalışması gereken ortam ailesi ve en başta eşi olmalıdır.

Eşlerin her biri bir diğerine dua etmeli, biliyor olduğundan emin olsa bile, sevgi ve ülfeti arttıracak cinsten meselelerde nasihatleşmeli, hatırlatmalı, birbirlerini irşad etmeli ve birbirlerinin hukukunu gözetmede azami derecede hassasiyet göstermelilerdir. Kadın ve kocanın her biri eşinin kendisine nasıl davranmasını bekliyorsa bu beklentisini asgari bir ölçü olarak tespit ederek eşine karşı bu esasa göre muamelede bulunmalıdır. Zira "Kıyas-ı nefs, mizan-ı adalettir." Günümüz deyimiyle "Empati kurmak, adil olmayı gerektirir."

Üçüncü (3.) Bölümün Sonu

Devam Edecek İnşaallah

Zeynep BAYANCUK

ALLAH İÇİN VERİR MİSİN?

Yaptığımız yanlışın pat diye söylenmesi ve "Öyle yapma, böyle yap." denmesi birçoğumuzu rahatsız ediyor. Bunun yerine bir örnek üzerinden aktarılırsa bizi incitmiyor. İşte çocuklarımıza da onları incitmeden ve fark ettirmeden mesaj veren eserlerle erdemleri öğretebiliriz.

Çocuklarımıza güzel hasletler kazandırmaya çalışıyoruz. Doğru sözlülük, emanete sahip çıkmak, sorumluluklarının bilincinde olmak, "Allah için vermek" bu güzel ahlaklardan sadece birkaçı. Hepimiz bu erdemlerin küçük yaşlarda verilmesi gerektiğine inanıyoruz. Çünkü küçük yaşlarda öğrenilen, süreklilik arz eden her söz ve fiilin, karakterimizin ayrılmaz bir parçası hâline geleceğini biliyoruz.

Nasıl yapacağımız konusunda her birimizin ilk aklına gelen rol model olmaktır bence. Bunun iki nedeni var. İlki, yaşamadığını nasıl öğretebilir ki insan? İkincisi ise çocuk gözden eğitilir, eğitilmez kulaktan...

Bir başka seçenek daha geliyor aklıma, nasıl yapacağız sorusu karşısında. Her ebeveyn baykuş olmalı aslında. Baykuşların duruşunu bilirsiniz. Baktığı her neyse gözlerini ayırmaz ondan. Ebeveynler de gözlerini ayırmamalı yavrularından. Eksikleri neyse görüp tamamlamak, sorunları neyse çözüp sonlandırmak, hataları neyse telafi etmelerini sağlamak için ayırmamalı gözlerini. Bunu yaparken her hataya müdahaleden, her sözü ânında düzeltmekten, her davranışı uyarmaktan bahsetmiyorum. (Biz genelde bunu yapıyoruz.) Yanlışı görünce kaydetmekten, hikmetle hareket edip vakti gelince iyileştirmek için müdahale etmekten, "Ne yapsam da etkili olsam?" diye ince ince düşünmekten, bunun için de zaman ayırmaktan bahsediyorum. "Baykuş gibi izleme" yöntemi, usulüne uygun uygulandığında, güzel hasletlerin aktarılmasının daha kolay olacağına inanıyorum.

Bir başka yol, hatta en güzel yol ise kitaplardan yararlanarak yavrularımıza güzel hasletleri kazandırmaktır, ki köşemizde çokça kitap önerdik. Yalnız "her kitap" bunu başaramaz, bu gerçek göz ardı edilmemeli. Kitapların niteliği çok önemli. Neyi nasıl yapacağımızı direkt söyleyen kitapları çocuklar sevmiyor, sevmedikleri için de istifade etmiyor. Bunu şöyle de düşünebiliriz: Yaptığımız yanlışın pat diye söylenmesi ve "Öyle yapma, böyle yap." denmesi birçoğumuzu rahatsız ediyor. Bunun yerine bir örnek üzerinden aktarılırsa bizi incitmiyor. İşte çocuklarımıza da onları incitmeden ve fark ettirmeden mesaj veren eserlerle erdemleri öğretebiliriz.

Gelin, bu ay dergi okuyucuları olarak çocuklarımıza "infak şuuru"nu nasıl kazandıracağımızı gündemimize alalım.

Yukarıda bahsettiğim üç yolu da değerlendirelim (Güzel örnek olmak, çocuğumuzun bu yönünü gözlemlemek, vermeyi karakteri hâline getirecek adımları düşünmek ve vermekle alakalı kitapları edinmek).

Ben yardımcı olmak adına iki eser adı bırakıyorum buraya. Ve bir anı. Çocuğu vermeyi öğrensin diye harekete geçen bir ailenin anısı. Vermeye dair onlarca ayet Kur'ân'da, sayısız kıssa da siyer kitaplarında. Onları araştırmak ise duyarlı ebeveynlerin sorumluluğunda...

Ülker Bisiklet

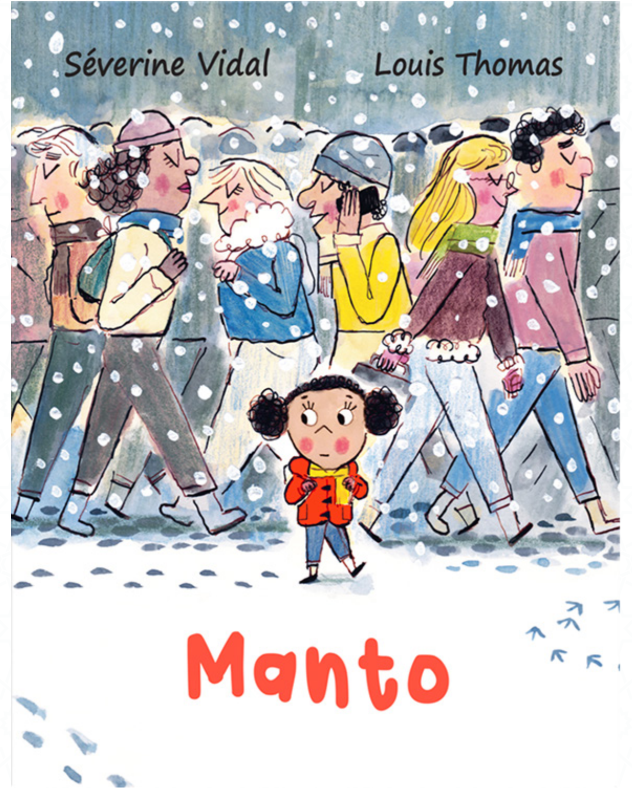
Yıllar önceydi... Okulda sıradan bir gündü, fakat konumuz hiç de sıradan değildi. Allah için vermekten, hem de en sevdiklerimizi gözden çıkarmaktan bahsediyorduk. Çocuklar en sevdikleri oyuncakları sıraladılar. İçlerinden biri tam bisikletim diyecekti ki vazgeçti. Sözün nereye geleceğini tahmin etmişti. Yüreği, anlatılanlar karşısında coşsa da bir ân bisikletinden vazgeçmek ona çok zor gelmişti. Tabii ya, kaç yaz onun hayalini kurmuştu. Yeniydi, güzeldi ve daha doyasıya binememişti. Başka bir oyuncak söyleyerek geçiştirdi. Ders bitmiş, herkes kendi iç dünyasıyla baş başa kalmıştı. Allah için vermenin ilk provası bakalım ne zaman yapılacaktı?

Bisikletini söylemekten vazgeçen çocuğumuzun evine gittim. Güzel bir yemeğin ardından konuya girerek okulda olanları aktardım. Bazı erdemler belirli eşiklerde kazanılırdı. O çocuğumuza fedakârlığı öğreteceğimiz eşik bu olabilirdi ve bazen fırsatlar tek seferlikti. Aileye teklifim bu fırsatı değerlendirme yönündeydi. Aile de aynı fikirdeydi ve yavrularını "vermeye" teşvik edeceklerdi. Ancak bu fedakârlık asla karşılıksız kalmamalıydı. Onun haberi olmadan daha güzeli ona hediye edilebilirdi. Aile, çocuklarının "vermeyi alışkanlığa" dönüştürmesi için bunu hayata geçireceklerini söyledi. Kendi aralarında neler konuştular bilmiyorum, fakat sonuçta bisiklet infak edildi. Sonra biz aciz kulların yaptığı planı aşacak bir gelişme yaşandı. Çocuğumuzun babası market işletiyordu. Ülker firması markete bisiklet hediye etti...

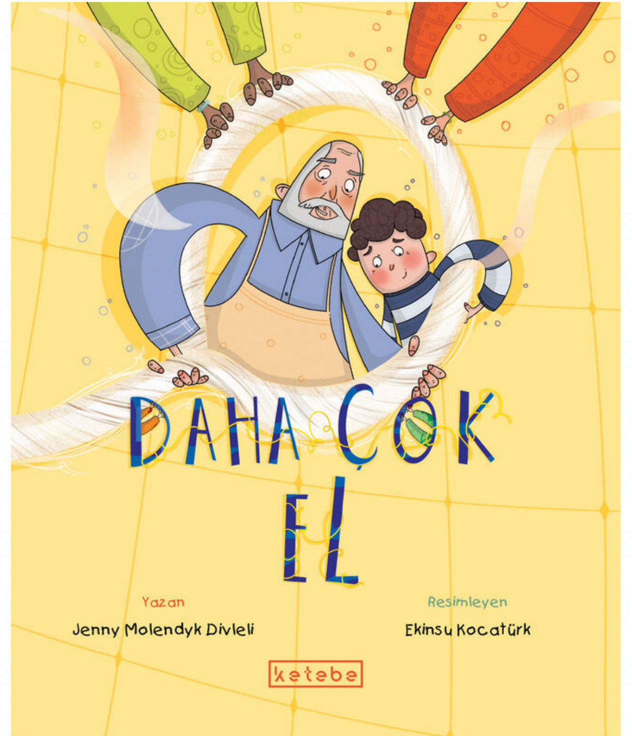
El-Basîr olan her şeyi görmüş, Es-Semi' ismiyle tüm konuşulanları duymuş ve El-Kerîm ismiyle hem çocuğun infakına cevap vermiş hem de anne babanın hassasiyetini ödüllendirmişti. Çocuk da olsa bir amelin, hatta bir fedakârlığın cevabı gecikmeden verilmişti. (Ne büyüksün Rabbim!)

Tavsiye 2 Kitap

1. Manto, Séverine Vidal, Meav Yayıncılık

2. Daha Çok El, Jenny Molendyk Divleli, Ketebe Yayınları

Dr. Gözde TERCUMAN

SALGIN HASTALIKLAR TARİHİ: KIZAMIKTAN KORUNMA

Bağışıklık sisteminin bir kapasitesi vardır. Her mikroorganizmayı alt edemez ve her hastalığı yenemez. Yenemediği her hastalık organlarda hasar bırakır ve ölüm riski taşır. İnsan bedenindeki bağışıklık sistemi sonsuz kapasiteye ve güce sahip değildir. Rabbimiz, insanı sınırları olan bir varlık olarak yaratmıştır.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûlü'ne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Bir önceki yazımızda kızamık hastalığından ve özelliklerinden bahsetmiştik. Bu yazımızda da kızamık hastalığıyla nasıl mücadele edebileceğimizden bahsetmeye çalışacağız Allah'ın izniyle. Çaba bizden başarı Allah'tandır (cc).

Kızamık virüsü vücuda girip hastalık yaptığında, hastalığı tedavi eden ve virüsü öldüren bir ilaç henüz bulunamadı. Fakat elimizde daha güçlü bir şey var; hastalık gelişmeden önleyebiliyoruz. Koruyucu hekimlik dediğimiz bu kavram toplum sağlığı için çok önemlidir. Örneğin sigara içen bir toplumda akciğer kanserini erken tanımak, kitleyi ameliyat etmek, kanser için kemoterapi ve radyoterapi vermek, hastalığı tedavi etmeye çalışmak elbette ki değerlidir, fakat toplumun yaşamından sigara çıkarıldığında akciğer kanseri oluşmayacak ve tüm bu uğraşlara gerek kalmayacaktır. İşte koruyucu hekimlik toplumun hayatından sigarayı çıkararak insanların akciğer kanseri olmasını engellemektir. Örneğin yanlış beslenmenin yaygın olduğu ve egzersiz yapmayan bir toplum kalp ve damar hastalıkları açısından risk altındadır. Elbette ki kalp krizini tanımak, anjiyo yapmak, tansiyonun etkileriyle (felç, organ yetmezliği, kalp krizi...) mücadele etmek değerlidir, fakat toplumun doğru beslenmesini sağlamak ve hayatlarına düzenli sporu koymak tüm bu hastalıkların gelişmesini engellediği için topluma daha çok fayda verir. Koruyucu hekimlik, hastalıklar meydana gelmeden engellediği için toplumun sağlık seviyesini bir bütün olarak yükseltir. Tüm koruyucu tedbirler alınıp hastalıklar minimum seviyeye inse de yine de hastalıklar görülecektir. O zaman da hastalığı tanıyan ve tedavi eden hekimlik devreye girer.

Aşı da koruyucu hekimlik kapsamındadır. Hastalık gelişmeden bağışıklık sistemine tanıtılan hastalık yapıcı mikroorganizma, vücuda girdiğinde ya hastalık yapamaz ya da hafif bulgularla süreç atlatılır. Ciddi hastalık sonuçları görülmez, organ hasarı meydana gelmez veya ölümcül riskler oluşmaz.

Neden bir bebeğin veya çocuğun birçok mikroorganizmayla karşılaşmasına izin veriyoruz, hatta bu durumun bağışıklık sistemini geliştirdiğini söylüyoruz da kızamıkla sert bir şekilde mücadele ediyoruz, hastalığı asla istemiyoruz? Çünkü bağışıklık sisteminin bir kapasitesi vardır. Her mikroorganizmayı alt edemez ve her hastalığı yenemez. Yenemediği her hastalık organlarda hasar bırakır ve ölüm riski taşır. İnsan bedenindeki bağışıklık sistemi sonsuz kapasiteye ve güce sahip değildir. Rabbimiz (cc), insanı sınırları olan bir varlık olarak yaratmıştır. Bir insanın özellikle bebeklik ve çocukluk çağında bağışıklık sisteminin baş edebileceği mikroorganizmalarla karşılaşması bağışıklık sistemini güçlendirirken; bağışıklık sisteminin kapasitesinin üstündeki hastalık yapan mikroorganizmalarla karşılaşması bedeni yenilgiye uğratır. Beden yenildiğinde organ hasarı ve/veya ölüm görülür. Kızamık virüsü her yaş grubundaki insan için bağışıklık sisteminin kapasitesini aşan, ciddi sonuçları olan güçlü bir hastalık etkenidir. Bu nedenle kızamık virüsüyle mücadele ederken onun gücünü azaltarak vücuda verilen ve bağışıklık sistemini güçlendiren aşıları kullanıyoruz.

Kızamık aşısı iki doz uygulanır. İlk aşılama sonrası %87-95 arası bağışık yanıt elde edilir. İkinci aşılama sonrası %96 oranında bağışık yanıt elde edilir ve hastalığa karşı direnç kazanılmış olur. İlk aşı 12-15 aylıkken, ikinci aşı 4-6 yaş arası uygulanır.[1]

“Madem bebeklik döneminde kızamık hastalığı istenmiyor, neden aşı yapmak için on iki ay bekleniyor?” diye soracak olursak; bebek anne karnındayken ve doğduğu ândan itibaren bir süre anneden faydalanır.

Anne karnında göbek bağıyla bağışıklık sistemine ait etkenler bebeğe geçer. Bu etkenler annenin oluşturduğu kalıcı bağışıklığa ait etkenlerdir (antikor: IgG). Kanda ve dokularda bulunan bu etkenler hastalıklarla bir ömür mücadele eder. Anneden bebeğe geçtiğinde anneye ait bu etkenlerin ömrü altı aydır. Bebek altıncı aya geldiğinde kanındaki bu etkenler yok olmaya başlar. Bu nedenle bebeğin kendisine ait, ömür boyu onu koruyacak etkenleri (IgG antikorlarını) üretmesi beklenir. Eğer anne de aşısızsa kendisinde kızamığa karşı bağışıklık sistemi etkenleri olmadığı için bebeğini de koruyamaz.

Anne emzirdikçe, bebeğine bağışıklık sistemi etkenleri vermeye devam eder (antikor: IgA). Bu etkenler bebeği bir bütün olarak tüm hastalıklara karşı korumaz; solunum yolları, ağız ve sindirim sistemi duvarında birikir ve mikroorganizmaların bu bölgelerden vücuda girmesini önlemeye çalışır. Birçok mikroorganizmaya karşı koruyucu bir duvar oluşturur, fakat güçlü hastalık yapıcı mikroorganizmalar bu duvarı aşabilme kapasitesine sahiptir; kızamık gibi.

1. Türkiye'de KKK aşısı ilk doz 12 aylıkken, ikinci doz 48 aylıkken uygulanmaktadır.

Aşının kendisi direkt olarak hastalığı engellemez. Aşı vesilesiyle güçlenen ve nasıl savaşacağını öğrenen bağışıklık sisteminin kendisi kişiyi hastalığa karşı korur.

Eğer hâlâ annenin koruması altında olan bebeğe kızamık aşısı yapılırsa, annesinden gelen bağışıklık sistemi etkenleri aşıyla verilen zayıf kızamık virüsünü öldürür ve bebek bu virüse karşı bağışıklık sistemini geliştiremez. Burada kızamık virüsüyle mücadeleyi bebek değil, anne vermiş olur. Anneden gelen bağışıklık sistemi etkenlerinin kaybolduğu ve bebeğin bağışıklık sistemini en yüksek düzeyde geliştirdiği için kızamık virüsü için en ideal zaman 12-15 ayları arasıdır. Ülkemizde 12 aylıkken aşı yapılmasının nedeni budur. Fakat bir ülkede kızamık salgını varsa, hastalık toplumu bir bütün olarak tehdit ediyorsa kızamık aşısı bebeklere dokuzuncu ayda yapılır. Dokuz aydan küçük bebeklere kızamık aşısı yapılması güvenlidir, fakat bağışıklık sistemini yeterince uyaramadığı için etkisiz işlem yapmakla eş değerdir, bu nedenle dokuz aydan önce kızamık aşısı uygulanması -çok çok özel durumlar dışında- tıbbi açıdan önerilmez.

Kızamık aşısıyla vücuda zayıflatılmış, ama öldürülmemiş (canlı) kızamık virüsü verilir. Bağışıklık sisteminin kapasitesinin çok üstünde güce sahip olan virüsün gücü azaltılmış olur. Böylece bağışıklık sistemi kızamık virüsünün neye benzediğini, nasıl hastalık yaptığını, onunla nasıl mücadele edeceğini kendi kapasitesine uygun seviyede öğrenebilir. Öğrenme tamamlanıp bağışık yanıt geliştiğinde bir ömür kızamık hastalığına karşı koruyucu etki görülür.

Burada dikkat edilmesi gereken bir husus vardır: Aşının kendisi direkt olarak hastalığı engellemez. Aşı vesilesiyle güçlenen ve nasıl savaşacağını öğrenen bağışıklık sisteminin kendisi kişiyi hastalığa karşı korur. İki doz aşı yapıldığında insanların %96'sı bağışıklık sisteminde yeterli güçlenmeyi oluşturabilir. Yüz kişinin doksan altısı hastalığa dirençli hâle gelir. Yeterli bağışık yanıt elde edemeyen kalan dört kişi de diğerleri sayesinde korunur. Sürü bağışıklığı dediğimiz bu kavramla toplumda bağışıklık sistemi güçlenmiş kişiler, güçlenememiş kişilerin etrafında kızamığa karşı koruyucu kalkan oluşturur ve kızamık virüsü doksan altı kişiyi geçip o dört kişiye ulaşamaz, böylece toplum bir bütün olarak korunmuş olur. Bugün rutin aşılama programıyla Türkiye'de mil-

yonlarca insan aşılanmakta ve kızamığa karşı bağışıklık elde edilmektedir. Aşı olamayan veya aşı olmak istemeyen insanlar, çevresindeki aşı olan insanların vesilesiyle korunmaktadır. Rabbimiz (cc) El-Hefîz ismiyle, inananları hiç ummadıkları -ve akıllarına dahi gelmeyecek- bir yerden korumaktadır.

Aşı olduğu hâlde kişide hastalık görülebilir mi? Kişi iki doz aşı olduğunda bağışıklık sistemi hastalık oluşmayacak kadar güçlenir. Bu güçlenme herkeste farklı seviyede olsa da herkes kızamık hastalığından ve ağır etkilerinden korunur. Bağışıklık sisteminin gücünü aşan virüs yüküyle karşılaştığında bazı insanlarda hafif ateş, birkaç kırmızı cilt döküntüsü gibi hafif semptomlar gelişebilir; fakat bu semptomlar geçicidir. Kızamık hastalığı gelişmez, organ hasarı meydana gelmez ve hastalıktan ölüm görülmez.

Aşı kimlere uygulanmaz ve aşının yan etkileri nelerdir diye bakacak olursak; öncelikle şunu çok iyi bilmeliyiz ki Rabbimizin dünyada yarattığı her şeyin faydası ve zararı vardır. Dünyanın fayda ve zarar dengesi üzerine kurulduğunun söylenmesi Allah'a (cc) eksiklik izafe etmek demek değildir. Örneğin Güneş, Allah'ın yarattığı en mükemmel kevnî ayetlerden bir tanesidir. Mevcut hâliyle dünyadaki yaşama fayda verir. Güneşin Dünya'ya yaklaşması Dünya'yı yakıp kül etmeye yeter, uzaklaşması ise Dünya'da yaşam kalmayacak şekilde soğumaya neden olur; insana ve yaşama zarar verir.

Unutmamak gerekir ki insanoğlu yaratılış itibarıyla aciz bir varlıktır; eksiktir, kusurludur, cahildir. Aciz bir varlığın mükemmel bir ürün üretmesi mümkün değildir. Her tedavinin, her ilacın, her tıbbi uygulamanın muhakkak yan etkileri vardır. Tıbbi bir ürün için "Hiçbir yan etkisi yoktur." demek çok yanlıştır.

Sosyal medya bilgilerinin aksine bugün tıp ilmi yan etkileri gizlememektedir. Tedavide kullanılacak ilaç veya aşı çalışmalarında, ruhsat almadan önce ilk araştırılan şeylerden biri yan etkilerdir. Yan etkiler belirlenmeli ve ilan edilmelidir. Bu konuda şeffaf olunmalıdır. Hastalar her tedavinin yan etkileri konusunda bilgilendirilmeli ve bu yan etkilerle en doğru şekilde muamele edilmelidir. Hastayı yan etkiler konusunda bilgilendirmek, fayda zarar dengesini hastaya doğru anlatmak hekimin sorumluluğundadır.

Kızamık aşısı daha önce şiddetli alerjik reaksiyon geliştirmiş insanlara, yumurta alerjisi olanlara, gebelere, bağışıklık sistemi yetmezliği olan insanlara, kanser hastalarına, bazı ilaç tedavisi alan insanlara yapılmaz.

Aşı olan her kişide hafif ateş, ciltte döküntüler, eklem ağrıları, aşı bölgesinde şişme, kızarma, kaşınma, kandaki trombosit hücresinin azalması, ateşli nöbet görülebilir. Bu etkiler hastalığın kendisindeki kadar şiddetli değildir. Kızamık virüsü vücutta hastalık yaptığında şiddetli bir tablo oluşturur. Kızamık aşısı da zayıflatılmış, ama öldürülmemiş virüs aşısıdır. Hafif bir tablo oluşturması doğaldır. Önemli olan ciddi hastalık tablosu oluşturmaması, organ hasarı ve ölüm görülmemesidir.

Yan etkileri bilmek kadar, doğru değerlendirmek de önemlidir. Yan etkilerin detaylı değerlendirmesini bir sonraki yazımızda konuşacağız Allah'ın izniyle.

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

KÖKLERİMİZLE BARIŞMAK

Psikolog
Elif DURUK

Ebeveyn tutum ve davranışlarının çocuk psikolojisi üzerinde olası etkilerine dair literatürde tonlarca araştırma mevcut. Çağımızın ruhu bize, yanlış yaptığımızda çocuklarımızın üzerinde olumsuz etkilere sahip olacağımızı fısıldıyor. Bu ses o kadar baskıcı bir güce sahip ki birçok ebeveyn, "Acaba çocuğuma fark etmeden zarar vermiş olabilir miyim?" diye kendini sorgulayıp vicdan azabı çekiyor. Bu düşüncelerle beraber madalyonun diğer yüzü yetişkinlerin zihninde çınlıyor: "Peki, ya benim anne babamın bende açtığı yaralar?"

Günümüzde psikoloji bilimindeki genel bakış açısı çözüm odaklı olma doğrultusunda evriliyor. Bununla beraber bu bilimin geçmişinden getirdiği rüzgâr nedeniyle ebeveynle hesaplaşma, onlara hesap sorma ve yaşanmışlıkların suç ortağı olarak anne babayla çatışma hâli genel kanı olarak zihinlere ve dillere pelesenk olmuş vaziyette. Bu bakış açısı ilk ânlarda hayatımızdaki sorunların kökenlerini anlamak için bireylere iyi geliyor. Hatta hayatımızdaki sorunların sorumluluğunu almaktansa birilerini suçlayabilmenin verdiği hafifletici etki yabana atılır gibi değil. "Şu ânda böyle biriyim, çünkü annem küçükken bana...", "Bu huyumu değiştirmem çok zor, çünkü küçükken babam..." gibi cümleleri hemen herkesin ağzından duymuşuzdur. Psikoloji biliminde çözüm önerisinin sadece ebeveynlere hesap soralım gibi indirgemeci bir yaklaşım olduğu elbette söylenemez. Ancak bazı yayınlar ve söylevler o kadar keskin olabiliyor ki toplumdaki büyük bir çoğunluk, psikolojiyi sorunların kökenini sadece ebeveyne dayandıran bir yapı olarak algılayabiliyor. Bununla birlikte günümüz bireyci toplum yapısının kişiye empoze ettiği "İlişkiler seni zorladığında kestirip at, önemli olan sensin, sen kendini sevmezsen kimse seni sevmez, önemli olan senin mutluluğun..." gibi sloganvari telkinler de bu yapıyı destekliyor. Öyle ki kişiyi üzen ebeveyni dahi olsa sınır çizip ilişkiyi kesmesi salık veriliyor.

Biz tevhid ehli kişilerin her konuda olduğu gibi sabite olarak aldığı ana yapı elbette ki İslam. Bu konuya İslami çerçeveden baktığımızda ise genel görüş; ebeveynin avantajına olan bir durum olduğu yönünde. Şöyle ki; dinen ebeveynler gönlü alınması, itaat edilmesi gereken kişilerdir. Anne baba hak sahibi, çocuk ise o hakkı ödemesi gereken kişidir. Eğer ebeveyninizle aranız iyi ise bu sorumluluğu

İslam'ın emirlerini psikoloji bilimi açısından incelediğimizde genel olarak gözlemleyebileceğimiz ana hatlardan biri, Allah'ın emrettiği konuların, aslında psikolojik iyi oluşumuza hizmet eden konular olduğudur.

Ebeveyninize biriktirdiğiniz öfke, sadece onlarla olan ilişkinizi etkilemekle kalmaz, aynı zamanda kendinize olan kişisel bakışınızı, eşiniz ve çocuklarınızla olan ilişkilerinizi de etkiler. Köklerinizle barışmadığınız için dallarınızın verdiği meyveler de bu durumun eserini taşır.

yerine getirmek kolaylaşacaktır. Ancak bazı insanlar zorlayıcı ebeveynlerle ya da bakım verenlerle hayatta yeşermek zorunda kalıyorlar. Hâl böyle olunca da "of bile denilmemesi" gerekliliği bu kişiler için çok daha zorlu bir görev hâline gelebiliyor.

Yaşadığımız çağın insanı olan bizler, ebeveyne hesap sorma ile dinen uygun olan adımı atma arasında ikilem hâlindeyiz. Hesap sorulsa sorunlar büyüyor, her söylenene itaat edilse gönüllerdeki öfke dinmiyor.

Müslim bir psikolog olarak size ebeveyninizin yaptığı fedakârlıklar karşılığında bu saygıyı çoktan hak ettiklerini belirten genel kabullerden bahsetmeyeceğim. Burası zaten aşikâr. Gelin beraber, bu konuya dair farklı bakış açıları nasıl geliştirebilirizin peşinden gidelim.

İslam'ın emirlerini psikoloji bilimi açısından incelediğimizde genel olarak gözlemleyebileceğimiz ana hatlardan biri, Allah'ın (cc) emrettiği konuların, aslında psikolojik iyi oluşumuza hizmet eden konular olduğudur. Örneğin dinde diğerkâm olmanın, başkasını kendine tercih etmenin altı çizilir. Nitekim İkinci Dünya Savaşı yıllarında yapılan bir araştırma, başkalarına anlamlı, çıkarsız yardım yapan kişilerin psikiyatrik bozukluk semptomlarında azalma olduğunu göstermiştir. Kişiye sadece sevap kazandırıyormuş gibi görünen bir emirde aslında insanoğlunun psikolojik olarak iyi olması amaçlanmış gibi, siz ne dersiniz? Bu yazının konusu üzerinden düşünecek olursak acaba ebeveyne saygı gösterme ve onların gönlünü alma emri, gerçekten sadece ebeveynin avantajına mıdır? Belki de bu emir bir çocuk olarak size iyi gelecek olan şifanın kaynağıdır. Nasıl mı?

Hayatlarımızda çok doğalmış, sorunun kökenini belirliyormuşuz gibi tekrar tekrar başa sardığımız suçlayıcı ve öfkeye sebebiyet veren cümleleri düşünün: "Annem bana böyle davrandığı için yetersiz hissediyorum.", "Babamın bu tavrı yüzünden daha asabi biri olmuşum.", "Ebeveynlerim bana kendimi ifade etme hakkı hiç tanımadı, bu yüzden kendi fikirlerimi rahat dile getiremiyorum..." Peki, sonuç? Ânlık olarak bizi rahatlatan bu suçlayıcı cümleler uzun vadede bize şunları söylüyor olabilir mi? "Annem bile beni yeteri kadar sevmemiş, başkası nasıl sevsin?", "Babam bile bana şefkatle yaklaşmamış, başkası nasıl merhamet etsin?", "Anne babamla ilişkim bile iyi değil, insanlara nasıl güveneyim?" Fark ettiyseniz buradaki temel bakış açısı kurban pozisyonundan ileri bir noktaya evrilemiyor gibi.

Ebeveyninize biriktirdiğiniz öfke, sadece onlarla olan ilişkinizi etkilemekle kalmaz, aynı zamanda kendinize olan kişisel bakışınızı, eşiniz ve çocuklarınızla olan ilişkilerinizi de etkiler. Köklerinizle barışmadığınız için dallarınızın verdiği meyveler de bu durumun eserini taşır. Yeni kurulacak ilişkiler ve kendimize olan bakış açımız kökten gelen sularla beslenecektir. Anne babaya agresif, negatif duygular beslemek kişinin kendisini kurban gibi algılamasına sebep olurken hayatta sorumluluk almasına büyük ölçüde engel olacaktır.

Oysaki dinen istenen adımları atmak size umut verici bir kapı aralayabilir. Örneğin hadislerde geçen, iyilikte annelerimizi öncelememiz gerektiği bilgisini ele alalım. Annenize yapacağınız her bir iyilik, her bir yumuşak dokunuş aslında dünyaya gelişinizdeki ilk var olma alanınıza, ilk sahip olduğunuz eve, ilk yeşerdiğiniz topraklara yaptığınız güzelleştirmelerdir. Orası o kadar kıymetli ve huzurludur ki yer yer aradığımız sarıp sarmalanma duygumuza ev sahipliği yapmıştır. Mesela hüznünüzü bastırmak için yatağınıza uzandığınızda yatış pozisyonunuza dikkat edin. Büyük ihtimalle cenin pozisyonundasınızdır. Belki de bunun nedeni, ilk evinizdeki, yani anne karnındaki hissettiğiniz o güven duygusuna sahip olma isteğidir. Bir de ilk yuvanızla sürekli kavga hâlinde olduğunuzu düşleyin...

Kur'ân'da, ebeveyne saygıyı vurgulayan ayetleri ele alalım. Örneğin Lokmân Suresi'nin 14. ayetinde Allah (cc), kulunun, kendisine ve anne babasına şükretmesi gerektiğini belirtiyor. Hayatta şükrettiğimiz şeyler, bize lütuf olarak verildiğini düşündüğümüz şeylerdir. Lütuf olan fıtri güzelliklerle cebelleşmek, asla uyum sağlayamayacağınız bir toprakta kök salmaya benzer. Tatmin olma duygusunu, sekineti bu hâl üzere nasıl elde edebiliriz ki. Hiçbir çiçeğin kökleriyle ya da köklerinden gelen besin ve sularla kavga ettiğini hayal edebilir misiniz? Bir çiçekten beklenen elindeki besinleri en güzel şekilde değerlendirip kendini en albenili şekilde sergilemesidir.

Bu değerlendirmeler ışığında ebeveynlerimizle ilişkilerimizde bizlere yardımcı olabilecek birkaç öneri iyi gelebilir:

• Herkes elinde var olanı verebilir, ebeveynlerimiz de dâhil. Tarlasında çilek yetişmeyen bir çiftçiden, "Soframa neden çilek koymadın?" diye hesap sormak iki tarafı da sadece küstürür. Tarlada yetişen diğer meyvelerin

güzelliğinden bahsetmek ise bize daha fazla ikramda bulunulma ihtimalini yükseltir.

• Sevgi de nasip meselesidir; anne babamızdan ya da yakın çevremizden gördüğümüz sevgi, tıpkı yediğimiz yemek, içtiğimiz su gibi aslında nasibimizdir. Bu, sevgiyi aramayacağız ya da onun çoğalması için yatırım yapmayacağız anlamına gelmez. Tıpkı rızkını arayan kuşlar gibi emek göstereceğiz, ancak işin sonunda alacaklı veya kurban pozisyonundan ziyade bunun da bir nasip meselesi olduğunu kendimize hatırlatmak faydalı olacaktır.

• Kimseye ihtiyacım yok mottosu gerçekçi bir motto değildir. Birbirimize ihtiyacımız var. Anne babamızla ya da bakım verenlerimizle aramızı düzeltmediğimiz sürece bir yanımız hep eksik olacaktır. Bizler "İlişkilerde yara alıp ilişkilerde iyileşiriz". Hesaplaşmalar bizi tatmin etmez, iyilik üzere adım atmamız ise bizi iyileştirir. Kendi iyi oluşumuz için iyilik yapmaya devam edelim.

• Ebeveynlerimizin hareketlerini okumayı, hassas olduğumuz noktaları ekstra incelemeyi bırakalım. Örneğin, annenizin ablanıza karşı size olduğundan daha hassas davrandığını düşünebilirsiniz. Ancak onların ilişkilerini sürekli gözlemlemeniz, kıyas yapmanız ve oluşan durumlara çarpıtılmış anlamlar atfetmeniz sizi yaralamaktan başka bir işe hizmet etmeyecektir.

• Bazı ebeveyn tavırları istilacı ya da zorlayıcı yapıya sahip olabilir. Böyle durumlarda daha fazla kalp kırmamak adına ebeveynlerinizin yaralarını tanımak ve buralara basmamak gerekir. "Neyi, neden yapıyor?", "Geçmişinden getirdiği hangi yükler sizle olan iletişimini etkiliyor?" Bu sorular üzerine düşünmek ebeveynlerinize karşı empati duygunuzun gelişmesine katkı sağlayarak ilişkinizin gelişmesine destek olacaktır.

• Ebeveynlerinizin kendisiyle iyi iletişim kurduğu kişi ve ilişkileri gözlemlemek hangi iletişim yollarını kullanmanız gerektiğine dair ipucu verebilir. Anne babanız o kişilerle neden daha iyi geçiniyor? Hangi etmenler bunu sağlıyor? Bu ve benzeri analizler ebeveyninizin sevgi dilini çözmeniz konusunda size yardım ederek iyileştirici adımlar atmanızı kolaylaştırır. Belki de atmanız gereken adımları bilemediğiniz için atamıyorsunuzdur.

• Pek çoğumuz küçükken geliştirdiğimiz savunma mekanizmalarını yetişkinlikte kullanmaya devam ediyor. Örneğin anne babanızdan ilgi görmek için küçük öfke nöbetleri, her söylenene itiraz etmek gibi davranışları sergilemeyi âdet hâline getirmiş olabilirsiniz. Küçük yaşta bu yöntemler belli oranda işe yaramış olabilir, ancak yetişkin hayatınızda zorluk çıkaracağı aşikârdır. Bu sebeple çocuklukta kullandığınız savunma mekanizmalarını yetişkinlikte revize etmek gerekir.

• Ebeveynlerinizle olan ilişkinizin de imtihanınızın bir parçası olduğunu hatırlayın. İmtihanınızla barışın ve yola devam edin.

Son olarak, her birimiz nasıl anne babamızın tam olarak istediği çocuklar değilsek; nasıl eşimiz, çocuklarımız, hatta kendi öz benliklerimiz ideal olarak belirlediğimiz kalıba göre bire bir istediğimiz gibi değilse ebeveynlerimiz de tam olarak mükemmel ebeveyn değil. Hepimiz eksik yaratılmışız. Aslına bakarsanız bu eksik yaratılmış hâlimiz mükemmel bir şekilde yaratıldığımızı gösteriyor. Eksik yaratıldık ki tam ve mükemmel olanı bulmaya çalışalım. Yani tüm noksanlıklardan münezzeh olan Yaratıcımızı.

Selam ve dua ile...

Psikolojik Danışman
Melek ŞEREF

BAĞIMSIZLIK İHTİYACI

Sınırları doğru çizilmiş ve evladınızla anlaşarak çerçevelendirdiğiniz bir bağımsızlık alanı; gençlerin kendilerini tanımaları, denemeler yapmaları, kendi kararlarını vermeleri, sorumluluk almaları, kendi deneyimleriyle öğrenmeleri ve sonunda kendilerine en uygun gelen yolu bulmaları için onlara imkân sağlar.

Es-Selamu Aleykum Kıymetli Müslimler,

Bizleri tekrardan bu köşede buluşturan Rabbimize (cc) hamdederiz.

Derdimiz evlatlarımızdı, yolumuz ise işe kendimizden başlamak. Önce kendi gençliğimizi, ardından evlatlarımızın gençliğini ele alıyoruz. Ve burada ergenlik döneminin zorluklarını/güzelliklerini fark etmek, anlamlandırmak, empatiyle yaklaşmak ve etkili bir iletişimle muamelede bulunmak için bir uğraş veriyoruz. Biyolojik değişimler sonrasında bu yazıda ergenlik döneminde yaşanan psikolojik değişimlerden "bağımsızlık ihtiyacı" konusunu ele alacağız.

İnsanoğlu yaşamı boyunca birçok gelişimsel dönemden geçer. Bu gelişimsel dönemlerin insan bedenine, psikolojisine ve sosyal çevresine pozitif etkiler yaratan hediyeleri ve zorlantılı durumlar yaşatan sancıları vardır. Bu zorlantılı durumlar gelişim ve dönüşüm için zaruridir. Tüm doğumlar sıkıntı sonrası gerçekleşir. İçinde bulunduğumuz hangi dönem olursa olsun önemli olan bizim davranışlarımızdır. Zira Rabbimiz (cc) hangimizin daha iyi amel yapacağını sınamak/görmek için imtihanları (burada ergenlik döneminde yaşadığımız zorlukları düşünelim) yaratmıştır. Peki, evlatları ergenlik döneminde olan ebeveynler olarak biz bu dönemde neler yapmalıyız? Onları davranışlarında serbest mi bırakmalı, yoksa kısıtlayıcı mı olmalıyız? Bunun dozu nedir? Yaptıklarımız evlatlarımıza nasıl gelir, neler hissettirir? Bu çerçevede yaptıklarımızı evlatlarımız ne kadar kabul edici bir hâldedir? Muamelemize karşı tutumları reddedici de olabilir, memnuniyet/hoşnutluk da içerebilir. Evladımız muamelemizden memnun değilse ne yapmalıyız? Amacımız, "hak ve sorumluluklar üzerinden tesis edilmiş sağlıklı bir ilişki" diye her sayıda tekrarladığım gibi yineliyorum. Bundan dolayı ilk adımımız her zaman farkındalık demiştik. Bu dönemlerin zorlu durumlarına önce farkındalıkla yaklaşacağız, daha sonrasında gerekli amelleri yapacağız. Sonrasında sadece bununla kalmayıp o dönemin bize getirdiği güzellikleri/nimetleri/güçlü yanları/becerileri/yetenekleri fark edip onları güçlendireceğiz.[1]

Ergenlik dönemi "kimlik oluşumu"nun en belirgin olduğu dönem. Birey, kimliğini oluştururken birçok psikolojik

1. Burada aklınıza nimete şükür ve imtihana sabır kavramları gelebilir. Aslında bahsettiğimiz tam olarak budur.

değişim yaşamaktadır. Bunlardan biri bağımsız olmaya duyulan ihtiyaçtır. Özgür olmak isterler. Kimse onlara karışmasın isterler. Bu olmadığı zamanların çoğunda da artık söz dinlememeye başlarlar. Ve ebeveynlerin rahatsız olduğu davranışlara başvururlar.[2] Peki, bu bağımsız olma ihtiyacı nereden gelmekte ki karşılanmayınca bunca şeye sebep oluyor? Gençler önce kimlikleri hakkında düşünmeye başlarlar: Ben kimim? Nasıl biriyim? Başarılı mıyım, başarısız mı? Değerli miyim, değersiz mi?.. Bu durum bazen daha karmaşık bir formdadır: Ne yapacağımı, ne yapmak istediğimi bilmiyorum. Kafam çok karışık. Bilmem ki, hiç düşünmedim ne yapmak istediğimi... Bu karmaşa sizin zihninizde olsa şu ân size neler hissettiriyor olurdu? Evet, onlar da bu nedenle iç dünyalarındaki karmaşayı çözmek ve soruların cevabını bulmak için bir arayışa girerler. Bu arayış yolcuğunda birçok rolü deneme ihtiyacındalardır. Kimliklerine dair bir şeyler bulmak zorundalardır. Burada bağımsız olmak bir ihtiyaçtır. Bağımsızlık bu arayış için gençlere bir zemin sağlayacaktır. Evet, doğru okudunuz, bağımsız olmak bir ihtiyaçtır. Tamamıyla mı? "Ne yani, çocuğu başıboş[3] mu bırakalım?" mı diyorsunuz bize? Elbette hayır. Sınırları doğru çizilmiş ve evladınızla anlaşarak çerçevelendirdiğiniz bir bağımsızlık alanı; gençlerin kendilerini tanımaları, denemeler yapmaları, kendi kararlarını vermeleri, sorumluluk almaları, kendi deneyimleriyle öğrenmeleri ve sonunda kendilerine en uygun gelen yolu bulmaları için onlara imkân sağlar. Yani bizim korktuğumuz bağımsız olma hâlleri doğru koşullar altında çok sağlıklı bir şey. Peki, ya gerçek hayatta durum nasıl? Evladını korumak isteyen anne babaların çoğu çocuklarının yanlış davranacağından korkar ve onlara doğruyu göstermek için onları uyarırlar.[4] Bu sözlü uyarılar dikkate alınmayıp tersi yapıldığında daha sert müdahalelere geçiş yapılır. Ve böylelikle daha ilk sözlü uyarıyla başlayan kısıtlama eylemi giderek şiddetlenir. Ve istenilen sonuç itaat iken ebeveynler tam tersiyle karşılaşır: İtaatsizlik, asilik vb. (ebeveynlerin deyimiyle). Bu durumu aşağıdaki örnekle daha iyi anlayabiliriz.

Varsayalım ki bir odaya kilitlendiniz. Size hapsedilmenizin ve kontrol altında tutulmanızın sebebi açıklanmıyor. Bu kontrol isteğinin sebepleri sizce neler olabilir? Bu sebepleri anlamlı bulur musunuz? Bu odada kilit altındayken kendi kararlarınızı almanız mümkün olur mu? Yanlışınızla, eksiğinizle yeni bir şeyleri deneme imkânınız olur mu? Sorumluluk ve risk alabilir misiniz? Peki, diyelim ki kilit altında tutulmanızın haklı bir gerekçesi var. Buna rağmen, sizde oluşturduğu etkiler kabul edilebilir mi? Bunlarla yaşamaya tamam mısınız? Yoksa bunları hayatınızdan çıkarmak mı isterdiniz? Buradaki örnekteki hapishane/bir odaya kilitlenme metaforu sınırları doğru çizilmemiş bağımsızlık alanını temsil ediyor. Anlaşmayla, netlik ve esneklikle, haklar ve ihtiyaçlar ele alınarak çizilmemiş bir bağımsızlık alanı gençlere kaotik, değişken, tutarsız, güvensiz gelecektir. Örnekteki durumun oluşturduğu atmosferin evinizde oluşmasına sebep olacaktır. Belki de bunu sizler de ebeveynlerinizle yaşadınız. Bu durumun sizi nasıl etkilediğini ve gençlerde neler hissettirdiğini yine kendi gençliğinizden bakarak ele alalım. Dışarı çıkmanıza karışılıyordu, kiminle görüşeceğinize, hatta bazen nereye gideceğinize izin verilmiyordu. Fikrinizi söylediğinizde aileniz tarafından değerlendirmeye bile alınmıyordu, bazen sanki kimse duymamış gibi muamele görüyordunuz. Yediğinizden içtiğinize, giydiğinizden taktığınıza kadar her şeye dair anne babanızın mutlaka bir yorumu vardı. Tüm bu cümleler bir sesi/bir dili oluşturur: Büyüdüğünüz ailenin dili. Ebeveynlerinizin o dönemde size en sık söylediği beş cümleyi aşağıya yazmanızı istiyorum.

1.

2.

3.

4.

5.

Bu cümleleri ve belki de benzeri olan birçok cümleyi sesli bir şekilde art arda kendinize söyler misiniz? Ve burada kendimize kulak vererek şu soruları düşünelim:[5]

1. Bu cümleleri bir şeye benzetecek olsanız neye benzetirdiniz?

2. Peki, bu şey size neler söyler?

3. Benzettiğiniz bu şey ne kadar zamandır sizinle?

4. Ne zamanlar ortaya çıkar? Ne kadar yanınızda kalır?

5. Söylediği şeyler size neler hissettirir?

6. Bu şeyin size söylediği ve hissettirdiği şeylerden hoşnut musunuz?

7. Hoşnutsanız veya hoşnut değilseniz neden hoşnutsunuz/hoşnut değilsiniz?[6]

---

2. Herkes için bu böyledir demiyoruz. Çoğunlukla bu durumu yaşayanlara hitap etmek için bu şekilde ifade ediyoruz.
3. Halk arasındaki bu yaygın ifadeye bir bakalım. Çocuklara sanki sürekli başında durulması gereken ve bırakırsak hemen sapıtacak kadar habis bir fıtrattalarmış gibi bir bakış ifadesi içermiyor mu sizce de? Oysaki dinimiz yüce İslam'a göre her çocuk temiz/hanif bir fıtrat üzeredir. Onun başını boş bırakmayan ebeveynleri "Onu Yahudileştirir, Hristiyanlaştırır ve Mecusileştirir."
4. Burada "uyarı" ile kastedilen sağlıklı sınırlar, hak ve sorumluluklar üzerine kurulmuş bir ilişkiye sahip değilken evladınıza uyarılarınızı eleştirel, yargısal veya dışlayıcı, kabul edici olmayan bir üslupla yapıyor olmanızdır.
5. Soruların yanındaki boşluğa not almanızı rica ediyorum.
6. Soruları okurken zihninizde bir şey belirmediyse kişisel bir deneyimimden bahsederek size bir örnek vermek isterim: Dayılarım bana sürekli kızların her şeyi yapamayacağını söyler ve bizi kısıtlamaya çalışırdı.

   1. Ben dayımın cümlelerinin sesini bir kargaya benzetiyorum.

   2. Bana, "Otur oturduğun yerde, sen ne anlarsın, yapamazsın." derdi.

   3. Çocukluğumdan beri benimle.

   4. Bir şeyi denemeye çekiniyorsam bu karga ortaya çıkar. Ve o işe başlayana kadar kulağımın dibinde ses çıkarır.

Şimdi size daha da önemli birkaç soru soracağım. Kendi kararlarınızı kendiniz almak, dilediğinizi yapmak istediğiniz; fikirlerinizin değer görmesini, davranışlarınızın ciddiye alınmasını, sınırlarınıza saygı duyulmasını beklediğiniz o gençlik döneminiz geçti. Sizler şimdi ebeveynlersiniz. Fakat şu ân, o zamanlardaki Erdal, o zamanlardaki Melis olsaydınız;

1. Size nasıl davranılmasını isterdiniz?

2. Size alan tanımaları ve doğru sınırlar altında özgür bırakmaları size iyi gelir miydi? Veya bağımsızlıkla alakalı size ne iyi gelirdi?

3. O zamanlar buna sahip olsaydınız hayatınızda ne gibi şeyler değişmiş olurdu?

Eğer bu soruları cevaplandırabilirseniz, "E, bu durumda ne yapmalıyız?" sorunuza dair bizim tavsiyemize çok fazla ihtiyacınız kalmayacak. Bu serimizde sorularımız üzerine bol bol düşünmenizin sizi değişime götüreceğini vurgulamak isterim. Gelecek sayıda psikolojik değişimler başlığından devam ediyor olacağız Allah'ın izniyle.

Selam ve dua ile...

5. Söylediği şeyler beni mutsuz, huzursuz, gergin, bunalmış, yıpranmış hissettirir.

6. Bu karganın varlığından ve sesinden hiç hoşnut değilim.

7. Çünkü bu ses benim başarısız olmamı istiyor, ona uyunca yapabileceğim şeylerden geri çekiliyorum.

GÖZYAŞLARIMIMIZDA UHUD

Zeynep BERİL

Ağlamak olarak da bilinen gözyaşı dökmek aslında aralıksız devam eden bir sürecin sonucudur. Üst göz kapağımızda bulunan gözyaşı bezleri sürekli sıvı üretir. Gözümüzü her kırptığımızda bu sıvı gözümüzün yüzeyine dağılır. Gözyaşı gözümüzün burna yakın köşesinde bulunan kanal aracılığıyla burun boşluğuna akar. Gözyaşının görevi gözü dış etkenlerden; toz, mikrop, bakteri ve gözümüze kaçabilecek diğer nesnelerden korumaktır. Gözümüze bir şey kaçması durumunda ya da hüzün, acı gibi hislerimiz yoğunlaştığında gözyaşı bezleri daha fazla çalışır, dolayısıyla daha fazla sıvı üretir. Bu yoğunlaşma sırasında burun kanalı çok çabuk tıkanır ve gözyaşı yanağımızdan süzülerek Mushaf'taki şu ayete düşer:

"Hani (Allah'ın) izniyle onların kökünü kurutuyordunuz. Çok istediğiniz (zaferi) size gösterdikten sonra bozguna uğradınız, verilen emir hakkında çekiştiniz ve isyan ettiniz. İçinizden kimi dünyayı kimi de ahireti istiyordu. Sonra (Allah) sizi denemek için onlardan çevirdi. (Yenilmeye başladınız. Buna rağmen) sizi bağışladı."[1]

Evet, günlerden Uhud. Gözyaşlarımız ise Ayneyn Tepesi'ndeki okçular misali gözü, yani Uhud Meydanı'nı korumakta. Tâ ki ganimet imtihanıyla karşılaşıncaya kadar... Bu imtihan karşısında birçok okçu, yani gözyaşımız tepeyi terk edip yanağımızdan süzülmekte, bir kısmı ise hâlâ gözü koruma mücadelesi vermekte. Bir taraftan da tıkanan burun misali Hâlid ibni Velîd (sonradan iman ediyor, Allah ondan razı olsun), Müslimleri kapana kıstırmakta. Artakalan ise kızaran bir göz, kan gölüne dönen bir Uhud Meydanı... Peki, neydi bunun sebebi? İhtilaf. Müslimlerin birbirine düşmesi, çekişip ihtilaf etmesi Müslimleri başarısızlığa götüren faktörlerden biridir:

"Allah'a ve Resûl'üne iaat edin. Çekişip tartışmayın. Yoksa, bozguna uğrarsınız ve gücünüz dağılıp gider."[2]

Şimdi günümüze dönelim ve hâlimize bir bakalım...

"(Onun haberleri karşısında) gülüyorsunuz da ağlamıyorsunuz, öyle mi?!"[3]

1. bk. 3/Âl-i İmran, 152
2. bk. 8/Enfâl, 46
3. 53/Necm, 60

Alper TANRIVERDİ

BUNLARI BİLİYOR MUYDUNUZ?

Malumunuz olduğu üzere 112. sayıda Sünnet İlmihâli kitabını referans alarak abdest ve namaz temalı "Bunları Biliyor musunuz?" isimli makaleyi kaleme almıştım. Dileyenler karekodu okutarak makaleye ulaşabilirler.[1] Bu çalışmayı Fıkhu'l Hadis kitabına teveccühün artmasına bir nebze de olsa vesile olması ümidiyle yaptığıma değinmiştim. Hamdolsun müspet dönüşler aldım. Bu kez de yakın zamanda raflardaki yerini alan; Cenâiz, Zekât, Oruç, Hac ve Umre bölümlerinden oluşan Sünnet İlmihâli'nin 3 ve 4. ciltlerini referans alarak serinin 115 maddelik ikinci kısmını kaleme aldım. Maddeleri kitabın cilt ve kitap içi bölüm sırasına riayet ederek paylaştım. Allah'tan (cc) bu çalışmayı faydalı kılmasını diliyorum.

Cenâiz Babına Dair

1. Kabirlerin bir karıştan fazla yükseltilmesi yasaktır.

2. Kabirlerin kireç, mermer, betondan yapılması, üzerine kubbe, türbe veya sanduka inşa edilmesi Allah Resûlü'nün (sav) yasakladığı cahiliye âdetlerindendir.

3. Kabirler üzerine, mezar taşlarına yazı yazmak yasaklanmıştır.

4. Kabirlere çiçek, ağaç dikmek, bahçe yapmak yasaklanmıştır.

5. Kabirlerin üzerinde oturmak, onlara doğru namaz kılmak, kabristanda Kur'ân okumak yasaklanmıştır.

6. Mezarlıkta ayakkabıyla gezmek yasaklanmıştır. Diken, taş, cam batması tehlikesi varsa kişinin ayakkabısını giymesinde sakınca yoktur.

7. Taziye sunmak örfi bir uygulamadır. Kâfir kişilere de taziye sunulabilir. Ölü, tevhid ehli değilse "bağışlanmaya" taalluk eden ifadeler kullanılmaz.

8. Anne ve babası müşrik olarak ölen kişi "Rabbenağfirlî" diye bilinen duayı okumaz.

9. Taziye için insanlarla bir yerde toplanmak, taziye için yemek yapmak cahiliye âdetlerindendir. Ölü evinde ölü yakınlarının bir arada olması bu kapsamda değerlendirilmez.

10. Ölü evine, ölü yakınları için yemek göndermek Allah Resûlü'nün (sav) talimatıdır.

1. https://archive.org/details/112-tevhid/page/47/mode/1up

11. Ölünün arkasından Kur'ân okunmaz. Fakat bu içtihadi bir konudur. Okunacağına dair içtihadda bulunanların da sevap alması umulur.

12. Birden fazla cenaze olursa asıl olan her biri için ayrı ayrı cenaze namazı kılınmasıdır. Savaş, doğal afet gibi toplu ölümlerde toplu kılınabilir.

13. Cenaze namazında kaç tekbir alınacağına; birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü tekbirde nelerin okunacağına dair kesin bir nas yoktur. Âlimler birinci tekbirde Fâtiha ve zamm bir sure, ikinci tekbirde salâvat, üçüncü tekbirde ölüye dua, dördüncü tekbirde tüm Müslimlere dua etmeyi önermişlerdir.

14. Efdal olan, cenaze namazında sadece sağ tarafa kısık sesle selam vermektir. Her iki tarafa selam vermek de meşrudur.

15. Cenazeye katılanların alacağı ecirler kadınlar için geçerli değildir. Kadının cenazeye katılması hoş karşılanmadığından ecir almazlar.

16. Özel ihtiyaç olmadıkça cenazede ışık yakılmaz.

17. Ruh üflendikten sonra düşük olan, ölü doğan çocuğun cenaze namazı kılınabilir.

18. Yetişkinlerin cenaze namazını kılmak farz-ı kifaye, çocuklarınınkini kılmak müstehaptır. Çocuğun namazının kılınıp kılınmayacağı kişilere kalmıştır.

19. Ruh, yaygın bilinenin aksine yüz yirmi gün sonunda değil, kırk günün sonunda da üflenebilir.

20. Tevhidi izhar etmeyen, anne babası müşrik olan çocukların cenaze namazları kılınmaz. Dünyalık hükümlerde ise anne babasına göre muamele edilir.

21. Düşmanla çarpışma esnasında şehit olanlar yıkanmadan gömülürler. Savaş ortamı olmaksızın düşman tarafından öldürülenler -suikast vb.- şehit olsalar dahi yıkanırlar.

22. Müslimler Müslimlerin, kâfirler kâfirlerin mezarlığına gömülür. Müslimler mutlaka kendi mezarlıklarını oluşturmalılardır. Böyle bir ortam yoksa, resmî prosedürler veya maddi imkansızlıklar buna el vermiyorsa kişiler mezarlık dışında kâfir ölülerin olmadığı bir yere gömülürler. Buna da imkân yoksa, Müslim ve müşrik ölüler karışık gömülebilir. Allah (cc) kimseye gücünden fazlasını yüklemez.

23. Güneş doğduğundan kuşluk vaktine kadar, Güneş tepedeyken, Güneş batmaya yüz tuttuğunda ve geceleyin ölü gömmek yasaklanmıştır. Bir ihtiyaca binaen bu saatlerde gömülebilirler.

24. Ölünün üzerine demir koyma uygulaması yoktur.

25. Ölünün soyulup üstünün örtülmesi, karnına ağırlık konması, çenesinin bağlanması, eklemlerinin yumuşatılması… gibi birçok uygulamanın dinde delili yoktur. Ölünün hürmetini muhafaza etmek adına örfileşmiştir.

26. Ölünün yüzü açılıp öpülebilir.

27. Cemaat kalabalık tutulmaya çalışılmalıdır. Yüz kişi yoksa en az kırk kişiyle kılınmaya çalışılmalıdır. Kırk kişi bulunmadığı takdirde de cemaat üç saf hâlinde toplanmalıdır.

28. Hastanın beyin ölümü gerçekleşmiş, doktorlar geri dönmesinden ümit kesmişlerse yaşam ünitesinden çıkarılabilirler.

29. Ölen kişi kimi vasiyet etmişse yıkama önceliği onundur. Vasiyeti yoksa öncelik eşinindir. Eşi bilmiyorsa sırasıyla işi bilen yakın akrabasıdır.

30. Kadını yıkayacak kadın, erkeği yıkayacak erkek bulunamazsa bu kişiler elbiselerinin üzerinden su dökülmek suretiyle yıkanırlar.

31. Doğuştan çift cinsiyetliler de elbiselerinin üzerinden su dökülmek suretiyle yıkanırlar.

32. Çocukların erkek veya kadın tarafından yıkanması fark etmez.

33. Ölü yıkamak ibadet olduğundan niyet etmek şarttır.

34. Cenaze namazında rükû ve secde yoktur.

Zekât Babına Dair

35. Zekâtı verilecek hayvanın saime olması, yani doğada masrafsız otlanması gerekir. Ma'lufe olan, yani tamamen yemle beslenen hayvanlardan zekât alınmaz. Hem doğada beslenip hem de yemle besleniyorsa çoğunluğa göre hareket edilir.

36. Tarla sürme, yük taşıma için kullanılan hayvanlardan zekât alınmaz.

37. Delilerin, çocukların, yetimlerin mallarından da zekât alınır. Zekât kişilerle alakalı değil, malla alakalıdır.

38. Zekât verilen malın gelişme özelliği olması gerekir. Kişi oturduğu evin, aracının, dükkânının zekâtını vermez. Gelir getirmeyen, ihtiyaç için kullanılan malların zekâtı olmaz. Yatırım amaçlı alınan, ticari olarak alınıp satılan ev, araç… gibi ürünlerin zekâtı verilir.

39. Süt, yumurta, yün, ipek gibi günlük kullanılan ürünlerin zekâtı yoktur. Alınıp satıldıklarında ticaret malları zekâtına tabi olurlar.

40. Balın zekâtı hakkında kesin bu kadar zekâtı verilir denemez. Dileyen balın %10'luk kısmını, dileyen satıştan elde edilen kazancın %2,5 oranında zekâtını verir.

41. Normal şartlarda zengine zekât verilmez. Fakat zengin kişi; mücahit, zekât memuru, afete uğrayan biriyse kendisine zekâttan pay verilir.

42. Nafakası vacip olan akrabaya zekât verilmez. Eş, çocuk, ebeveyn… gibi. Bu durum parayı bir cepten alıp ötekine koymaktır.

43. Kadın kocasına zekât verebilir. Çünkü kadın kocasının nafakasını karşılamak zorunda değildir.

44. Peygamber soyundan olan kişilere kıyamete kadar zekât verilemez.

45. İslam toplumunun belirlediği zekât vakti var ise bu dönemde malı nisabın üzerinde olan herkes zekât verir. Malın bir yılı doldurmuş olması şart değildir.

46. Ailenin her ferdi için bayramdan önce fıtır sadakası verilir.

47. Ölen kişinin zekât borcu varsa, bıraktığı malından tahsil edilir.

48. Borç olarak verilmiş para alınmayıp zekât yerine sayılabilir.

49. Define bulunduğunda miktarına bakılmaksızın ve bir yıl geçmesi beklenmeksizin hemen 5/1 oranında zekâtı verilir.

50. Ekinler 5 vesk yani 600 kiloya ulaşmadan zekâtı verilmez.

51. Ziraat ürünlerinin 10/1 oranında zekâtı verilir. Sulama ve makine kullanımı gibi masraflar yapılmışsa 20/1 zekât verilir.

52. Bir kısmı yağmur, nehir suyu; bir kısmı taşıma suyla yapılmışsa %7,5 zekât verilir.

53. Zirai ürünlerde bir yıl beklenmez. Ürün olgunlaştığında zekâtı verilir.

54. Zekât toplarken ticari mallar tek tek sayılmaz, mal sahibinin tahminine göre hareket edilir.

55. Fıtır sadakası gıda olarak da verilebilir para olarak da.

56. Para, takı ve ticari malların parasal karşılığı 85 gram altın değerine ulaşmadıkça zekât vacip olmaz. (Nisap miktarı 20 dinardır ve her bir dinar 4,25 gram altın olup 85 gram altına tekabül eder.)

57. Ekinlerin zekâtının üzerinden bir yıl geçmesi beklenmez, hasat vaktinde zekâtları verilir.

58. Kişi parasını ödediği, fakat henüz elde edemediği, birine borç verdiği, lakin tahsil etmediği... gibi tamamen tasarruf yetkisinde olmadığı malların zekâtını vermez. Alacağından kesin emin ise dilerse zekât mallarına ekleyebilir.

59. Yıl içinde kazanılmış malların üzerinden ayrıca bir yıl geçmesi beklenmez.

60. Altın ve gümüş ayrı kalemlerdir, zekât hesaplanırken bir hesaplanmazlar. Ayrı kalemler ayrı hesaplanırlar.

61. Yatırım amaçlı alınan, sermaye olarak bekleyen takıların her yıl zekâtı ödenir. Kadın, mehrini ticari olarak saklamıyor, takı olarak kullanıyorsa sadece bir kereye mahsus zekâtını verir. Her sene zekât vermek zorunda değildir.

62. Mal sahibi malının, kiraya veren ise kira gelirinin zekâtını verir.

Oruç Babına Dair

63. Orucu özürsüz terk eden/bilerek bozan kişi altmış gün kefaret orucu tutmaz. Bu kişinin üzerine sadece tevbe ve yediği günün kazası düşer.

64. Ramazan Bayramı üç gün değil, bir gündür.

65. Oruçlu kimse yutmadığı müddetçe yemeğin tadına tuzuna bakabilir.

66. Suyla tüketilmedikçe gıda takviyesi olarak değerlendirilmeyen, tok tutma veya susuzluğu giderme özelliği olmayan iğne, damla, serum, kan alma, kan verme, dilaltı hapları, nefes darlığı için kullanılan spreyler, vücuda giren kameralar, gargara yapılan ilaçlar orucu bozmaz. Efdal olan; bir zorunluluk olmadıkça sayılanların iftar sonrasına bırakılmasıdır.

67. Farz veya nafile oruçta unutarak yemek içmek orucu bozmadığı gibi Allah'ın ikramı olarak değerlendirilir.

68. Kişinin eşini öpmesi gibi yaklaşmalar, şehvet hâliyle meni gelmedikçe oruca zarar vermez.

69. Kişi, kefaret gerektirecek bir şey yapıp orucunu bozduğunda, altmış gün dışında, bozduğu günün orucunu da kaza etmesi gerekir.

70. Uyuyan kişiden kalem kaldırıldığından, ihtilam olan kimsenin orucu bozulmaz.

71. Sahur vaktinde oruçlu olan kimse cünüp olduğunu fark ettiğinde sahurunu yapabilir. Güneş doğup namaz vakti çıkmayana kadar müddeti vardır. Güneşten sonra cünüp olduğunu fark eden kimse ise ikindi vaktine kadar gusülü erteleyebilir.

72. İftar yemeğine önce tuzla başlamak asılsızdır. Varsa yaş hurma, yoksa kuru hurma, o da yoksa suyla oruç açılır.

73. Oruçlu kişi dişlerini fırçalayabilir. Yutmayacağı takdirde macun da kullanabilir. Diş temizleme hakkındaki tüm faziletler oruçlu için de geçerlidir.

74. Oruçlu mübalağa etmekten kaçınmalı, burna hafif su vermelidir.

75. Geçici hastalığı olanlar tutamadığı günleri kaza ederler. İyileşmesinden ümit kesilmiş veya hastalığı uzun yıllar sürecek hastalar tutmadığı her gün için bir fakir doyururlar.

76. Doyurmak için fakir bulamayanlar, bir günlük yiyecek bedeli verebilirler.

77. İslami/Kamusal/Cemai görevleri olan kişiler şayet zayıf düşeceklerse nafile oruç tutmaları doğru değildir.

78. Gün içerisinde hayızı kesilen ve bu süre zarfına kadar bir şey yiyip içmeyen kişiler, günün geri kalanını oruçlu olarak geçirmezler.

79. Hamile ya da emziren kadınlar, orucun bebeğe veya kendilerine zarar vereceğinden endişe ederlerse tutmadıkları oruca mukabil her gün bir fakir doyururlar.

80. Hayızlı ve istihazeli kişiler mescitlere gelebildiği gibi itikâfa da girebilirler.

81. İtikâf mahalli, mesciddir. Tüm imkân ve yollar tükenmedikçe evde itikâfa girilmez.

82. Meşru mazeretlerle oruç tutamayanların bu oruçları bir sonraki Ramazan ayına kadar tutma zorunluluğu yoktur. Fakat ibadetlerde aslolan aceleci olmaktır.

83. Şevval ayı orucu belirli bir zaman dilimine münhasır ibadetlerden olduğu için, faziletinden mahrum olmamak adına öncelenebilir. Bu, sabah namazı sonrası Kur'ân yerine zikirle meşgul olunması gerektiği gibidir. Önce Şevval orucu tutulup daha sonrasında kaza oruçları tutulabilir. Böylelikle Şevval orucunun hayrından mahrum kalınmamış olur.

84. Kişinin istemeyerek kusması orucuna zarar vermez. Fakat bilerek kendisini kusturan kişinin orucu bozulur. Ramazan dışında kaza etmesi gerekir.

85. Oruç borcuyla ölen kişilerin yerine velileri oruç tutabilir.

86. Orucu tamamen terk eden kimse tevbe ettiğinde artık kaza tutmaz.

87. Nafile orucu bozup devam ettirmek arasında kişi muhayyerdir. Orucunu bozana günah yoktur. Sonrasında kaza etmesi gerekmez.

88. Üç aylar ve bu aylarda oruç tutulacağının aslı yoktur.

89. Şevval ayında altı gün oruç tutmak sünnettir ve peş peşe tutma zorunluluğu yoktur.

90. Kadınlar, eşinin müsaadesi olmadan nafile oruç tutamaz.

91. Sadece cuma günü veya Aşure Günü oruç tutulmaz. Ancak bir gün önce veya sonrasında tutulacaksa bu günlerde tutulabilir.

92. Kişi orucunu bozmak maksadıyla çubuk emse dahi orucunu bozar.

93. Çocuklara yarım gün oruç tutturarak oruç tutmaya hazırlamak güzel bir davranıştır.

94. Ramazan ayının girdiğini gün ortasında öğrenen kişi iftara kadar yemeyi içmeyi keser.

95. Kişi gün içerisinde bir şeyler yiyip içmemişse, oruca niyet etmemiş dahi olsa gün içerisinde nafile oruca niyet edebilir. Bu, iftara yakın bir saat de olsa fark etmez.

Hac ve Umre Babına Dair

96. Telbiye Türkçe olarak da getirilebilir.

97. Jöle sürmek toplumda yaygın olduğu gibi caiz olmayan bir şey değil, bilakis Peygamber uygulamasıdır. Allah Resûlü (sav) saçlarına zamk, reçine gibi mülebbed sürerdi.

98. Normalde dille niyet getirmek bidattir. Hac ve umre menasiklerinde niyet dille getirilir.

99. İhram yasaklarını işlemek haccı bozmaz. Kefaretleri nasla belirlenenlerin kefareti ödenir. Hakkında kefaret belirtilmeyen yasakları işleyenler tevbe etmekle yetinir.

100. İhramlı kadına yasaklanmış tek giysi yüzü ve eli tamamen sarıp sarmalayan örtülerdir. Kıyafet anlamında bu ikisi dışında herhangi bir yasağa muhatap değillerdir.

101. İhramlı kişinin koku sürünmesi yasaktır. Kokulu sabun, şampuan, deterjan kullanmalarında sakınca yoktur.

102. Tavaf yaparken abdest almak şart değildir. Abdestin şart olduğu tek yer namazdır.

103. İlk üç şavtta erkekler remel yapsalar da/havalı yürüseler de kadınlar remel yapmazlar.

104. Omuz ve kol sadece tavafta açılır. Tavaf dışında iki omuz da örtülerek kapatılır.

105. Kadınlar güç oranında, tavafta erkekler arasına karışmamaya özen gösterirler.

106. Kadınlar saçlarını tamamen kesmez kısaltırlar.

107. Tavafta konuşmak yasak değildir.

108. Temettu haccı yapanlar, umreden sonraki hacda, hac amellerini yapmazlar. Geri kalan amelleri yaparlar.

109. Arafat vakfesi dışındaki rükunlar, hac günlerinde istenilen vakitlerde yapılabilirler.

110. Kurbanlık kesenler herhangi bir menfaat karşılığında hayvandan bir cüz veremezler. Kurbanı kesen kişiye deri, kelle, paçaları vermek gibi.

111. Ramazan Bayramı bir gün olup Kurban Bayramı dört gündür.

112. Kişi kestiği kurbandan, akikadan, adaktan dilediği kadar yiyebilir. Evine istediği kadar et götürebilir, bunun alt veya üst sınırı yoktur. Âlimler ihtiyaten 3/1 geçmemesini uygun görmüşlerdir.

113. Hacdaki kurbanlık kendiliğinden ölecek olsa, ölmeden önce kesilse bu eti ne kurban sahibi ne de kafilesindekiler yiyebilir. Böylelikle şer'i hilenin önü alınmış olur.

114. İfâda tavafında remel yoktur.

115. Bayramlarda oruç tutmak yasak olsa da hedy kurbanı bulamayanlar, Kurban Bayramı'nda oruç tutabilirler.

KONUK YAZAR

Sultan Amed YAŞAR

YAPAY ZEKÂ FIKHI

Bu yaklaşım tarzı oldukça mantıklıydı. Zira uçaklar da kuşlardan ilham alınarak üretilmiş olmalarına rağmen kanat çırpmalarına gerek yoktu… Perseptronlar da insan beynindeki sinir hücrelerinin işlevine benzer bir işlem yapacak, ama yağ veya proteinle değil, veri ve kodlarla beslenecekti.

Bizlere ufuktaki ayetlerini sergileyen Azîz ve Celîl olan Allah'a hamd, bu ayetleri en güzel şekilde ulaştıran Resûl'üne salât ve selam olsun.

Malumdur ki bir Müslim bir işe/amele azmettiği ân, o işin/amelin fıkhını bilmek zorundadır. Zira bizler başıboş ve amaçsız, rehbersiz ve müfredatsız değiliz. Madem bu yerkürede İlahi tasarrufun bir tecellisi olarak bugün bazı insan yapımı yapay zekâ sistemlerinin keşfedilmiş olması açıklık kazanmıştır, öyleyse bu konuda da bilgi edinmeli; meşruiyet ve keyfiyetini şer'i ve ilmî süzgeçlerden geçirmeliyiz.[1]

Bu konuyla alakalı bilgilendirici bir yazı yazmayı uzun zamandır düşünüyordum. Fakat yapay zekâ alanındaki gelişmeler o kadar hızlı cereyan etmektedir ki ne zaman yazımı noktalamak istediysem bu alandaki gelişmeler virgül niteliğinde oldu. Şu ân dahi, bu yazıyı yazarken yeni gelişmeler yayımlandığından eminim.

Bu yazı silsilesi boyunca yapay zekânın tarihinden, emekleme sonrası sıçramalarından, görmesi ve konuşması gibi özelliklerinin arkasındaki sırlardan, hâlihazırda olan bazı uygulamalarından ve bu ilmin geleceğinden bahsetmeye çalışacağız. Rabbim istifade etmeyi nasip etsin.

Yapay Zekânın Kısa Tarihçesi

Yıl 1940. Atmosfer, II. Dünya (Paylaşım) Savaşı zamanı. Nazi ordusu durmadan İngilizleri bombalıyor. İnsanlar haftalarca metrolarda kalıyor. Ülkenin yüzde altmışı işgal altında. Hitler'in soğuk zihni, bu dehşetengiz bombardımanların ve deniz saldırılarının koordinasyonu için mühendislerine bir talimat veriyor. Bu, neredeyse çözümsüz bir bulmaca gibi olan Enigma kriptosudur. Bu kriptografik makinenin en çarpıcı özelliği, gece yarısı kendi kendine sıfırlanarak, her daim farklı bir şifreleme yapısı oluşturmasıydı. Böylece muhalif ordular, şifreyi çözmeye çalışsalar dahi alt yapısındaki sistematiğini çözmek için yeteri kadar zaman bulamayacaklardı.

İngilizlerin saflarında drama dolu bir perdenin ardındaki sahnenin ışıkları, Alan Turing adındaki derin matematikçiye yönelir. Bu sessiz dâhinin etrafını aydınlatan ışıklar, karanlık savaş atmosferinde bir umut hüzmesi olarak parlar ve Alan Turing, Nazilerin kullandığı Enigma kriptosunun şifre algoritmasını çözer.[2] Bu ve benzeri problemleri çözebilmek için

1. Yaşadığımız Çağ ve Mücadele Araçları, Halis Bayancuk, Tevhid Dergisi, S 101, s. 7
2. Enigma: II. Dünya Savaşı sırasında Nazi Almanyası tarafından gizli mesajların şifrelenmesi ve tekrar çözülmesi amacıyla kullanılan bir şifre makinesidir.

de ortaya çok çarpıcı bir sorunsal atar: "Makineler düşünebilir mi?"[3] Hâliyle, yapay zekânın fikir babası olarak Alan Turing görülüyor. Fakat tam olarak "Yapay Zekâ" kavramı onun zamanında henüz hiç kullanılmamıştır.

Turing, bu tezini ispatlamak için bir test oluşturur. Buna Turing testi denmektedir. Turing testinin içeriği kısaca şöyledir: Birbirini tanımayan birkaç insandan oluşan bir denek grubu birbirleriyle ve bir yapay zekâ diyalog sistemiyle geçerli bir süre sohbet ederler. Birbirlerini yüz yüze görmeden yazışma yoluyla yapılan bu sohbet sonunda deneklere sorulan sorularla hangisinin insan hangisinin makine zekâsı olduğunu saptamaları istenir. İlginçtir ki şimdiye kadar yapılan testlerin bir kısmında makine zekâsı insan zannedilirken gerçek insanlar makine zannedilmiştir.

Yıl 1956. Sahne, Dartmouth Kolejinin konferans salonu (ABD). Moderatör, ilk defa "Yapay Zekâ" (Artificial Intelligence, AI) kavramını kullanır. Bu kavram çok kısa sürede kabul görür ve bilim insanları tarafından bu şekilde anılmaya başlar. Yazımızın ilerleyen kısımlarında yapay zekâ tarihinden tekrar istifade edeceğiz.

Peki, Yapay Zekâ Nedir?

Yapay zekâ denince zihinlerde canlanan ilk imge, işlerimizi gören robot bir uşak portresi olsa da aslında tam olarak öyledir diyemeyiz. Bu vesileyle, yapay zekâ ve tanımının derinliklerine inmeden önce "robot" kelimesinin etimolojik kökenine de göz atmanın yerinde olacağını düşünüyorum. Bu amaçla, biraz geçmişe yolculuk yapmamız gerekecek. Çünkü bir kavramı gerçek manada anlamanın en iyi yolu o kavramın kaynağına doğru bir seyahate çıkmaktır.

"Robot" kelimesi ilk defa 1920 yılında bir yazar tarafından kaleme alınan bir tiyatro oyununda geçer. Bu oyunda mekanik ve otonom, ama insansı duygulardan yoksun varlıklar olarak kullanılan **robot** kelimesi, hâlen de birçok dilde orijinal hâliyle, yani "robot" kelimesiyle kullanılmaktadır. Dikkat edileceği üzere robotların, otonom/özerk, yani kendi kendine karar verebilme yeteneğinin olması söz konusudur. Bu **tariflere** göre, ev hanımları her ne kadar hayal kırıklığına uğrayacak olsalar da üzülerek belirtmek gerekiyor ki mutfaklarımızda kullandığımız hiçbir elektronik cihaz bir robot değildir.

Yapay zekâ gibi karmaşık bir sistem için ise çok farklı tanımlamalar yapılmıştır. Teknik anlamda yapay zekâ, bir bilgisayarın veya bilgisayar kontrollü robotun, genellikle akıllı varlıklarla ilişkili görevleri yerine getirme yeteneğidir.[4] En yalın hâliyle yapay zekâ, bilgisayarların mevcut verilerine bakarak onlardan öğrenmesidir. Bu beceriyi ise, algoritmalar ve veri kümeleri desteklemektedir. Yani yapay zekâya bir suni kılıf giydirerek robot görünümü verebileceğiniz gibi, onu sadece bir bilgisayar programı olarak da kullanabilirsiniz.

Güncel bir örnek vermek gerekirse internet kullanımında sıkça karşımıza çıkan basit bir güvenlik basamağı vardır ve işaretlememiz istenir: "Ben robot değilim". Aslında burada tespit edilmek istenen, siteye giriş yapmakta olan kullanıcının zararlı bir bilgisayar programı olup olmadığıdır. Dolaysıyla yapay zekâ denilince kastedilen şey tanımda da geçtiği üzere bilgisayarların veya makinelerin öğrenme ve sorun çözme yeteneğidir diyebiliriz.

Yapay Zekâ, Yeni Elektriktir!

Stanford Üniversitesinde profesör olan, dünya genelinde dersleri izlenen ve yapay zekâ uzmanı Andrew Ng'nin yaptığı bu güzel tanımlama, aslında yapay zekânın kapsama alanını da ortaya koymaktadır. "Yapay zekâ, yeni elektriktir." diyor Andrew. Yani nasıl ki elektrik hayatımızın birçok alanında işlerimizi müspet anlamda kolaylaştırmış, hayatın vazgeçilmezi hâline gelmişse; aynı şekilde yapay zekâ da hayatın ayrılmaz bir parçası hâline gelecek, olmadığında bariz aksaklıklarla karşı karşıya kalacağız.

Tanımı daha iyi anlayabilmek için beraberce şöyle bir düşünelim: Bir ân için tüm dünyada elektriğin kesildiğini varsayalım… Yaşadığımız çağı göz önüne alıp tüm dünyanın hâlini tasavvur edebiliyor musunuz? Ciddi manada bir iş yükü insanın omuzlarına çökmüş, gündelik bazı basit işler zahmete dönüşmüş, birçok üretim hattı durmuş, diplomatik işler dumura uğramış, İslam'a davet çalışmaları ivme kaybetmiş olacaktır… Örnekleri çoğaltabiliriz elbette. Bu tanımla asıl temas edilmek istenen nokta, yapay zekânın da hayatlarımıza yakın tarihte elektriğin etki alanı kadar, hatta belki daha da fazla etki edeceği, olmadığında eksikliğini bariz şekilde hissedeceğimizdir.

Daha güncel bir örnek verelim: Metropollerde, özellikle İstanbul'da yaşayanlar için yol tarifi yapan güncel uygulamalar hayat kurtarıcıdır. Daha da önemlisi, bu uygulamalar size trafiğin yoğunluğunu, tahminî varış sürenizi, hangi yolu seçtiğinizde kaç dakika fark edeceğini tavsiye etmektedir. Yapay zekâ sahneye çıkar; önce tüm araçların hızlarının, nereye gittiklerinin, ne kadar süredir trafikte olduklarının verisini toplar. Sonra bu verilerle beraber matematiksel ve istatistiksel bazı işlemler ve algoritmalarla bir hesaplama yaparak tahminler üretir. Kullandıkça yapay zekâ daha iyi beslenir, beslendikçe daha iyi sonuçlar üretir.[5]

3. https://academic.oup.com/mind/article/LIX/236/433/986238?login=false
4. https://www.britannica.com/technology/artificial-intelligence
https://azure.microsoft.com/tr-tr/overview/what-is-artificial-intelligence/

5. İnterneti sürekli kullanan bireyler olarak, ortalama her iki kilometrede bir dijital iz bırakmaktayız. Sağlamasını yapmak istiyorsanız hemen şimdi yol tarifi uygulamanızı açın ve "Ev" adındaki adresinizin nasıl da otomatik olarak kaydedildiğini görün. Yaşadığımız çağda kişisel verilerimiz devletler tarafından gerçekten iyi korunuyor! Öyleyse hepimiz interneti ve sosyal medyayı azami derecede dikkat ederek kullanmalı, telefonlarımıza yüklediğimiz uygulamaları gözden geçirmeliyiz. Aksi hâlde arkadaşımızla yaptığımız bir muhabbette geçen eşya isminin internette karşımıza reklam

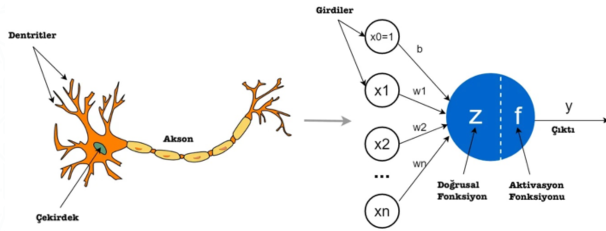

Tanıdığım taksici bir arkadaşa bu yol tarifi uygulamalarını kullanıp kullanmadığını sormuştum. Cevap olarak ise yakıtın bitmesinden korkmuyorum, ama şarjımın bitmesi ciddi sorun olabilir, demişti.

Yapay zekânın tanımı ve kapsama alanına değindiğimize göre, artık Turing'in ortaya attığı ve yapay zekânın tohumu niteliğinde olan o sorunun cevabına dönüp yazımıza devam edebiliriz: Makineler düşünebilir mi?

Makineler Gerçekten Düşünebilir mi?

İnsan mükerrem yaratıldığından, fiilin olduğu yerde fail, esbabın olduğu yerde müsebbip arar. Evvela âdemoğlunu, düşünen makineler veya robotlar konusunda şaşırtan temel algı, camid/cansız varlıkların yerinden kalkıp hareket edebilme yeteneğine sahip olmasında yatmaktadır. Buna ek olarak öğrenme ve kendi öğretileri doğrultusunda kendi kendine karar verebilme yeteneğini de kattığımızda, doğal olarak insanda bir heyecan uyandırmaktadır. Zira gerek soru kipiyle gerek zihinlerimizde canlanan hâliyle; "makine" ile "düşünme" kavramlarının aynı cümle içerisinde geçmesi, kişide hayretle beraber bir o kadar da korku oluşturmaktadır. Takdir edersiniz ki bu öğretiler ıslah üzerine olabileceği gibi ifsad projeleri için de kullanılabilir/kullanılmaktadır.

Biyolojik sinir hücresi (solda) - Yapay sinir hücresi (sağda)

Yapay zekâ tarihindeki bazı önemli dönüm noktalarına kısaca değinip sorumuzun cevabını irdeleyelim... Yapay zekâ alanındaki ilk dönüm noktası, 1956 yılındaki konferans konuşmasından sonra, 1957-1969 yılları arasında insan beyninin öğrenmesi taklit edilerek elde edilen perseptron tanımının yapılmasıyla oldu.[6] Perseptron, beyindeki bir sinir ağı gibi davranan ve gelen verileri işleyerek öğrenmeyi sağlayan yapay bir sinir ağıdır. Temeli ise matematiksel fonksiyonların farklı varyantlarına dayanmaktadır. Bir başka deyişle, beynimizde bulunan biyolojik sinir ağlarını taklit eden bilgisayar programlarıdır.

Bu yaklaşım tarzı oldukça mantıklıydı. Zira uçaklar da kuşlardan ilham alınarak üretilmiş olmalarına rağmen kanat çırpmalarına gerek yoktu... Perseptronlar da insan beynindeki sinir hücrelerinin işlevine benzer bir işlem yapacak, ama yağ veya proteinle değil, veri ve kodlarla beslenecekti. Fakat bu basit yapay sinir ağları, tek katmanlı olmasından ötürü uzun bir süre verim sağlayamadı. Bu tarihler arasında hayata geçirilebilecek ciddi çalışmalar ortaya konulamamış, yapılan robotik çalışmalar ise laboratuvar tezgâhlarında kalmıştır. Bundan dolayı bu dönem literatüre "yapay zekâ kışı" olarak geçmiştir. Buna rağmen, aslında bugün kullanılacak olan yapay zekânın baharı için o kışa da ihtiyaç vardı...

İkinci ve en etkili kırılma ise, bu tek katmanlı yapay sinir ağı baz alınarak çok katmanlı yapay sinir ağlarının oluşmasıyla olageldi. Bununla beraber geri yayılım algoritmaları (backpropagation), yine insan beyninin çalışma şekli esas alınarak taklit edildi. Bu çok katmanlı yapay sinir ağları, insanın öğrenmesine yakın bir öğrenmeyle bireylerin yapabildiği bazı işleri yapmaya çalıştı. Buradaki ileri ve geri yayılıma, insanın bir objeyi birkaç defa, farklı şekillerde görmesinden sonra bazı muhakemelerle onun hakkında bir algı/his edinmesi örneği verilebilir. İşte böylece makineler, artık mevcut verilere bakarak onlardan öğrenebilir hâle geldi. Mevcut veriler arasındaki örüntüyü matematiksel algoritmalarla keşfedebiliyor, modelleyebiliyor ve yeni gelen veriler için bir öngörü oluşturabiliyordu. Yani makineler gerçekten "düşünebilecek" bir kabiliyete sahip olmak üzereydi...

Satranç turnuvalarında dünya şampiyonlarını yenen yapay zekâ, Dünya Go oyunu şampiyonunu alt eden bilgisayar programları, el yazısıyla yazılan rakamları okuyabilen nöral ağ yapılı modeller... bilgisayarların görüntü işleme ve hafıza kapasitelerinin de gelişmesiyle daha da derin çalışmalar baş göstermeye başladı. Artık makinelerin öğrenmesi sorusuna cevap bulunmuş ve hatta işin içine nöro bilim de dâhil edilerek "derin öğrenme" kavramı yaygınlık kazanmıştı.

Bu tarihî dönüm noktaları dünyayı yapay zekâyı kullanmaya, ona sahip olmaya itti. Böylece tüm dünya, makinelerin/bilgisayarların/robotların, onlara aktarılan verileri işleyerek veya kendi hatalarından ders çıkararak düşünebildiklerine ve karar verebildiklerine şahitlik etmiş oldular. Artık makineler sadece düşünüyor değil, birçok konuda insanlardan bile daha hızlı düşünebiliyordu/hesaplama yapabiliyordu...

---

olarak çıkmasına şaşırmamalıyız. Bu nedenle asıl sorun, telefonlarımızın batarya arıza sorunu değil; arka planda sürekli dinleyen ve reklam üreten uygulamaların sonucudur diyebiliriz.

6. Aslında bu yapay sinir ağları şaşırtıcı bir şekilde uzun zamandan beri vardı. 1943 yılında bir matematikçi ve bir nörofizyolog, yapay sinir ağlarının hayvan beyninde nasıl çalıştığını ele alan bir çalışma yapmışlardır. Bu, yapay zekâyla ilgili bazı tarih dokümanlarında, ilk ve en basit yapay sinir ağı olarak geçmektedir.

Neden Şimdi?

"Geçmiş yirmi yıl boyunca insanları makineler gibi davranmaya zorladık; gelecek yirmi yılda ise makineler insanlar gibi davranacak..."[7]

Yukarıda da icmalen değindiğimiz gibi, aslında yapay zekânın yansımaları uzun zamandır hayatımızda vardı. Örneğin, spam mail (istenmeyen e-posta) engellenmesi bunun en bariz örneklerindendir. Cep telefonlarında bulunan sesli komut sistemleri, plaka tespiti, alışveriş sitelerinde bulunan basit tavsiye sistemleri, günlük hava durumu tahminleri... Peki, nasıl oldu da son birkaç yıldır yapay zekâ tüm dünya devletlerinin en çok yatırım yaptığı ve sürekli olarak gündemde yerini koruyan bir konu hâline geldi? Zira mahalle bakkalından bilim insanlarına kadar herkesin dilinde yapay zekâ var.

21. yüzyılın en değerli kaynağı "bilgi"dir. Yani bilgisayarlar çağındaki adıyla "veri". Veri, en yalın hâliyle işlenmemiş ham bilgidir diyebiliriz. Günümüzde bilgiye/veriye erişmek ise çok kolay bir eylemdir. Örneğin, bir çiçek resmi araması yaptığımızda birbirinden farklı çok fazla içeriğe erişebiliriz. Hatta günlük üretilen veri o kadar fazla ki bunları işleyebilecek makineler mevcut değil. Günlük ortalama 2,3 milyon gigabayt veri üretiliyor... İşte bu veriye erişim kolaylığı, yapay zekânın mekanik iştahını açarak veriyi dijital midesinde eritme imkânı sağladı. Böylece elde edilen çıkarımlara göre karar verebilme yeteneği kazandırılmış oldu. Çok değil, bundan on on beş sene öncesine dek ne bu kadar veri ne de bunları depolayabilecek donanımlar mevcut değildi. Birkaç resmi hafızaya atabilmek için kullanılan disketleri yeni jenerasyon tanımıyor. Tanımamak bir yana, anlamlandıramıyor bile. Dolayısıyla veriye erişilebilirliğin kolaylaşması ve paralel olarak veri madenciliğinin artması, yapay zekâyı popüler hâle getiren en önemli birinci etken oldu diyebiliriz.

İkinci etken olarak ise herkesin kolayca kullanabileceği programlama dillerinin gelişmesidir. Programlama dillerinin kolaylığı yazılım konusundaki öğrenme zorluğu çıtasını ciddi anlamda düşürdü. Hatta o kadar rahat bir hâl aldı ki, kişiler algoritmaya baktıkları gibi ne tür bir program yazıldığını anlayabiliyorlar artık. Buna ek olarak, bu programlama dillerinin çalışmaları tüm dünyada açık kaynak olarak paylaşılmaya başlandı. Herkes yapılan projelerden ve kodlardan istifade etti, üzerine eklemeler yaptı, kendi işlerine göre düzenledi... Dünya, bu kodları rahatlıkla çalıştırıp sonuç elde edebildiğini görünce kolları sıvamaya ve veri bilimini öğrenmeye başladı. Hatta bunun için bir üniversite bitirmiş olmanıza bile gerek yoktu artık. Eğer bilgisayar kullanımına yatkınlığınız varsa ve analitik düşünme kabiliyeti edinmişseniz, altı ayda disiplinli bir çalışmayla veri bilimi ilminin temellerini atabilecek seviyeye gelmeniz gayet olağandır.

7. Jack Ma, Alibaba Group kurucu ve başkanı

Dileyenler dipnotta verilen linkten sadece play tuşlarına basarak ya da "Çalışma Zamanı > Tümünü Çalıştır" butonuyla programı ilerleterek yapay zekânın üç beş dakika içerisinde 60.000 el yazısına sahip hazır veri setini nasıl öğrenip sonra okuduğunu tecrübe edebilir. Bunun için sadece adımları izleyin ve programa öğrenmesi için kısa bir zaman tanıyın. Dakikalar içerisinde %98 başarı oranıyla rakamları öğrenip tahmin edebiliyor![8]

Ya da hazır eğitilmiş model tahtasına kendiniz el yazısıyla rakam yazıp yapay zekâ gözünden nasıl göründüğünü deneyimleyebilirsiniz. İç içe geçmiş yapay sinir ağlarının sırlı bilgi aktarımına şahitlik edebilirsiniz.[9]

Yine bilgisayarların işlem gücünün ivme kazanması da yapay zekânın sınıf atlamasında büyük etken oldu. Hâlâ bu konuda çalışmalar hızla devam etmektedir. Zira fazla veriye sahip olmak ya da algoritmaların çok güçlü olması yeterli olmayacaktır. Bunları çalıştıracak bilgisayar donanımına da sahip olmak gerekiyor.

"Neden şimdi?" sorusuna bazı maddelerle cevap bulduk. Fakat özellikle günümüzde ChatGPT (GPT 3.5) adındaki güçlü dil modelinin piyasaya sürülmesiyle bu çalışmaların çok daha üstel bir grafik sergilediğini görüyoruz. Güne onlarca yeni makale ve yeni uygulamalarla gözümüzü açıyoruz desek gayet yerinde olacaktır. Bu artışın temel sebebi ise gerek özel gerek tüzel kişiliklerin yeni yapay zekâlar üretmek yerine, bunları kendi işlerine entegre edip yeni çalışmalar üretmeleridir. Postmodern dünyanın son zamanlarda hayatımıza dâhil ettiği bir kelime var: Türetici. Tüketirken üreten. Günümüz vakıasında da tam olarak bu yaşanıyor diyebiliriz. Bu eğilim uzun bir süre devam edecek gibi görünüyor. Zira artık talimatlarınızı anlayan ve uygulayan bir yapay zekâ modeli var.

Hasılı veri edinebilme kolaylığı, programlama dillerinin yaygınlaşması ve donanımsal gelişimler; yapay zekâyı sürekli yükselen ve bilim gündeminde manşetlerde yerini koruyan bir alan hâline getirdi. Bu işin sonucunu düşündüğümüzdeyse; yapay zekâ eski dünya düzenini ve eski düşünce biçimini kökünden değiştirmeye talip, değiştiriyor da... Salt bilgi değil; bilgelik/hikmet odaklı, salt düşünceden ziyade; üretken ve bağımsız düşünebilmeyle mücadele gemisini yontanlar bu esen fırsat rüzgârından istifade edebileceklerdir. Aksi; fırtınaya kapılıp savrulacaktır. Allah (cc) en doğrusunu bilir.

Bir sonraki yazımızda; yapay zekâ işimizi elimizden alacak mı, sorusuna mercek tutacağız, inşallah.

Zoru kolay, kolay olanı bizlere güzel kılan Allah'a hamdolsun...

8. https://colab.research.google.com/github/skorch-dev/skorch/blob/master/notebooks/MNIST.ipynb
9. https://adamharley.com/nn_vis/cnn/2d.html

Bedirhan EREN

MİŞKO

"Bu mesaj onlara ve İslam düşmanı yedi göbek sülalelerine yeter de artar bile..."

"Bundan sonrasını düşünen var mı?"

"..."

"O hâlde niyetlerimizin ihlas üzere olması ve işlerimizi kolaylaştırması için Rabbimize (cc) çokça dua ve istiğfarda bulunalım."

Çarşamba büyük gündü onlar için. Bu iş, hiç öngörülemeyen bir şekilde de sonuçlanabilirdi. İsyan var diye "vur emri" verilse onlara ateş açmaktan çekinmezdi jandarma. Günü şehit olarak tamamlamak da vardı yani. Fakat bu ihtimal, her üç Müslim'i korkutmak bir yana daha da hırslandırıyordu bu eylem için.

O gece bambaşka manevi bir atmosfer vardı hücrede. Firdevs Cennetlerine giden yol, şu demir ve beton yığınlarının ardındaydı sanki. Bayram sabahını bekleyen çocuklar gibiydi hücre sakinleri. Ruhları dinginleşmiş, kalpler itminan hâline daha yakındı şimdi. Zihinler berraklaşmış, bedensel olarak hiç bu kadar güçlü hissetmemişlerdi kendilerini.

Akşamdan hazırlanan ve bakanlığa hitaben yazılmış sayfalarca dilekçeleri sabah sayıma gelen kalabalık gardiyan grubuna teslim ettiler. Gardiyanlar dilekçeleri alıp hücre kapısından çıkmak üzereyken âniden bir telaşa kapıldı hepsi. Hücrenin kapısında hapishane müdürüyle beraber sorumlu başgardiyan belirdi. Doğrudan Sadık'a yönelerek keyifli bir edayla:

"Sadık Hoca, tamamdır. Nihat'ı sabaha karşı paket edip Kandıra'ya götürdü asker. Hadi, hepimize geçmiş olsun."

Yavuz âni bir refleksle elinde dilekçeleri tutan gardiyana yönelerek az önce verdikleri dilekçelerin hepsini geri aldı. Müdür ve sayım ekibi hücreden çıkıp gittiler.

Son ânda gelen bu haber karşısında hücredekiler hem şaşırmış hem de çok mutlu olmuşlardı. Sadık, bunun kendileri için Allah'ın büyük bir lütfu olduğunu söyledi arkadaşlarına.

"Rabbimize hamdolsun. Allah (cc) kalplerimizdeki gizlilik ile dillerimizdeki aşikâr hâlimize baktı da bu konudaki ihlasımızı görüp bize büyük bir ihsanda bulundu diye ümit ediyoruz."

"Elhamdulillah!"

Bir hafta sonra hiç beklenmedik bir şekilde hücrede tahliye sevinci yaşanıyordu şimdi. Z Blok bu kez tekbirlerle inliyordu. Harun, tam da karar duruşmasında alacağı cezayı öğrenmek için mahkemeye gitmişken sürpriz bir tahliye haberiyle dönmüştü hücreye.

Telaşlı bir hazırlık ve hüzünlü bir veda...

Ertesi gün Yavuz'a bir başka cezaevine sevk olunduğuna dair yazı geldiğini ve nakil için hazırlanması gerektiğini söyledi gardiyanlar. Yavuz'un da başka bir hapishaneye nakledilmesiyle üç kişilik hücrede yalnız kalmıştı Sadık. Hapishanede mahkûm sirkülasyonu hızlı olduğu için üç kişilik bir hücrede tek kişi kalmasına izin vermedi hapishane idaresi. Diğer hücrelerde yer olmadığı gerekçesiyle tekli bir hücreye aldılar onu. Sadık da haftanın son mesai gününde kendisine ait eşyalarıyla beraber tekli bir hücreye geçti.

Kar yağıyordu dışarıda. Yağdıkça mahpusu başka dünyalara taşır kar. Yer, gök ve hayat bembeyaz bir sayfaya dönüşür âdeta. Mahpus ve yalnız adam o sayfayı hatıralarının mürekkebiyle çiziktiriverir. Hafızalardakini harekete geçirir, hatta heyecanlandırır kişiyi kar. Çocuksu bir neşenin kıvılcımı gibidir. Yağan kara baktıkça ayna olur insana. O sessizliği ve sükûnetiyle, bilhassa yalnız ve mahpus adamı konuşmaya ve içini dökmeye teşvik eder. Harun'un tahliyesi ve Yavuz'un da sevki üzerinden üç buçuk ay geçmişti. Sadık, tekli hücredeydi hâlâ. Yüksek duvarlarla ayrılmış bitişikteki boş hücreden gelen seslere dikkat kesildi bir ân. Boş hücreye yeni bir mahpus getirmişlerdi anlaşılan.

Mahpusu hücreye yerleştirip kapıyı da kapatıp kilitledikten sonra gardiyanlar çekip gittiler oradan. Sadık, yeni gelen mahpusa hem geçmiş olsun demek hem de acil bir ihtiyacı var mı diye sormak için aralarındaki duvarda açık hâlde bulunan bir gözlük camı boyundaki deliğe onu davet etti.

"Komşu, merhaba."

"Merhaba abi."

"Geçmiş olsun."

"Sağ ol abi, sana da geçmiş olsun."

"Teşekkür ederim. Adım Sadık. Ben İslami davadan yatıyorum. Bir ihtiyacın var mı diye sorayım, dedim."

"Allah razı olsun abi. Benim adım Kürşat. Su ıstıcım yok, aslında var da vermediler daha. Eğer gönderebilirsen çaya ihtiyacım var. Tekirdağ'dan buraya üç günde gelebildim. Çaysızlık başıma vurmuş."

"Öyledir, o ringe bindirdiler mi memleket turu attırırlar mahpus adama."

"Doğru söylüyorsun abi."

"Ben senin için çay hazırlayayım. Yarım saat sonra seslenirim inşallah."

"Tamam abi, Allah razı olsun."

Sadık, çayı demledikten sonra bu tür durumlar için hazır beklettiği pet şişeyi aldı. Çayı pet şişeye doldurup ağzını da sıkıca kapattıktan sonra Kürşat'a seslendi:

"Kürşat, şekerle beraber pet şişede çay gönderiyorum. Havada yakalamaya çalış, yere düşüp patlamasın."

"Tamam."

"Geliyor!"

"Tamam, yakaladım abi. Teşekkür ederim."

"Bardağın var mı Kürşat?"

"Evet abi, bardağım var."

"Başka bir ihtiyacın olursa söylersin."

"Tamam abi, sağ ol."

"Sonra görüşürüz inşallah."

"Selametle abi."

Sadık hücresine döndükten sonra günümüz tağutlarının sebep olduğu ciddi mağduriyetler üzerine düşündü biraz. Mahkûmiyet yılları boyunca dinlediği adli mahkumların da tanıklığıyla gerçek suçluları yakalayamayınca sırf amirinden zılgıt yememek veya bir aferin almak uğruna birçok masum insanı kanun namına gadre uğratan bir zihniyet ve bu zihniyete mensup marabaların sebep olduğu zulümler...

Hayırlara kilit ve şerlere anahtar olan sistem bu şekilde işleyince yeni nesillerin içeride ve dışarıda ifsada uğraması daha da kolaylaşıyor. Toplumu ayakta tutan değerler aşındıkça mahpus nüfusu da buna paralel olarak artıyor. Kürşat da bu sistemin mağduru ve kurbanlarından sadece birisiydi Sadık'a göre...

Günler geçtikçe Kürşat hapishane koşullarında normal hayata dönmeye başlamıştı artık. Buraya karga tulumba paket edilirken kendisine ait kişisel eşyalarının da bir kısmını beraberinde getirmişti asker. Kürşat da bunlarla yetinmeye çalışıyordu. İlk günden itibaren kendisine yardımcı olup zaman zaman nasihatlerde bulunmasından dolayı Sadık'a karşı minnet ve saygı duyguları besliyordu Kürşat.

Bir hafta sonuydu hapishanede. Hafta sonları ve tatil günleri sessizlik ve sükûnetin taht kurduğu günlerdir buralarda. Kuşlar bile terk-i diyar etmiş gibidir bu günlerde. İkindi vaktinde Kürşat'ın sesiyle, okuduğu kitaptan başını kaldırdı Sadık.

"Sadık abi!"

"Evet, Kürşat!"

“Sadık abi, müsait misin?”

“Bekle, birazdan kabine geliyorum.”

Duvarda konuşmalarına imkân veren deliğin olduğu kısma “görüş kabini” diyorlardı kendi aralarında.

“Tamam.”

Sadık, sandalyesini alıp “kabin”e geldiğinde elinde çay dolu kupa vardı Kürşat’ın.

“Merhaba Sadık abi.”

“Merhaba Kürşat.”

“Nasılsın abi, iyi misin?”

“Teşekkür ederim Kürşat, sen nasılsın?”

“İyiyim abi, teşekkür ederim.”

“Alışabildin mi buraya?”

“Başka çare mi var abi? Ama burası Tekirdağ’a göre biraz daha iyi gibi.”

“Evet, Tekirdağ Hapishanesi’nin şartları daha kötü.”

“Siyasiler için öyle, evet. Gerçi benim durum biraz değişikti tabii.”

“Adli mahkumlar biraz daha rahat olur. Bunu kastediyorsun herhâlde.”

“O da öyle abi. Benimkisi şöyle: Dışarıdan ilk olarak alındığım mevzudan yatsam, yatarım iki sene kalmıştı. Fakat içeride de rahat bırakmadı iblisler.”

“Vukuatlar bitmez hapishanelerde.”

“Hem de ne vukuatlar abi!”

“Muhtemelen sen de yaşamışsındır böyle şeyler.”

“Evet abi. Benim yaşadığım vukuatın yatağımdan sıçrayarak uyandığım bir kâbus olmasını ne kadar çok isterdim, bilemezsin…”

“Trajedi ile komedi arasında sürüp giden hayatlar… Böyle bir hayatın içindeyken kendisinden hiçbir zaman emin olamıyor insan, Kürşat.”

“Doğru abi. Başıma gelen vukuatta her ikisi de var say. Hâlâ inanamıyorum abi olanlara. Gizemli bir güç mü desem, bilmiyorum. Bir şeyler vardı, ama çözemedim bir türlü. Sana anlatsam hak verirsin bana.”

Tek başına bir hücrede uzun süre kalınca dili şişer mahpus adamın. İçini dökerek dilindeki ağırlığı da hafifletmek ister. Bunu bilen Sadık, Kürşat’ı dinlemenin iyi olacağını düşündü.

“İstersen anlatabilirsin tabii…”

“Orada üçlü bir hücrede tek başıma kalıyordum. Az bir yatarım vardı, yakında açığa çıkacağım diye kimseye ilişmemek için özellikle tek kalıyordum.”

“İyi düşünmüşsün. Buralarda her ân hiç ummadığı şeylerle karşılaşabiliyor insan.”

“Tam da dediğin gibi oldu Sadık abi. Birgün hücrenin kapısı açıldı. İri yarı birini getirdiler hücreme. İlk başta istemedim. ‘Yer sıkışıklığı var, birkaç gün idare et, onu başka bir yere alırız…’ denilince yapacağım bir şey kalmadı.

“İdarenin taktikleri…”

“Doğru. Neyse abi, bu adamı tanımıyorum. Kimdir, necidir bilmiyorum. Bizim gibi sıradan mahkûmların hapishanelerdeki en büyük dezavantajı ve korkusu budur aslında. Sizin gibi siyasi mahpuslar bu konuda rahatlar, bunu gördüm yani.”

“Evet.”

“Neyse abi, bu izbandut gibi herifle pek muhatap olmadım. Sorunlu biriymiş zaten. Tekirdağ’a da Kandıra’dan paket etmişler…”

“Kandıra, paket, izbandut gibi herif…” sözleri kıvılcım gibi çakıverdi Sadık’ın zihninde. Şimdi daha da artan bir merakla dinliyordu Kürşat’ı.

“Hücreme gelir gelmez anormal hareketler yapmaya başladı.”

“Ne tür hareketler?”

“Olur olmaz bağırıp çağırıyor ve durduk yerde kapıları dövüyordu. Kendisine bu yaptıklarından dolayı hiç müdahale etmedim. Fakat geldiği günün akşamında mukaddesata kötü sözler söylemeye başlayınca onu uyardım. Uyarılarıma küfür ve saldırılarla karşılık verdi.”

“İdare senin üzerine bela salmış sanki…”

“Aynen öyle abi. İlk geldiği günün gecesi uyutmadı zaten beni. Ranzaya bir uzanıyor bir kalkıyor, bir uyuyormuş gibi sakinleşiyor sonra bir ânda bağırmaya başlıyor. Sonra hücre kapısına dayanıp burada yangın var, beni buradan çıkarın diye avazı çıktığı kadar bağırıp duruyor… Bir günde psikolojimi bozdu, sinir sistemimi altüst etti abi.”

“Zor günler geçirmişsin gerçekten…”

“İdareye söyledim, bunu buradan alın diye, ama hiç kimse tınmadı. Ertesi gün beterini yaptı. Sonraki her bir gün daha da beter şeyler… Daha önce de söylemiştim abi, namaz kılmıyorum, ama temelli dinsiz de değilim, elhamdülillah. Bir taraftan, kurban olduğum Allah’ıma küfrediyor, diğer yandan bana saldırmaya çalışıyor. Defalarca idareyi çağırmışımdır. İlgilenen olmadı yine. Hatta bir keresinde, ‘Bizi neden boşuna meşgul ediyorsun!’ diye azarladılar beni.”

“La havle ve la kuvvete illa billah…”

“İkinci haftanın sonunda ipler koptu abi. Defalarca uyardım ama hiç dinlemedi beni. Yine kurban olduğum Allah’ıma küfretmeye başladı. Aynı şekilde, ‘İslam’ınıza... Kitab’ınıza...Peygamber’inize...’ diye başlayıp ağır küfürler etmeye devam ediyordu. Daha önceden hücredeki demir aparatlardan hazırlamış olduğum hançer gibi bıçağı zuladan çıkarıp elime aldım ve var gücümle yüklendim herife... Boğazlanmakta olan bir devenin hırıltısına benzer sesler çıkarıp böğürüyordu. Aradan birkaç dakika geçmemişti ki önümde Nihat denen lağım faresinin kan gölü içerisindeki leşi vardı. Elimde de kanlı hançer...”

“Nihat isimli lağım faresi”, yani Yavuz’un deyimiyle “Mişko”. Bu ismi duyduğunda Sadık’ın elindeki kupa düşecekti neredeyse. Kürşat anlatmaya devam ediyor, Sadık da onu dinliyor gibiydi. Fakat Sadık, Allah’ın (cc) hikmeti ve himmeti karşısında derin minnet duygularıyla Rabbine hamd ile meşguldü.

“Allahu Ekber ve Lillahi’l Hamd!”

Bu kısık sesli tekbir ve hamd sonrası şu ayet geliverdi aklına:

“Şüphesiz ki Rabbim, dilediği şeyi incelikle (sebeplerini hazırlayıp lütfu ve kuşatıcı bilgisiyle) sonuca ulaştırandır. Şüphesiz ki O, (her şeyi bilen) El-Alîm, (hüküm ve hikmet sahibi) El-Hakîm olanın ta kendisidir.”[1]

SON

1. Tevhid Meali, 12/Yûsuf, 100

Bahri TUNÇBİLEK

İHTİYAR DÜNYA

Kaya ağırlıklı yapısı nedeniyle üyesi bulunduğu yer benzeri (karasal) gezegenler grubuna adını veren Dünyamız, bu gezegen grubunun kütlece ve hacimce en büyüğü olmasının yanı sıra 5,514 gr/cm³ yoğunluğuyla Güneş Sisteminde bilinen en yoğun gezegendir.

Bismillah, Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım.

"Bilin ki; dünya hayatı bir oyun, eğlence, süs, aranızda övünme (aracı), malları ve evlatları çoğaltma (yarışından) ibarettir. (Bitirdiği) ekin çiftçilerin hoşuna giden yağmur gibi. (Göz alıcı tazelik ve canlılıktan) sonra kuruyuverir, onun sapsarı olduğunu görürsün. Sonra da etrafa saçılan kırıntılara dönüşür. Ahiretteyse çetin bir azap, Allah'tan bağışlanma ve razılık vardır. Dünya hayatı, aldatıcı bir faydalanmadan başka bir şey değildir. Rabbinizin mağfiretine ve genişliği gök ve yerin genişliği gibi/kadar olan cennete koşun. (O cennet,) Allah'a ve resullerine iman edenler için hazırlanmıştır. Bu Allah'ın lütuf ve ihsanıdır, onu dilediğine verir. Allah, büyük lütuf sahibidir. Yeryüzünde veya nefislerinizde meydana gelen her musibet, onu yaratmadan önce mutlaka bir Kitap'ta yazılıdır. Şüphesiz ki bu Allah'a kolaydır. (Her şeyin Levh-i Mahfuz'da yazılı olması) elinizden kaçana üzülmemeniz, size verilenle de şımarmamanız içindir. Allah kibirli ve böbürlenen kimseleri sevmez."[1]

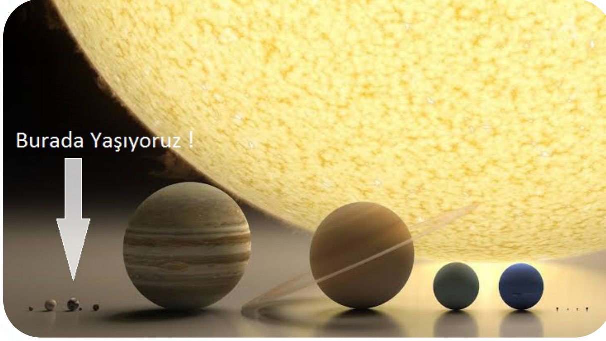
Gökte ve yerde bulunan her şeyin kendisine ait olduğu El-Ğaniy ve El-Hamîd olan Yüce Allah'a hamd, putları kırmak için gönderdiği Resûl'üne salât ve selam olsun. Allah'a (cc) şükürler olsun, bu sayımızda da üzerinde yaşadığımız Dünya'mızı tanımaya devam ediyoruz.

Dünya'mız, Güneş Sistemi'nde Güneş'e en yakın üçüncü gezegen olup üzerinde yaşam ve sıvı hâlde su barındırdığı kesin olarak bilinen tek yerdir. Mavi Gezegen ve yeryüzü isimleriyle de bilinen Dünya, Güneş Sistemi'nin dört gaz devi olan Müşteri (Jüpiter), Zuhal (Satürn), Gökmavi (Uranüs) ve Denizmavi'nin (Neptün) ardından en büyük beşinci gezegendir. Yaklaşık 12.700 kilometre çapında olan yeryüzü, Zühre (Venüs), Merrih (Mars), Utarid (Merkür) ve Irak'tan (Plüton) daha büyüktür. Dünya'mız kendi ekseni etrafında hızlı bir şekilde döndüğü için oluşan merkezkaç kuvvetinden dolayı Ekvator'dan hafif şişkin ve kutuplardan hafif basık küremsi[2] bir şekle sahiptir. Bu yüzden Dünya'nın Ekvator çevresi (40.075 km) ile kutup çevresi (40.007 km) arasında 68 km'lik bir fark vardır.

Kaya ağırlıklı yapısı nedeniyle üyesi bulunduğu yer benzeri[3] (karasal) gezgenler grubuna adını veren Dünya'mız,

1. 57/Hadîd, 20-23
2. Wikipedia İnternet Ansiklopedisi, Dünya maddesi
3. Yer benzeri (karasal) gezegenler beş tanedir: Utarid, Zühre, Dünya, Merrih ve

bu gezegen grubunun kütlece ve hacimce en büyüğü olmasının yanı sıra 5,514 g/cm3'lük yoğunluğuyla Güneş Sistemi'nde bilinen en yoğun gezegendir.

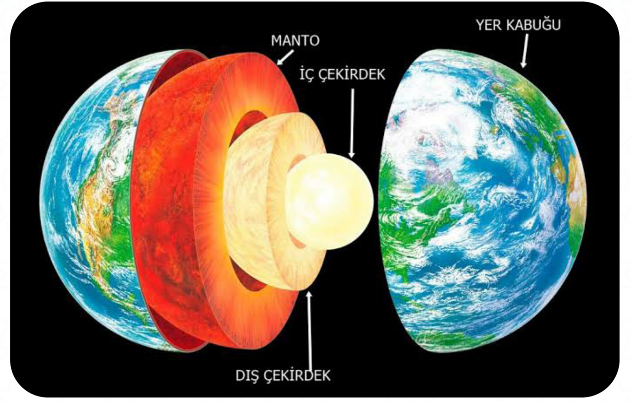
Güneş'in, gezegenlerin ve cüce gezegenlerin boyut olarak karşılaştırılması

Dünya'nın Fiziksel Özellikleri

Ortalama Çap:	12.742 km
Ekvatoral Çap:	12.756 km
Kutupsal Çap:	12.713 km
Yüzey Alanı:	510.072.000 km^2
	(148.940.000 km^2 kara %29)
	(361.132.000 km^2 su %71)
Hacim:	1,08321 x 1012 km^3
Kütle:	5,97237 x 1024
Ortalama Yoğunluk:	5,514 g/cm^3
Yüzey Kütle Çekimi:	9,81 m/sn^2
Kurtulma Hızı:	11,18 km/sn
Ekvatoral Dönme Hızı:	1.674 km/sa
Dünya'nın Yaşı:	~4,54 milyar yıl

Litosfer (taşküre) olarak adlandırılan Dünya'nın en dış katmanı, yüz milyonlarca yıldır hareket hâlindeki tektonik levhalardan oluşmaktadır. Dünya yüzeyinin yaklaşık %29'u kıtalar ve adaların meydana getirdiği kara iken; suyla kaplı olan %71'lik bölüm ise okyanuslar, denizler, göller, akarsular ve diğer tatlı suların oluşturduğu hidrosfer (suküre) olarak adlandırılır.

Günümüzde Dünya'nın kutup bölgelerinin çoğu buzla kaplıdır. Dünya'nın iç kısmı ise merkezde yer alan katı demir ve nikelden meydana gelen hâlâ etkin durumdaki iç çekirdek, gezegenin manyetik alanını oluşturan dış çekirdek ve tektonik levhaların hareket etmelerine yol açan eriyik hâldeki mantodan meydana gelmektedir.

Dünya'mızın Katmanları

Erimiş yarı sıvı hâldeki manto tabakasının üzerinde yüzer hâlde bulunan tektonik levhalar (kıta plakaları) birbirleriyle çarpıştığı sırada yeryüzü, bizleri çalkalayıp sarsmasın diye, Rabbimiz (cc) bu levhaların arasına sağlam ağırlıklar yerleştirmiştir:

"Sizi sarsmasın diye yeryüzüne (dağlardan) sağlam kazıklar, yolunuzu bulasınız diye de nehirler ve yollar yerleştirdi."[4]

"Yer onları sarsmasın diye (dağlardan) kazıklar çaktık. Yollarını şaşırmamaları için de, (o dağlar arasında) geniş yollar var ettik."[5]

"Yeryüzünü yaydık. Orada (denge sağlaması için dağlardan) kazıklar çaktık ve her şeyden ölçüsü belirlenmiş bitkiler bitirdik."[6]

"(Onlar mı daha hayırlıdır yoksa) yeryüzünü yerleşke/yaşama alanı kılan, onun arasında ırmaklar yaratan, o (sarsılmasın diye dağlardan) kazıklar çakan, iki denizin arasına (birbirlerine karışmasınlar diye) engel koyan (Allah mı?) Allah'la beraber başka ilah mı?! (Hayır, Allah'tan başka ilah yok!) İşin aslı onların çoğu bilmiyorlar."[7]

Yerin içi, diğer gezegenler gibi çeşitli tabakalardan oluşur. Yerin silikattan (oksijen ve silisyum içeren kayalardan) oluşan bir kabuğu, yüksek akışkanlığı olan bir mantosu, daha az akışkan olan bir dış çekirdeği ve katı hâlde bir iç çekirdeği vardır. Dünya'nın dış kabuğu ile bu kabuğun üzerindeki atmosfer (hava) ve hidrosfer (okyanuslar ve denizler) katmanları doğrudan gözlemle incelenebilir. Oysa Dünya'nın iç bölümlerine ulaşarak yapısını inceleme olanağı yoktur. Dünya'nın iç yapısına ilişkin bütün bilgiler deprem dalgalarının incelenmesinden ve Dünya'nın içinde var olduğu düşünülen maddeler üzerindeki deneylerden elde edilmiştir. Yanardağların varlığına ve yer kabuğunun yüzeyindeki ısı akışı ölçümlerine dayanarak Dünya'nın iç bölümlerinin çok sıcak olduğunu biliyoruz. Yer kabuğunun derinliklerine doğru inildikçe kayaçların sıcaklığı her kilometrede yaklaşık 30

Irak. Gaz devleri ise dört tanedir: Müşteri, Zuhal, Gökmavi ve Denizmavi. Dünya'mız her ne kadar yer benzeri gezegenlerin en büyüğü olsa da boyut olarak gaz devleriyle kıyaslanamayacak kadar küçüktür. Mesela gaz develerinin en büyüğü olan Müşteri (Jüpiter) gezegeninin içine yaklaşık 1.300 tane Dünya sığabilmektedir; Subhanallah!

4. 16/Nahl, 15
5. 21/Enbiyâ, 31
6. 15/Hicr, 19
7. 27/Neml, 61

°C kadar yükselir. Böylece kabuğun en alt katmanlarında yer alan kayaçlar kızıl kor hâline dönüşür. Aslında Dünya'nın büyüklüğüne oranla yer kabuğu çok incedir (8-60 km). Eğer Dünya'yı bir futbol topu büyüklüğünde düşünürsek yer kabuğu da ancak topun üzerine yapıştırılmış bir posta pulu kalınlığında olur.[8]

Dünya'nın Yaşı

Dünya'nın yaşı doğrudan doğruya kayaçların yaşıyla ölçülemez. Çünkü bilinen en yaşlı kayaçlar bile bugün artık yeryüzünde var olmayan daha yaşlı kayaçlardan oluşmuştur. Bugüne kadar saptanabilen en yaşlı kayaçlar, Grönland'ın batısında bulunmuştur ve 4,1 milyar yaşındadır.

Günümüzde Dünya'nın yaşını hesaplamak için elde edilen en iyi yöntem radyoaktif elementlerin yaptıkları radyoaktif ışımadan dolayı kütlelerinin yarılanmaları sonucu başka elementlere dönüşmeleridir. Buna radyoaktif elementin yarılanma ömrü denir. Örneğin radyoaktif uranyum elementi ışıma yaparak zamanla daha hafif olan kurşun elementine dönüşür. Uranyumun yarılanma ömrü bilindiğinden incelenen kayaçlardaki uranyum-kurşun kütlesi oranı, bize o kayacın yaşını hesaplama imkânı verir. En yaşlı olduğu düşünülen bir kurşun minerali ile günümüzde okyanuslarda yeni oluşan kurşun izotopu kütlesi arasındaki farkın oluşması için yaklaşık 4,54 milyar (4 milyar 540 milyon) yıllık bir zaman diliminin geçmesi gerekmektedir. Bu sonuç Dünya'mızın yaklaşık 4,54 milyar yıllık bir mazisi olduğunu gösterir.[9] En doğrusunu yeri ve gökleri yaratan El-Alîm olan Allah bilir. Tüm insanlığın ortak atası, ilk insan Âdem'in (as) ne zaman yaratıldığını, günümüzden kaç yıl önce bu Dünya'da yaşadığını bilmiyoruz. Bugüne kadar bulunmuş, insana (homo saphiens) ait en eski fosillerin yaşları araştırmalara göre farklılık gösterse de insanlığın tarihinin Dünya'nın yaşına göre çok genç olduğunu söyleyebiliriz. Etiyopya'da (eski Habeşistan) 1967 yılında bulunan "Omo 1" adlı fosilin yaşının 233 bin yıl olduğu biliniyor. Yine Etiyopya'da 1997 yılında keşfedilmiş "Herto Adamı" fosilinin yaşı 160 bin yıl olduğu düşünülüyor.

"İnsan üzerinden öylesine uzun bir zaman geçti ki; (bu zaman zarfında) o, anılmaya değer bir şey değildi."[10]

Dünya'mızın hesaplanan 4,54 milyarlık yaşını bir gün (yirmi dört saat) olarak farz edersek en eski fosillerin yaşına göre insanoğlu olarak henüz 4,43 saniyedir yeryüzündeyiz. Ve bu kısacık zaman zarfında Yüce Allah'ın hidayet çağrısından yüz çeviren zalimler, meleklerin, babamız Âdem (as) yaratılırken yaptıkları öngörüyü[11] doğrularcasına yeryüzünü kan gölüne ve fesat tarlasına çevirdiler. Ama, insanı yeryüzünde bir halife olarak var eden; göklerin ve yerin gaybını, açığa vurduklarımızı da gizlediklerimizi de bilen El-Âlim olan Rabbimiz (cc), meleklerin bilmediklerini de biliyordu. Kendisinden gelecek hidayete ve gönderdiği resûllere (as) tabi olacak salih kişilerin, öğrendikleri şer'i ve kevnî bilgilerle eşyanın tabiatını öğrenerek yeryüzünü ıslah edeceğini; kendi katından gelecek aziz bir yardımla gözünü kan, kalbini iktidar hırsı bürümüş firavunları, tağutları, zalimleri, facirleri alt edeceğini; Müslimleri, mazlumları, masumları mustazafları hak ettikleri onurlu ve adil bir yaşama kavuşturacaklarını ve böylece yaratılış amacı olan halifeliği geçmiş zamanlarda da gelecek zamanlarda da gerçekleştireceklerini biliyordu.

"Dedi ki: 'Zulmeden kimseyi cezalandıracağız. Sonra Rabbine döndürülecek ve (Rabbi) onu çetin bir azapla azaplandıracak. Kim de iman edip salih amel işlerse, ona en güzel mükâfat vardır. Ona da işimizden/buyruğumuzdan yumuşak/güzel sözümüzü söyleyeceğiz.' "[12]

Bir sonraki yazımızda iyi ile kötünün, hak ile batılın, mümin ile kâfirin, salih ile facirin, mustazaf ile zalimin mücadele alanı olan yaşlı ve yorgun Dünya'mızın yörünge özelliklerini incelemeye çalışacağız, inşallah.[13] Rabbimizin (cc) vadettiği ve Peygamberimizin (sav) müjdelediği İslam'ın ve ehlinin tekrardan yükselişe geçeceği o güzel günleri[14] görmek ve bu uğurda çalışıp çabalamak ümidiyle Allah'a emanet olun. Selam ve dua ile...

8. Wikipedia İnternet Ansiklopedisi, Dünya'nın İç Yapısı maddesi
9. Günümüzde teknoloji ve ölçüm cihazları ne kadar gelişmiş olursa olsun yapılan gözlem ve hesaplamalarda hata payları bulunabilmektedir.
10. 76/İnsân, 1
11. bk. 2/Bakara, 30
12. 18/Kehf, 87-88
13. Bu yazıdaki teknik ve sayısal bilgiler genel olarak Wikipedia İnternet Ansiklopedisi, Dünya maddesi ile www.uzay.co web sitesindeki Dünya Hakkındaki Bilgiler ve Fiziksel Özellikleri başlıklı makaleden alınmıştır.
14. "Tüm dinlere üstün kılmak için, Resûl'ünü hidayet ve hak dinle gönderen O'dur. Şahit olarak Allah yeter." (48/Fetih, 28)

HEMÛ AXAFTİNÊN RASÛLULLAH Jİ WEHÎYÊ BÛ

Osman SADIKOĞLU

Ew tiştên ku Rasûlullah (ass) di mijara dîn de axivîye ji wehyê pê ve ne tiştekî din e. Axaftina wî ne ji hewa û hewesê ye. Allah (ac) li ser vê mijarê wiha ferman dike:

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوٰىۜ اِنْ هُوَ اِلَّا وَحْيٌ يُوحٰى

“Ew, ji hewayê napeyive. (Axaftinên wî,) ji wehîya ku jê re tê wehîykirin pê ve ne tiştekî din e.”[1]

وَمَٓا اٰتٰيكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهٰيكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُواۚ

“Pêxember, her çi bide ber we pê bigirin û ji bo we her çi qedexe kiribe jî hûn dev jê berdin.”[2]

Li gorî îslamê hûkmê mîrasê parek ji jin re û dû par jî ji mêr re ye. Ji ber ku dadgehên îro ne li gorî şer’a şerîf hukim didin û em li darû’lkufrê de dijîn, ew kesê îdîaya hezkirina Allah (ac) û Pêxember (ass) didin pêş dema mijara mîrasê derdikeve holê çi dikin? Pirên jinan ji ber ku li gorî şerîetê ji mîrasê parek li wan dikeve dibêjin em ê serî li dadgehên fermî bidin. Ligel vê yekê ew hêj jî îdîaya hezkirina Allah (ac) û Rasûlullah (ass) jî dikin. Li gorî fermana Allah (ac) ew kes di hezkirina xwe de di zennê de ne. Wan kesan îman neanîye û ji Allah (ac) û Rasûlê wî hez nekirine. Îman anîn û hezkirina wî li ser gûmanê ye. Allah (ac) wiha ferman dike:

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذٖينَ يَزْعُمُونَ اَنَّهُمْ اٰمَنُوا بِمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَٓا اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرٖيدُونَ اَنْ يَتَحَاكَمُٓوا اِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ اُمِرُٓوا اَنْ يَكْفُرُوا بِهٖۜ وَيُرٖيدُ الشَّيْطَانُ اَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعٖيدًا

“Kesên zen dikin ku, bi ya ji te re hatîye daxistin (Qur’an) û bi (Kitêb) ên berî te nazil bûne îman tînin, te wan nedît? Digel bi înkarkirina wî hatine emirkirin ew dixwazin li ber taxût bên darizandin/muhakeme bibin. Şeytan jî dixwaze ku wan bi dalaletekî dûr (ku vegera wan a bi heqîyê ve pir zor e) bixerifîne.”[3]

Ew kesên ku ahkamên şerîeta Allah (ac) davêjin quncekî û xwe bi qanûnên beşerî û bi urf û âdetan û bi tore û bawerîyên meheli/bîladî ve digirin, yanê bi kurtahî serî li wan mercîyan didin (ku pirsgirêkên wan ne li gor şer’a şerîf çareser dibin);

Eshabîyan dema gotina Rasûlullah dibihîstin di heman demê de îteat dikirin. Di her kîjan wara jiyanê de bibe bila bibe dema amel û kirinên Pêxember didîtin bê pirs û bê îtîraz di heyata xwe de tetbîq dikirin.

1. Meala Tewhîd A Qûr’ana Mecîd, 53/Necm, 3-4
2. Meala Tewhîd A Qûr’ana Mecîd, 59/Haşr, 7
3. Meala Tewhîd A Qûr’ana Mecîd, 5/Nîsa, 60

eger bi zimanê xwe îdîaya îmanê bikin jî ev îdîaya wan ji zenê pêk hatîye, di heqîqetê de ne mûteber e.

Ibnî Abbas (ra) rojek ji Rasûlullah (ass) hedîsekî rîwayet dike. Eshabîyên li wê derê wiha dibêjin: "Erê, tu wisan dibêjî lê Ebûbekir û Ûmer jî wiha wiha dikirin." Ibnî Abbas (ra) heyirî dimîne û dibêje "Hema maye ku kevir li ser we bibare! Ez dibêjim Rasûlullah (ass) wiha gotîye hûn dibêjin Ebûbekir û Ûmer wiha wiha dikir!"

Malûm e, hûn li cem eshabîyan qedirbilindîya Ebûbekir û Ûmer (r.anhuma) dizanin. Her du jî hevalên Pêxember ên dilsoz in. Digel vê Ibnî Abbas dijberîya ji gotina Pêxember re qebûl nake. Û dibêje hema maye ku kevir li ser we bibare.

Ûmer (ra) Hacerû'l Eswedê maç dike û wiha dibêje: "Wallahî ez dizanim ku tu tenê kevirek î. Tu ne feyde û ne jî zirar didî. Eger min nedîtibana ku Pêxember (ass) te maç kiriye min jî te qethîyen maç nedikir." Em li vê derê dibînin ku ew Ûmerê bi aqilmendîtîya xwe xûyaye bû ligel îtaeta Pêxember çawa aqil betal kir. Ha ev hezkirina Pêxember e (ass). Îman anîna Pêxember wisan e. Ev, îbadetkirina Allah e (ac) bi awayê ku Pêxember nîşan daye.

Rasûlullah (ass) di tilîyê zilamekî de gustîleke ji zêrê dibîne -weke ku tê zanîn gustîla ji zêrê ji zilamên mûmîn re heram e, Allah (ac) hevrîşim û zêr ji mêrên ummetê re heram kiriye-. Rasûlullah (ass) ji wî zilamê re wiha dibêje: "Wê ya di tilîka xwe de derxe û bavêje. Ew parîyek ji agir e. Tu dixwazî parîyekê ji agir bexî tilîya xwe." Rasûlullah (ass) çawa ku vê hişyarîyê dike ew zilam gustila di tilîya xwe de derdixe û davêje. Paşê Rasûlullah (ass) diçe û cîvat belav dibe. Hin kesên li wê derê ji wî zilamê re wiha dibêjin: "Wê gustilê ji erdê rake û ji xwe re bifiroşe, ji bo xwe sûd wergire." Ew zilam wiha dibêje: "Wallahî tiştê ku Rasûlullah (ass) ji min re gotîye derxe û bavêje ez jê sûd wernagirim."

Sûbhanallah. Ha ev e hezkirina Rasûlullah (ass)… Ha ev e îmana bi Pêxember… Ev e pêwistîya "Muhammedun Rasûlullah".

Allah (ac) di Qûr'ana Kerîm de wiha ferman dike:

اَمْ اَمِنْتُمْ مَنْ فِى السَّمَٓاءِ اَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًاۜ فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ

"Nexwe qey hûn emîn in ku ew (Allah) ê li asîman bahozekî/bagerekî ku kevir di ser we de bibarine neşîne? Hûn ê fêm bikin ka hişyarîya min çawa ye!"[4]

Ma qey hûn ji ezaba wî ya ku li esmanan e emîn in? Allah (ac) bi me dide zanîn ku ew bixwe li esmanan e. Em ê binêrin ka Rasûlullah (ass) vê ayetê çawa rave dike.

Muâwîye Ibnû'l-Hakem es-Sûlemî rojek hate cem Rasûlullah (ass) û jê re wiha got:

"Cêrîyeke/Carîyeyeke min heye. Şivantîya ajalên min dike û wan diçêrîne. Di nêz de pezekî min winda kir. Min pirs kir: "Çi pê hat?" ji min re got: "Gûr wê xwar." Ez ji ber vê bûyerê xemgîn bûm û min şiqamek lê xist. Piştî vê tevgerê ez poşman bûm û min got ez ê koleyekî rizgar bikim. Gelo ez dikarim wê rizgar bikim?" Rasûlullah (ass) berê xwe da wê cêrîyê û jê vê pirsê kir:

"Allah li ku derê ye?" Ew cêrî vê pirsê wiha bersivand:

"Li esmanan e."

"Belê, de ka bêje ez kî me?"

"Tu Rasûlullah î." Piştî vê bersiva wê Rasûlullah (ass) berê xwe da min û wiha got:

"Wê rizgar bike, lewre ew mûmîne ye."[5]

Em hemû dizanin ku Rasûlullah (ass) qet tu demê li hember rêşaşîtîyê de sukût nekirîye û bêdeng nemaye. Eger li cihekê çewtîyek û xeletîyek hebe Pêxember (ass) wê çewtî û xeletîyê di heman demê de rast kiriye. Ew cêrî/carîye dibêje Allah (ac) li asîman e. Lê dema hûn vê yekê ji hin mirovan re bibêjin ew ên îdîaya hezkirina Pêxember (ass) dikin wiha dibêjin: "Hin aliman gotine eger em bibêjin Allah li asîman e, ev tê vê maneyê ku ji Allah re cih û mekan hatibe nisbetkirin. Eger em ji Allah re cih û mekan nisbet bikin ev bixwe dibe kufr. Allah ji cih û mekanan munezzeh e."

Tu dibêjî ez ji Pêxember (ass) hez dikim û tu dibêjî ku min îman bi Pêxember anîye; Rasûlullah (ass) ayetê Rabbê xwe wiha rave kiriye û eshabîyên wî wiha fêm kirine… Rasûlullah (ass) vê yekê tîne ser ziman û dibêje ev heq e. Lê tu hêj jî dibêjî filankes wiha got fulankes wiha got… Tu bi gotinên li dij hedîsên Rasûlullah (ass) bawerî tînî.

Ma qey hezkirina Pêxember ya bi dilsozîtî bi vê awayê ye? Ew mirov bi vê helwestên di hezkirina xwe de li hemberî Pêxember (ass) bûye derewkar. Bi zimanê xwe û bi amelên xwe di aleyha xwe de şahidî dike. Allah (ac) îdîaya hezkirina wan mirovan wek "zen" binav kiriye.

Eshabîyan dema gotina Rasûlullah (ass) dibihîstin di heman demê de îteat dikirin. Di her kîjan wara jiyanê de bibe bila bibe dema amel û kirinên Pêxember (ass) didîtin bê pirs û bê îtîraz di heyata xwe de tetbîq dikirin. Aniha hûn wan eshabîyan (r. anhûm) û ew kesên di dewra me de xwedîyê îdîaya hezkirina Allah (ac) û Rasûlê wî dikin bidin berhevdû û qiyas bikin. Belê wan jî îman bi Pêxember (ass) anîbûn û ji Pêxember (ass) hezkiribûn û ew kesên ji hedîsên Rasûlullah (ass) rû vedigerînin jî îdîaya hezkirina Pêxember (ass) dikin.

Rê û rêbaza Rasûlullah (ass) jî hemû rê û rêbazên din ji me re şîrîntir û xweşiktir e.

"Bêşik peyva herî xweşik Kîtâbullah e û rêya herî bixêrtir rêya Muhammed e (ass). Amelên herî xerab yên ku piştre hatine derxistin in. Her tiştê ku piştre derketî ne bid'at e. Her bid'at dalalet e û her dalalet jî di agir de ye."[6]

Dawîya beşa (7.) heftemîn, dê bidome înşaAllah.

4. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecîd, 67/Mûlk, 17

5. Mûslîm, 537
6. Mûslîm, 867

TASAVVUF TANIMI/MENŞEİ/ İSLAMLA İLİŞKİSİ

Kitabın Yazarı: Halis BAYANCUK

Yayınevi: Tevhid Basım Yayın

Basım Tarihi: Nisan 2019

Sayfa Sayısı: 290

Ebat: 160x230 mm

Kitap Hakkında

Şirk başladığı günden bu yana sürekli artmakta ve kendine taraftar bulmaktadır.[1] Ve her dönem yeryüzünde birkaç şirk çeşidi revaçtadır. Asrımızın ve beldemizin en yaygın şirkleri ise hâkimiyet ve tasavvuf şirkidir.

Davet, yıkıp inşa etmektir. Tevhid inancını inşa etmeden evvel temeli ve yapısı bozuk yapıları yıkarak enkazı temelinden söküp atmak gerekir. Kitabımız; çeşitli kaynaklardan doğduğu düşünülen Tasavvuf inancının sanıldığının aksine kesinlikle İslam ile bir ilişkisi olmadığını, bilakis yüzyıllar içerisinde devletler desteğiyle birlikte öğretileri İslam'ın tüm temel ilkelerine zıt bir şekilde formülize edilmiş bir din olageldiğini anlatma ve ispat etme gayesi taşımaktadır.

Bizim tarihimizde de bin yılı aşkın bir mazisi olan ve her asırda taraftar bulan bu inanç sistemi, ilk günden beri popülaritesini korumaktadır. Öyle ki günümüzde milyarı aşkın insan direkt veya dolaylı olarak bu inanç sistemiyle iltisaklıdır ve beton yığınlarında bunalan kişilerin çoğunlukla ilk çaldığı kapı tasavvuf olmaktadır.

Halk arasında böylesine yer etmiş Tasavvuf inancı karşısında ilk etapta karşı tarafın delillerinin iyice bilinmesi gerekir, ki Allah Resûlü de (sav) etrafındaki oluşumların inanç esaslarına detaylıca hâkimdir:

"Allah Resûlü (sav), Adiy'e, 'Ey Adiy! Müslim ol ki kurtulasın.' dedi.

Adiy, 'Benim dinim var.' dedi.

Kitapta sırasıyla Tasavvufun çeşitli kaynaklardan farklı görüşlerce kabul edilen tanımları; menşeini bulmak için geriye dönük bir literatür taraması; Mutasavvıfların Allah, Kitap ve Vahiy, Şeyh, Ahlak, Kabir ile Keramet tasavvurları; Rabıta ve İstiğase konuları mercek altına alınmakta ve ilave olarak kitabın son bölümlerinde Tağutların Kıskacında Tasavvuf başlığı altında da Tasavvufun siyasetle ilgisi incelenmektedir.

1. Ebu Saîd El-Hudrî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

   "Allah Resûlü (sav), 'Muhakkak, sizden önceki ümmetlerin yoluna karış karış, arşın arşın uyacaksınız. Hatta onlar bir kelerin deliğine girseler sizler de onları takip edeceksiniz.' buyurdu.

   Bizler, 'Ey Allah'ın Resûlü! Bu ümmetler Yahudiler ve Hristiyanlar mıdır?' diye sorduk.

   Allah Resûlü de (sav), 'Başka kim olacak?' dedi." (Buhari, 7320; Müslim, 2669)

Allah Resûlü (sav), 'Ben senin dinini senden daha iyi biliyorum.' buyurdu.

Adiy, 'Benim dinimi benden daha iyi mi biliyorsun?' diye sorduğunda Allah Resûlü (sav), 'Evet, sen Rakûsiye'den değil misin? Kavminin dörtte bir ganimetini yemiyor musun? Bu senin dininde sana helal değildir.' buyurdu."[2]

Daha sonra karşı tarafın tutarsızlıklarının karşısına tutarlı ve muteber argümanların konması gerekir:

"(Hayır, öyle değil!) Bilakis biz, hakkı batıla musallat ederiz de onu beyninden yakalayıp parçalar. (Bir de bakarsın ki) batıl yok oluvermiş. (Allah'a) yakıştırdığınız sıfatlardan ötürü yazıklar olsun size!"[3]

Bu nedenle Hocamız, Allah'ın (cc) izniyle bu kitapta çürütülmeye çalışan inanç, amel ve ahlak hususundaki çarpıklıkları onların muteber eserlerinden kaynak vererek nakletmiş; önce ayetler, sonra da delaleti ve subutu kat'i delillerle karşılık vermiştir.

Kitapta sırasıyla Tasavvufun çeşitli kaynaklardan farklı görüşlerce kabul edilen tanımları; menşeini bulmak için geriye dönük bir literatür taraması; Mutasavvıfların Allah, Kitap ve Vahiy, Şeyh, Ahlak, Kabir ile Keramet tasavvurları; Rabıta ve İstiğase konuları mercek altına alınmakta ve ilave olarak kitabın son bölümlerinde Tağutların Kıskacında Tasavvuf başlığı altında da Tasavvufun siyasetle ilgisi incelenmektedir.

Kitabın sonunda ise Feriduddin Aydın Hoca ile Halis Hoca'mız arasında gerçekleşen bir röportaj yer almaktadır. Bu bölüm kitabın özeti olarak da değerlendirebilir.

Bir sonraki kitap tanıtımımızda görüşmek üzere, inşallah...

2. Ahmed, 19378
3. 21/Enbiyâ, 18

"Cehaletin ilacı sormaktır."

Güvenilir bilgiye ulaşmanın giderek zorlaştığı günümüzde şer'i sorulara sahih cevaplar bulmak için **Halis Bayancuk Hoca YouTube** kanalımızı ziyaret edebilir ve soru cevap listemizdeki videoları izleyebilirsiniz.

Soru Cevap

Halis Bayancuk Hoca

494 video Dün güncellendi

Halis Hoca (Ebu Hanzala) fıkıh, akaid, ahlak, güncel, menheç, ilmi, bayanlara özel gibi İslami konularda kendisine sorulan soru ...Devamı

Tümünü oynat

Karıştır

İmam Ahmed'e göre namaz İslam alameti midir? Halis Bayancuk Hoca

Halis Bayancuk Hoca

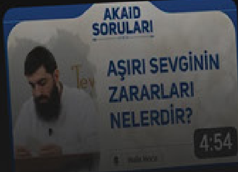

Vefat edeli yıllar olmuş bir Müslim'in gıyabi cenaze namazı kılınabilir mi? Halis...

Halis Bayancuk Hoca

Günümüzdeki müşriklerin Ehl-i Kitab'a kıya... doğru mu...

Aşırı sevginin zararları nelerdir? | Halis Bayancuk Hoca

Halis Bayancuk Hoca

İşitme engellilere para karşılığında tercümanlık

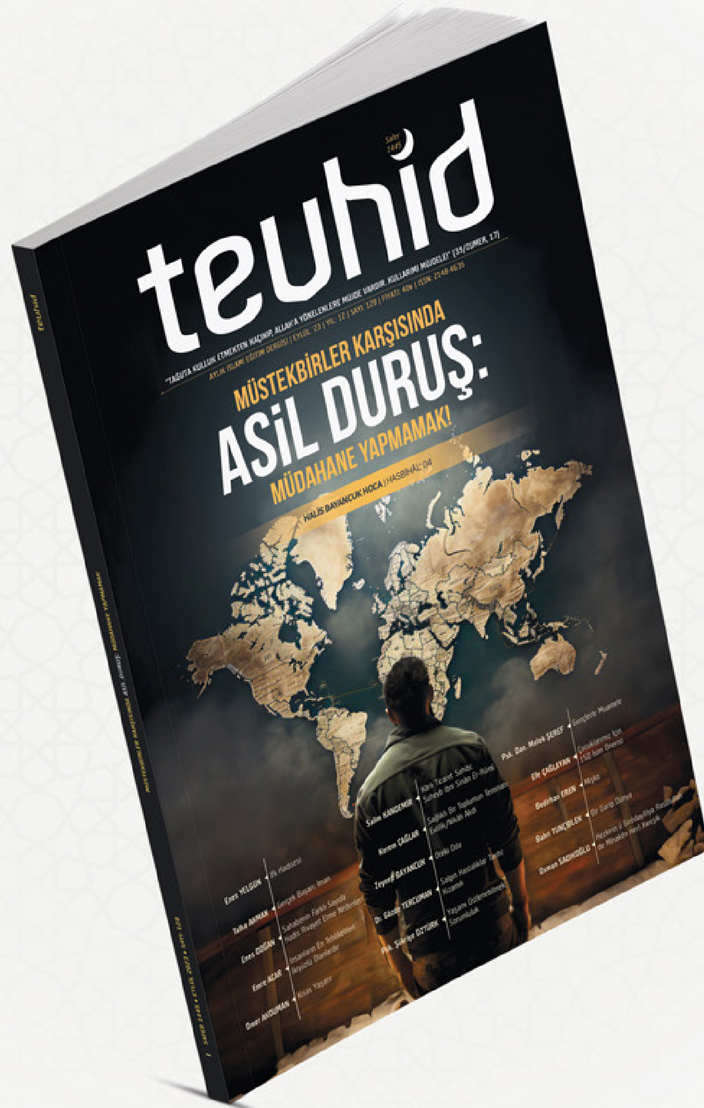

Soru cevap listemize ulaşmak için QR kodu okutabilirsiniz.

Sizler de sorularınızı **tevhidsoru@gmail.com** adresine mail göndererek sorabilir, cevaplarınızı Kanalımızdan takip edebilirsiniz.

tevhid

“TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP ALLAH’A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!”
(39/ZUMER, 17)

TEVHİD DERGİSİ

TEVHİD DERSLERİ

TEVHİD MEALİ

KIBLEGÂH

ABONELİK İÇİN

tevhiddergisi@gmail.com
www.tevhiddergisi.org
+90 545 762 15 15